

VASTUULLINEN VANTAA KUULUU KAIKILLE

Vantaan kestävän kehityksen raportointi 2023



Vantaa

VASTUULLINEN VANTAA KUULUU KAIKILLE

Vantaan kestävä kehityksen raportointi 2023

vantaa.fi

Päätoimittajat: Lotta Alajoki, Aleksandra Riki

Toimituskunta: Mia Ahlskog, Aleks Husso, Susanna Issakainen, Lotte Koivulainen,
Suvi Korhonen, Tina Kristiansson, Eevi Laukkonen, Nina Leskelä, Anita Ovaska,
Jussi Perämäki, Tia Ristimäki, Kaisu Tolvanen, Meija Tuominen, Eveliina Varis

Ulkoasu: Source Creative Oy, 2023

Kaupunginjohtajan terveiset

Vantaa vastuullisuustyö ja ilmastonmuutoksen torjunta on yksi peruste, jolla kaupunkimme voitti vuonna 2021 iCapital Awards -kisan. Esittelimme kilpailussa hiilineutraaliuteen, sosiaalisiin innovaatioihin ja digitaalisiin ratkaisuihin liittyvää toimintaamme ja kehittämistyötämme. Tästä on hyvä jatkaa. Vantaa on yksi Suomen viidestä kaupungista, jotka raportoivat tavoitteistaan systemaattisesti YK:lle. Kokemukset ovat hyviä ja kannustamme muita liittymään mukaan.



Kaupungit ovat merkittäviä kestävän kehityksen edistäjiä, ja kaupunkien perustyö linkittyykin monin tavoin kestävän kehityksen tavoitteisiin. Emme pääse YK:n tavoitteisiin ilman kaupunkien vahvaa vastuullisuustyötä ja kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamista. Vastuullisuus ja ilmastonmuutoksen torjunta toteutuvat kaupungeissa.

Vantaalla kestävän kehityksen tavoitteet on sisällytetty kaupungin strategiaan läpileikkaavasti, ja niiden edistäminen on kaikkien toimialojen ja yksiköiden yhteinen asia.

Tavoitteiden saavuttaminen vaatii laajaa yhteistyötä sekä kaupungin sisällä että monien eri sidosryhmien kanssa. Yhdessä voimme saavuttaa hiilineutraaliustavoitteemme vuoteen 2030 mennessä ja huolehtia luonnon monimuotoisuudesta, samalla kun lisäämme Vantaan elinvoimaa, huolehdimme vantaalaisten hyvinvoinnista ja vähennämme ja ennaltaehkäisemme eriarvoistumista. Tehtävä ei ole helppo, se vaatii sitoutumista ja systemaattista työtä.

Ensimmäinen vapaaehtoinen kaupunkitasoinen vastuullisuusraportti (VLR) tehtiin Vantaalla vuonna 2021, jolloin päätettiin myös, että raportti toteutetaan jatkossa joka toinen vuosi. Edessäsi on nyt toinen raportti, jossa näkyy entistä vahvemmin kytkös kaupunkistrategiaan ja strategiateemoihin. Vastuullisuustyötä kehitetään Vantaalla edelleen systemaattisempaan suuntaan, ja tämä raportti on osa tätä työtä.

Olemme kohdanneet viime vuosina useita kriisejä, jotka ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat vielä pitkään kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumiseen, ja jatkossa mahdollisiin tuleviin kriiseihin täytyy pystyä varautumaan entistä paremmin. Koronakriisistä olemme toipuneet Vantaalla hyvin, mutta sen pitkäkestoiset vaikutukset esimerkiksi nuorten hyvinvointiin vaativat jatkossakin panostuksia. Vuosi sitten alkanut sota Ukrainassa on tuonut Vantaalle ukrainalaisia pakolaisia, joiden tilanteeseen reagoimme nopeasti. Sota on vaikuttanut Suomessa laajalti myös kansalaisten turvallisuudentunteeseen. Vuonna 2022 kohtasimme energiakriisin

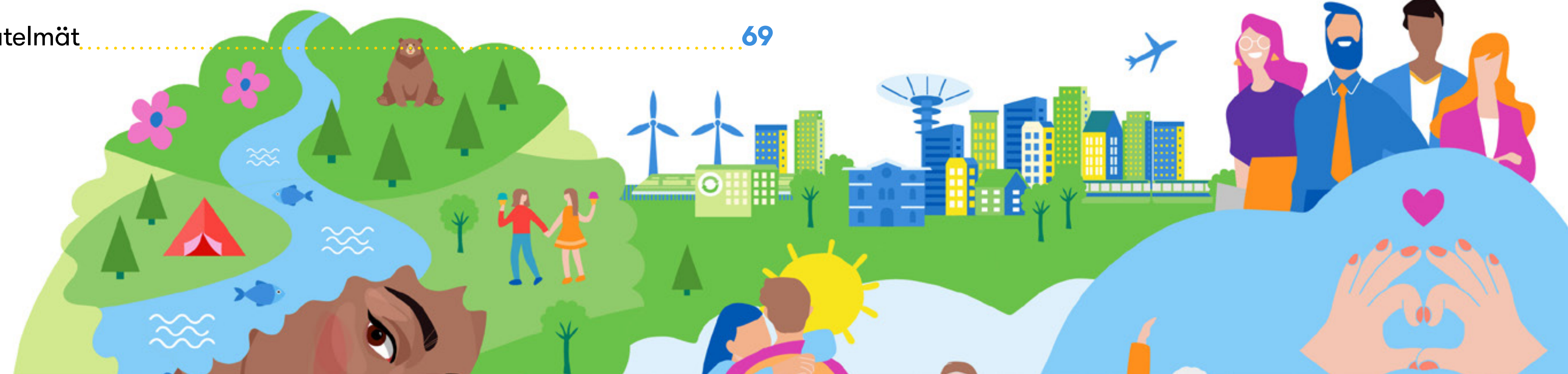
ja ruoan hinnan nousun. Kriisit vaikuttavat eniten niihin, jotka ovat jo valmiiksi haavoittuvimmassa asemassa. Meidän onkin varmistettava, että kaikkien väestöryhmien tarpeet ja tilanne otetaan huomioon, kun toivumme nykyisistä ja varaudumme tuleviin kriiseihin.

Vantaa valittiin vuonna 2021 Euroopan nousevaksi innovaatiokaupungiksi, koska Vantaalla on paljon sosiaalisia innovaatioita ja toimimme aktiivisesti mm. hiilineutraalisuuden eteen. Uusista avuksista on tässä raportissa paljon esimerkkejä. Tarvitsemme niitä lisää, samalla kun jatkamme pitkäjänteistä työtämme kestävän kehityksen tavoitteiden eteen.

Ritva Viljanen, kaupunginjohtaja

SISÄLTÖ

Kaupunginjohtajan terveiset.....	3
Tiivistelmä.....	5
Johdanto.....	7
Vantaa kaupunkina.....	8
Raportin toteutus ja rakenne.....	10
Läpileikkaavat teemat.....	13
Hyvinvointia rakentava ja sosiaalisesti kestävä Vantaa.....	19
Ekologisesti kestävä Vantaa.....	37
Elinvoimainen ja osaava Vantaa.....	51
Kansainvälinen Vantaa.....	62
Päätelmät.....	69



Tiivistelmä

Vastuullinen Vantaa kuuluu kaikille – Vantaan kestävä kehityksen raportointi 2023 on vapaaehtoinen raportti (VLR), jossa kerrotaan toimista, joilla Vantaa edistää YK:n kestävä kehityksen tavoitteita. Vantaalla tehdään laajasti työtä kestävä kehityksen eteen kaikilla toimialoilla, ja kaupunki on sitoutunut raporttoimaan tavoitteiden etenemisestä joka toinen vuosi.



Tämä raportti on jäsennelty Vantaan kaupunkistrategian teemojen mukaan. Strategiassa kestävä kehityksen tavoitteet on jaettu kunkin strategiateeman alle, minkä lisäksi on läpileikkaavia tavoitteita, joiden tulisi näkyä kaikkien teemojen yhteydessä. Nämä läpileikkaavat kestävä kehityksen tavoitteet ovat sukupuolten tasa-arvo, ilmastotekoja, rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto sekä yhteistyö ja kumppanuus.

Hyvinvointia rakentava ja sosiaalisesti kestävä Vantaa -teemojen alla Vantaalla panostetaan kuntalaisten hyvinvointiin, osallisuuteen ja turvallisuuteen sekä pyritään ennaltaehkäisemään ja vähentämään eriarvoisuutta. Hyvinvointia edistetään Vantaalla laajasti ja ennaltaehkäisevästi myös sosiaali- ja terveyspalveluiden siirryttyä hyvinvointialueelle. Samalla on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota niihin ryhmiin, jotka ovat muita haavoittuvammasa asemassa. Haasteita tähän työhön tuovat työvoimapula ja viimeaikaisten kriisien ne-

gatiiviset vaikutukset kuntalaisten tilanteeseen. Hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa on olennaista huolehtia siitä, että poikkihallinnollinen koordinaatio ja yhteistyö jatkuu ja sitä kehitetään, jotta voidaan puuttua paremmin laajoihin ja monimutkaisiin ilmiöihin, jotka vaikuttavat hyvinvointiin ja eriarvoisuuteen.

Ekologisesti kestävä Vantaa -teeman toteutusta ohjaa resurssiviisauden tiekartta, jonka avulla Vantaa pyrkii tavoitteeseensa olla vuonna 2030 hiilineutraali ja edistää luonnon monimuotoisuutta, resurssiviisautta ja luonnonvarojen kestävä käyttöä sekä asukkaiden ja yhteisöjen vastuullista toimintaa. On olennaista osallistaa tähän työhön paitsi koko kaupunkiorganisaatio, myös kaupunkialue laajemmin. Ekologisesti kestävä Vantaa -teemaa ei voikaan nähdä erillisenä muista teemoista, vaan ympäristön kestävyys tulisi huomioida kaikessa toiminnassa.

Elinvoimainen ja osaava Vantaa -teema sisältää toimia, joita Vantaalla tehdään kaupungin elinvoiman lisäämiseksi yksilöiden ja yritysten näkökulmasta. Yritysyhteistyötä kehitetään esi-

merkiksi erilaisissa hankkeissa, joissa etsitään uudenlaisia yhteistyön muotoja ja kiinnitetään huomiota myös ekologiseen kestävyYTEEN ja yritysten vastuullisen toiminnan tukemiseen.

Osaamisen kehittäminen ja osaajien saatavuuden parantaminen esimerkiksi kansainvälisiä osaajia houkuttelemalla on Vantaalle erittäin tärkeää sekä yhdenvertaisuuden toteutumisen että kaupungin elinvoiman kannalta. Vantaalla väestön koulutustaso on matalampi verrattuna muihin suuriin kaupunkeihin Suomessa, ja samalla työelämässä on kasvava pula osaavasta työvoimasta. Jatkuva oppiminen ja siihen liittyvä yhteistyö on olennainen osa tämän ongelman ratkaisua. Paljon kehittämistyötä tehdään myös työllisyyden tukemiseksi ja huomiota kiinnitetään muita heikommassa työmarkkina-asemassa olevien tukemiseen. Työttömyys on saatu Vantaalla hyvään laskuun koronapandemian jälkeen, mutta suuret rakenteelliset muutokset työllisyydenhoidossa ovat tuoneet haasteita ja palveluvelkaa.

Kansainvälinen Vantaa -strategiateeman alla tehdään paljon työtä kotouttamisen ja yhden-

vertaisuuden edistämiseksi Suomen kansainvälisimmässä kaupungissa. Myös kansainvälinen yhteistyö on Vantaalle tärkeää ja edistää kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista. Yhteistyötä tehdään erilaisissa verkostoissa ja hankkeiden kautta, mikä avaa uusia mahdollisuuksia vaikuttaa monimutkaisiin haasteisiin. Kaupunki haluaa olla kansainvälinen ja yhdenvertainen myös työnantajana ja pyrkii nostamaan vieras-kielisten osuutta kaupungin työntekijöistä. Kaupungin viestinnässä monikielisyyteen ja monikanavaisuuteen on kiinnitetty huomiota ja sitä on kehitetty erilaisin toimin. Monikielinen neuvonta palvelee kuntalaisia, ja kotoutumiseen liittyen on jatkuvasti käynnissä useita hankkeita. Kansainvälinen Vantaa -teema linkittyy tiiviisti kaikkiin muihin tämän raportin teemoihin.

Kestävän kehityksen tavoitteiden eteen tehdään Vantaalla laajasti työtä ja etsitään joustavasti ja aktiivisesti uusia avauksia. Työn poikkihallinnollisessa koordinoinnissa on kuitenkin vielä paljon kehittämistä, samoin kuin tiedolla johtamisessa ja kestävä kehityksen tavoitteiden pitkäjänteisessä integroimisessa kaupungin prosesseihin. Läpileikkaavat kestävä kehityksen

tavoitteet eivät ole kaikilta osin siirtyneet strategiaa toteuttaviin ohjelmiin ja niiden toimenpiteisiin, ja erityisesti sukupuolten tasa-arvo jää edelleen vähälle huomiolle. Kestävän kehityksen tavoitteiden siirtymistä ohjelmien tavoitteisiin ja käytännön toimenpiteisiin sekä mahdollisia ristiriitaisia tai negatiivisia vaikutuksia pitäisi arvioida systemaattisemmin ja kokonaisvaltaisemmin. Tämä vaatii riittäviä resursseja, johtamista ja pysyviä rakenteita kaupungin vastuullisuustyöhön. Tietoisuuden lisääminen kestävä kehityksen tavoitteista kaupunkiorganisaation sisällä on tärkeää, mutta olennaista on myös koko kaupunkiyhteisön osallistaminen tavoitteiden edistämiseen.



Johdanto

Vastuullinen Vantaa kuuluu kaikille – Vantaan kestävä kehitysraportointi 2023 on järjestyksessä toinen vapaaehtoinen raportti (Voluntary Local Review, VLR), jossa kerrotaan, miten Vantaa edistää YK:n kestävä kehityksen tavoitteita. Ensimmäinen raportti julkaistiin vuonna 2021, ja samana vuonna kaupungin johtoryhmä linjasi, että raportti toteutetaan jatkossa joka toinen vuosi.

Vuonna 2015 YK:ssa sovittiin globaalista kestävä kehityksen toimintaohjelmasta, Agenda 2030:sta. Toimintaohjelman tavoitteena on poistaa äärimmäinen köyhyys ja edistää ympäristön, ihmisten ja talouden kannalta kestävä kehitystä. Agenda 2030 sisältää 17 kestävä kehityksen tavoitetta (sustainable development goals, SDG), joilla on yhteensä 169 alatavoitetta. Nämä tavoitteet tulisi kaikkien maiden yhdessä saavuttaa vuoteen 2030 mennessä.

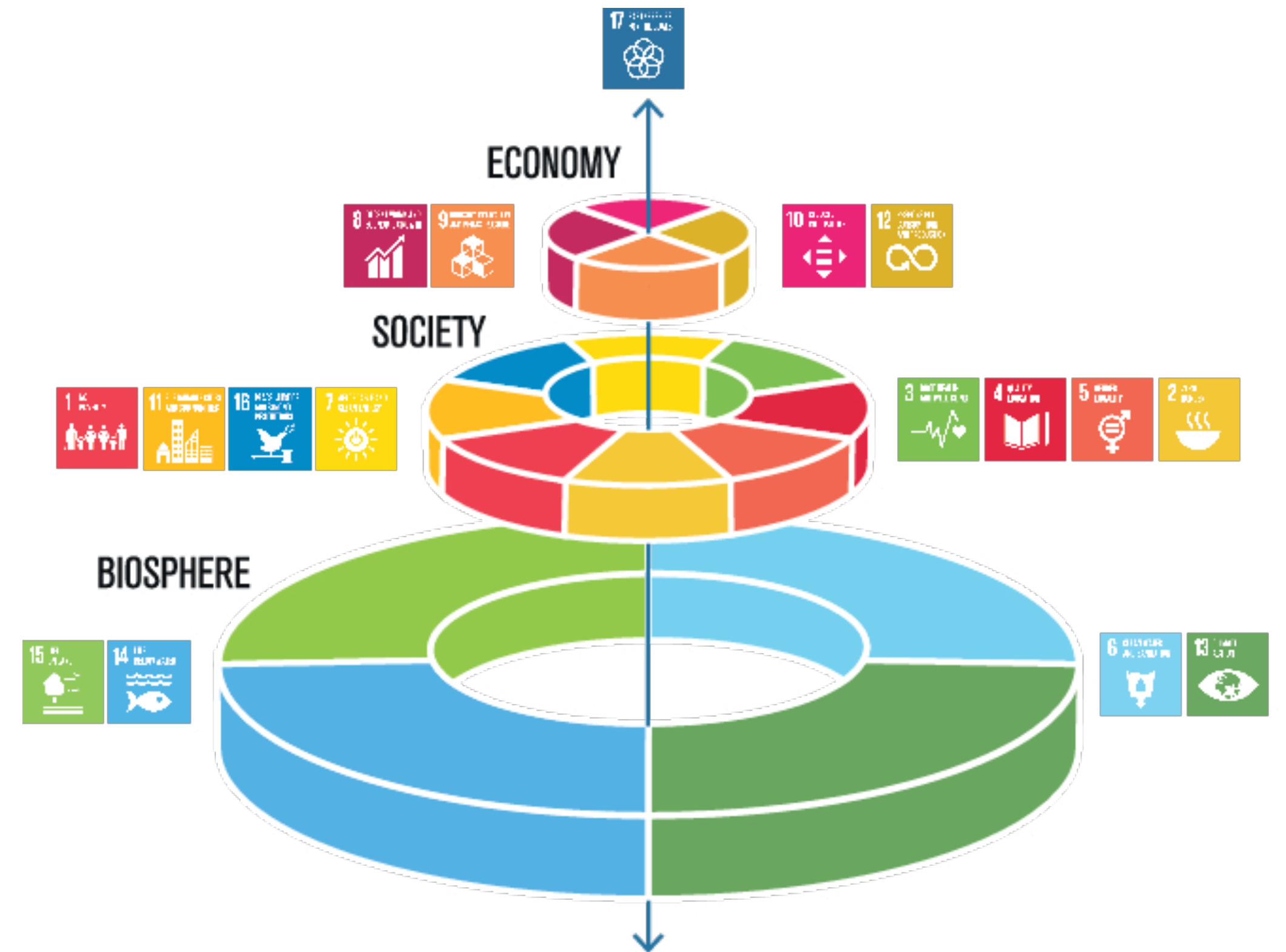
Agenda 2030 toi merkittävää muutosta verrattuna sitä edeltäneisiin kestävä kehityksen ohjelmiin. Sen tavoitteet ovat samat kaikille maille, vaikka eri asiat painottuvat eri maiden kohdalla. Kestävä kehitys ja vastuu siitä ymmärretään

globaalina asiana, joka vaatii eri alueiden yhteistyötä. Agenda 2030:ssä korostuu tavoitteiden keskinäisriippuvuus. Yhtä tavoitetta ei voi edistää pohtimatta myös sitä, miten toimet vaikuttavat muihin tavoitteisiin, sillä nämä vaikutukset saattavat olla ristiriitaisia tai negatiivisia. Tavoitteille on määritelty myös hierarkia siinä mielessä, että ympäristön kestävyys on sosiaalisen ja taloudellisen kestävyys pohja, jota ilman ne eivät voi toteutua. Siksi ympäristön kestävyys tulisi olla huomioituna kaikessa toiminnassa.

Vastuu Agenda 2030:n toimeenpanosta on maiden hallituksilla, ja Suomessa Agenda 2030:n toimeenpanoa ohjaa kansallinen toimeenpanosuunnitelma. Suomi myös raportoi tavoitteiden edistymisestä säännöllisesti vapaaehtoisella maaraportilla (Voluntary National Review, VNR). Kaupungit ovat kuitenkin erittäin merkittäviä kestävä kehityksen toimijoita, ja suuri osa kestävä kehityksen tavoitteista on luonteeltaan sellaisia, että niihin vaikutetaan voimakkaimmin juuri paikallis- eli kuntatasolla. Siksi New York julkaisi ensimmäisenä kaupunkina VLR-raportin vuonna 2018 ja haastoi samalla muut kaupungit

mukaan. Kaupungeissa tavoitteet on myös usein määritelty kunnianhimoisemmiksi kuin kansalliset tavoitteet, esimerkiksi hiilineutraaliuden osalta, ja kaupunkien on mahdollista olla kestävä kehityksen edelläkävijöitä.

Tämän raportin on koonnut Vantaan kaupungin sisäinen työryhmä, jossa oli edustajia kaikilta kaupungin toimialoilta. Lisäksi tietojen kokoamiseen ja toimien kuvauksien kirjoittamiseen osallistui useita muita kaupungin asiantuntijoita.



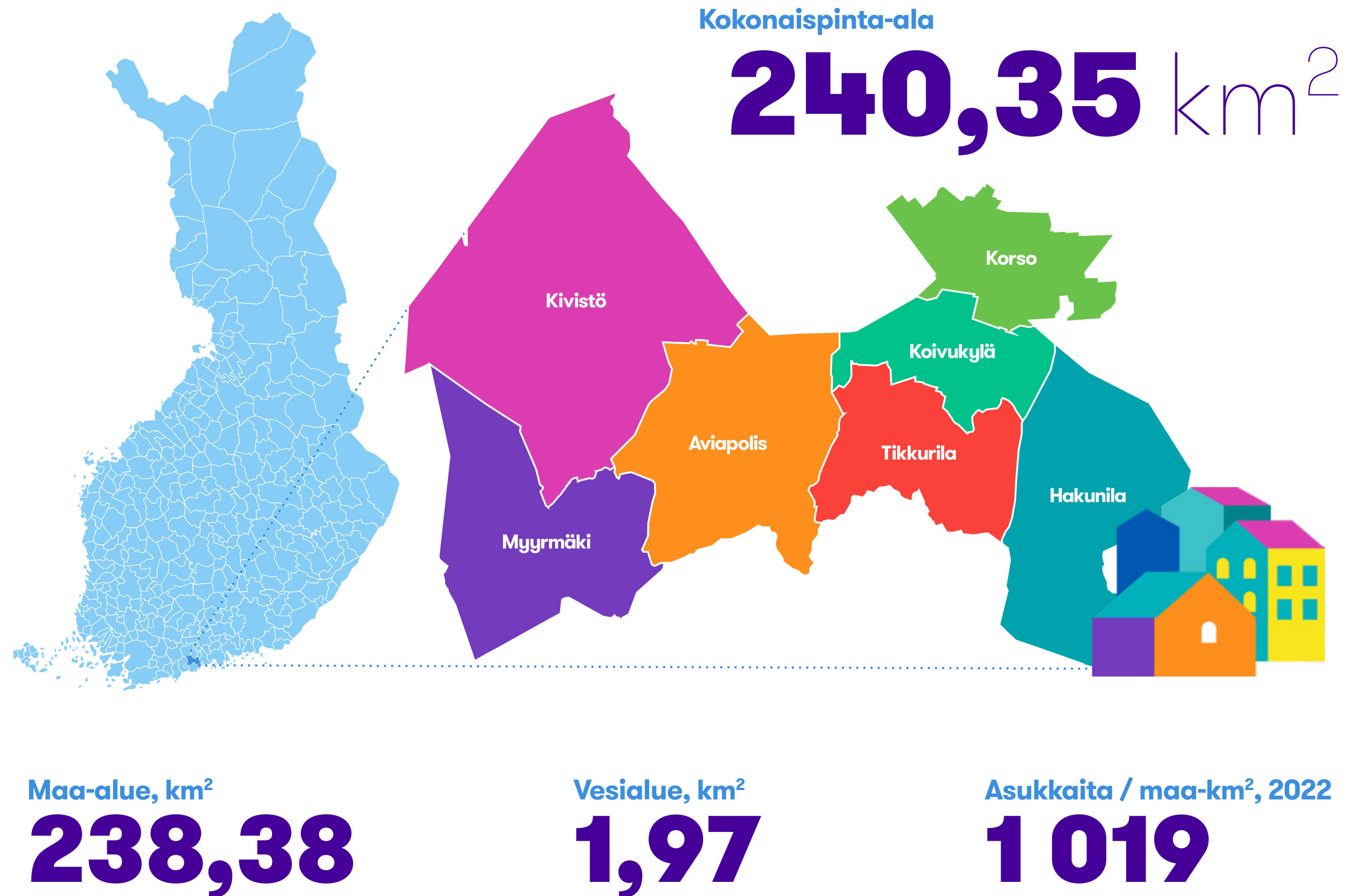
Kuva: Azote for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University CC BY-ND 3.0

Vantaa kaupunkina

Vantaa on väkimäärältään Suomen neljänneksi suurin kaupunki, joka kasvaa vahvasti. Vuoden 2022 lopussa vantaalaisia oli 242 917. Väkiluku kasvaa Vantaalla ennen kaikkea maahanmuuton ansiosta; Vantaa onkin Suomen kansainvälinen kaupunki, vieraskielisiä eli muita kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia on väestöstä noin 23 prosenttia.

Vantaa sijaitsee Uudenmaan maakunnassa ja on osa pääkaupunkiseutua. Rajanaapureita ovat Helsinki, Espoo, Nurmijärvi, Tuusula, Kerava ja Sipoo. Kaupunki on jaettu seitsemään suuralueeseen ja 61 kaupunginosaan. Hallinnollinen keskus sijaitsee Tikkurilassa, mutta Vantaalla ei ole vain yhtä keskustaa, vaan useita. Vantaalla sijaitsee myös Suomen ainoa kansainvälinen lentokenttä. Elinkeinorakenne on Vantaalla monipuolinen ja liikenneyhteydet erinomaiset. Rakennetun ympäristön lisäksi Vantaalla on laajoja viheralueita, ja useimmat vantaalaiset asuvat alle 300 metrin päässä virkistysalueesta.

Vantaa on innovatiivinen kaupunki, ja vuonna 2021 se voitti EU:n Rising Innovative Cities -palkinnon. Palkinnon taustalla on paljon työtä muun muassa hiilineutraalisuuden ja sosiaalisten innovaatioiden eteen. Visionsa mukaisesti Vantaa haluaa olla rohkea, rento ja viihtyisä, kestävyiden edelläkävijä.

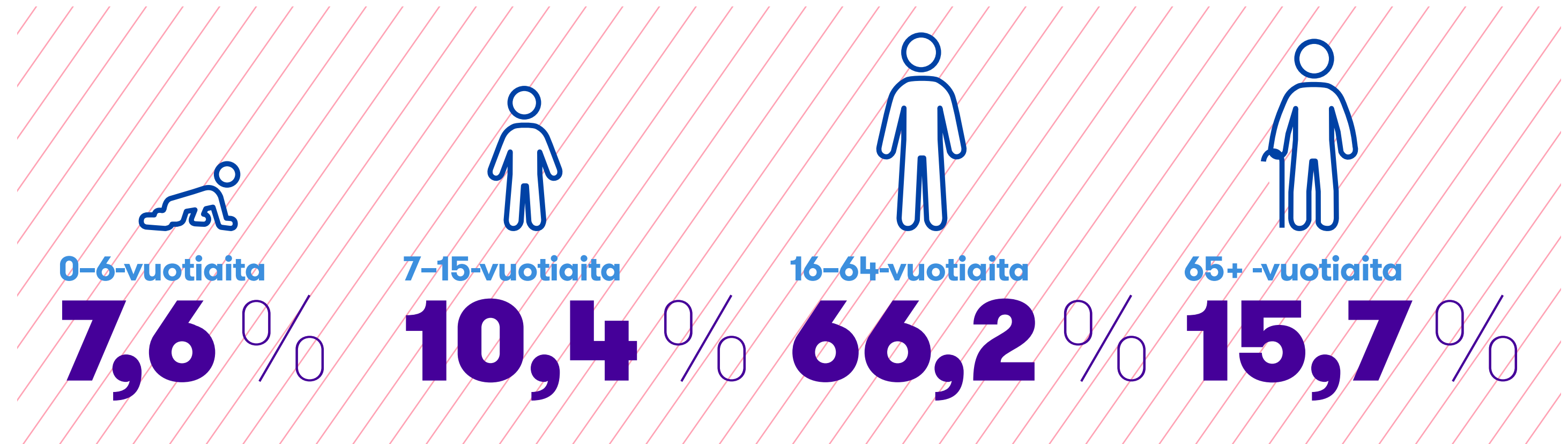


Väestörakenne (31.12.2021)

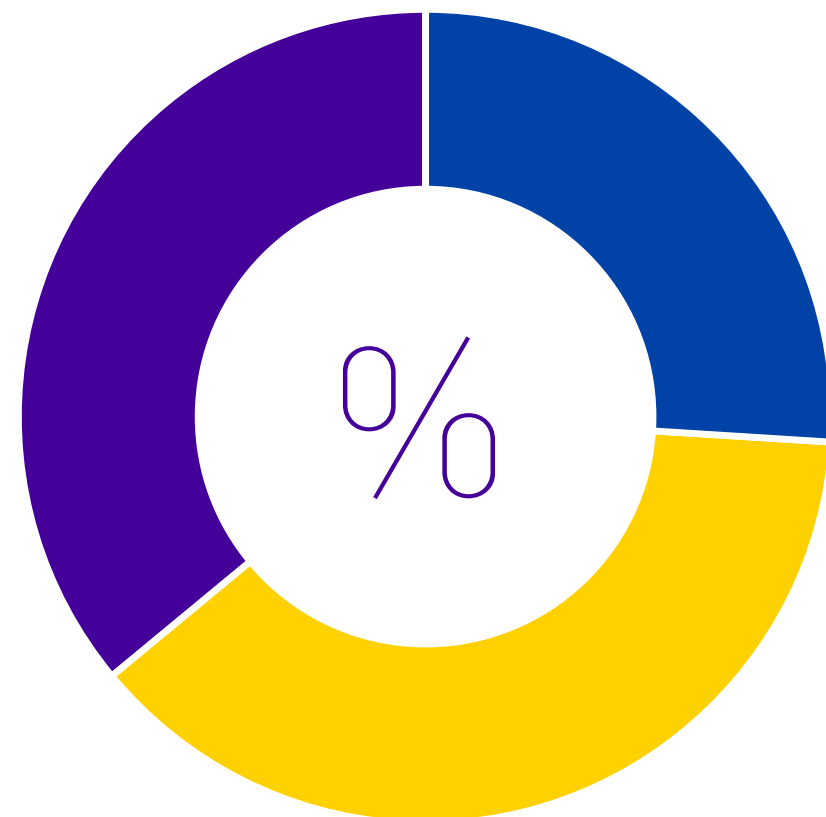
Väestö yhteensä

239 206

Lähde: Vantaan kaupunki



25 vuotta täyttäneen väestön koulutusaste, 2020



● korkeintaan perusaste ● toinen aste ● korkea-aste

Korkea-aste voidaan jakaa kolmeen osaan, joista alimman korkea-asteen suorittaneita oli 9 prosenttia, alemman korkea-kouluasteen 15 prosenttia ja ylemmän korkeakouluasteen 12 prosenttia.

Työmarkkinat ja talous

Työpaikat (12/2020)

110 705

Työpaikkaomavaraisuus (12/2020)

102,5 %

Työttömyysaste (1/2023)

10,9 %



Raportin toteutus ja rakenne

Tämän raportin laadintaan osallistui syksyllä 2022 perustettu vastuullisuustyöryhmä, jossa oli 13 jäsentä kaupungin eri toimialoilta, ja työtä koordinoi vastuullisuusasiantuntija. Raportin tiedonkeruuta varten järjestettiin ryhmähaastatteluita yhdessä Gaia Consulting Oy:n kanssa ja lähetettiin Webropol-kyselyitä kaupungin asiantuntijoille. Ryhmähaastattelut järjestettiin eri aihealueista, ja niiden sisältöjen suunnittelussa tukeuduttiin kestävän kehityksen toimikunnan Agenda 2030 -tiekarttaan ja sen aihekokonaisuuksiin. Raportin laadintaprosessissa hyödynnettiin myös viimeisimpiä kaupungin toimintaa kuvaavia ja ohjaavia ohjelmia, raportteja ja dokumentteja. Yksittäisten toimien osalta pyydettiin lisätietoja ja kuvaustekstejä useilta kaupungin asiantuntijoilta.

Vantaan kaupunkistrategiassa 2022–2025 on määritelty kuusi strategista painopistettä: Taloudellisesti kestävä ja elinvoimainen kaupunki, Hyvät asukaslähtöiset palvelut, Eriarvoistumisen estäminen, Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa, Kukoistavat kaupunkikeskukset ja Merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella.

Painopisteiden lisäksi strategiaan on kirjattu viisi strategiateemaa, jotka toimivat strategian poikkihallinnollisen toteutuksen tukena ja jotka ohjaavat keskeisesti kaupungin kestävän kehityksen työtä. Jokaiselle strategiateemalle on määritelty sekä omat että yhteiset kestävän kehityksen tavoitteet. Teemat ovat laajoja, ja niiden pohjalle on määritelty haasteet, joihin kukin teema pyrkii vastaamaan. Lisäksi on määritelty strategiaa toteuttavat ohjelmat, jotka liittyvät kuhunkin strategiateemaan; ohjelmat laaditaan ja niitä seurataan poikkihallinnollisesti.

Tämän raportin rakenne seuraa strategiateemojen jaottelua. Kuten strategiassa, olemme tässä raportissa nostaneet jokaisen teeman alle ne kestävän kehityksen tavoitteet, joita kyseinen teema etupäässä edistää. Strategian listauksiin olemme tavoitteiden osalta tehneet myös joitakin lisäyksiä.



Strategiakauden teemat ja strategiassa niiden alle nimetyt kestävän kehityksen tavoitteet ovat:

Hyvinvointia rakentava Vantaa

Haaste: Hyvinvointierot kasvavat Vantaalla eri väestöryhmien välillä. Vantaalla on kyettävä turvaamaan kaikkien kaupunkilaisten hyvinvointi huomioiden eri ikäryhmien vaihtelevat tarpeet. Tärkeää on huomioida myös kaupunkilaisten turvallisuus. Strategiakauden aikana on tapahtunut hyvinvointialueuudistus, ja tärkeää on taata palveluiden jatkuvuus muutostilanteessa hyvällä yhteistyöllä.

Kestävän kehityksen tavoite:



Sosiaalisesti kestävä Vantaa

Haaste: Alueelliset erot kasvavat Vantaalla. Segregaatio on edennyt, vaikka sen purkamiseksi on tehty erilaisia toimia.

Kestävän kehityksen tavoitteet:



Ekologisesti kestävä Vantaa

Haaste: Millä keinoin Vantaa leikkaa päästöjään 80 % verrattuna vuoden 1990 tasoon vuoteen 2030 mennessä ja huolehtii luonnon monimuotoisuudesta tiivistyvässä kaupunkirakenteessa.

Kestävän kehityksen tavoitteet:



Elinvoimainen ja osaava Vantaa

Haaste: Työpaikkojen luominen ja työllisyyden nostaminen Vantaalla. Vetovoiman parantaminen. Painotuksena etenkin vantaalaisten osaamisen kehittäminen ja Vantaan vetovoiman parantaminen niin yritysten kuin asukkaiden näkökulmasta.

Kestävän kehityksen tavoitteet:



Kansainvälinen Vantaa

Haaste: Vantaata kehitetään kansainvälisesti vetovoimaisena innovaatio- ja lentokenttäkaupunkina. Vieraskielisten integraatiota on parannettava ja heidän osallistumistaan yhteiskuntaan on lisättävä. Kaupunkiin muuttamisen on oltava helppoa niin ihmisille kuin kansainvälisille yrityksille.

Kestävän kehityksen tavoitteet:



Läpileikkaavat tavoitteet



Raporttia laatiessamme olemme pyrkineet luomaan kokonaiskäsityksen siitä, miten Vantaan kaupunki edistää kestävän kehityksen tavoitteita ja millaisia onnistumisia ja kehittämisen kohteita tähän työhön liittyy. Paljon tärkeitä toimia ja kehittämistyötä jää myös tämän raportin ulkopuolelle. Yhteen raporttiin ei voi sisällyttää kaikkia kaupungin kestävän kehityksen toimia, sillä kunnissa tehtävä perustyö, kuten koulutuksen järjestäminen, asukkaiden hyvinvoinnista ja elinympäristöstä huolehtiminen ja niin edelleen on kestävän kehityksen tavoitteiden mukaista työtä. Olemme valinneet jokaisen strategiateeman alle erityisesti vuosina 2021 ja 2022 tehtyjä toimia, jotka ovat nostoja ja esimerkkejä siitä laajasta työstä, jota Vantaalla tehdään kestävän kehityksen eteen. Monet toimista olisi voitu sijoittaa useampaan teemaan ja ne vaikuttavat useampaan kestävän kehityksen tavoitteeseen.

Tämän raportin tarkoitus on paitsi kuvata tehtyjä toimia, myös nostaa esiin kehityskohtia ja tuoda esiin katvealueita, joita saattaa muodostua esimerkiksi strategiaa toteuttavien ohjelmien välimaastoon. On tärkeää tunnistaa kohdat, joissa erilaisilla tavoitteilla ja toimilla saattaa olla ristiriitaisia vaikutuksia, kun niitä tarkastellaan kaikkien kestävän kehityksen tavoitteiden näkökulmasta.

Raportin avulla lisätään tietoisuutta kestävän kehityksen tavoitteista kaupunkiorganisaation sisällä ja luodaan pohjaa vastuullisuustyön kehittämiseksi. Nykyistä pitkäjänteisemmän ja systemaattisemmän johtamisen ja koordinaation avulla vastuullisuustyötä on mahdollista kehittää koko organisaation ja toimialojen näkökulmasta. Kestävän kehityksen tavoitteiden etenemistä ei tähän mennessä ole seurattu raportointien välillä eikä niitä ole kytketty tiedolla johtamisen prosesseihin riittävällä tasolla. Vastuullisuustyön koordinaatioon ja kehittämiseen on tulossa merkittävä parannus vuonna 2023 uuden vakituisen vastuullisuusasiantuntijan vakanssin myötä. Kestävän kehityksen tavoitteet ovat monitahoisia ja toisiinsa kytkeytyneitä, ja niihin liittyy erilaisia toimia eri toimialoilla. Toimialojen rajat ylittävä koordinaatio ja kehitystyö vaatii pysyviä rakenteita, johtamista, riittäviä resursseja ja sitoutumista niin johdon kuin kaikkien toimialojen taholta.



LÄPILEIKKAAVAT TEEMAT



Läpileikkaavat teemat

Vantaan kaupunkistrategiassa on määritelty läpileikkaavia kestävän kehityksen tavoitteita, joiden tulisi näkyä kaikkien strategiateemojen alla ja siten ne tulisi huomioida kaikessa kehittämistyössä. Nämä läpileikkaavat tavoitteet ovat sukupuolten tasa-arvo, ilmastotekoja, rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto sekä yhteistyö ja kumppanuus.

Tässä osiossa on kuvattu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön perustaa Vantaan kaupungilla, hiilineutraali Vantaa 2030 -tavoitteita, kestäviä hankintoja sekä erilaisia yhteistyön muotoja. Nämä teemat eivät ole erillisiä muista raportin osioista, vaan ne linkittyvät tiiviisti kaikkiin teemoihin.

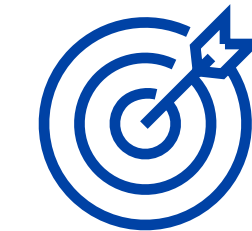
Oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon varmistaminen

Vantaan kaupungin sitoutuminen sukupuolten tasa-arvon ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuuden edistämiseen ilmaistaan kaupunkistrategiassa Vantaan arvojen yhteydessä:

”Kaupungin arvot ovat yhteinen käsitys siitä, mikä meille on tärkeää ja arvokasta. Ne ohjaavat kaupungin päätöksentekoa ja koko organisaation toimintaa. Toimialoilla voi lisäksi olla oman toimintansa kannalta määriteltyjä eettisiä periaatteita. Vantaan kaupunki sitoutuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjimättömiin toimintatapoihin. Tämä edellyttää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä kaikessa päätöksenteossa ja kaikissa palveluissa.”

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö tarkoittaa tietoista, suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja jatkuvaa toimintaa, jossa arvioidaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja edistämistä toiminnan eri osa-alueilla ja toteutetaan tarvittavia muutoksia. Vantaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö perustuu tasa-arvolain (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta) ja yhdenvertaisuuslain vaatimuksille. Päätöksenteon, suunnittelun, palvelutoiminnan ja arvioinnin tulee olla tietoista sukupuolen merkityksestä ja huomioida muut syrjimättömyysperusteet, kuten ikä, alkuperä, vakaumus ja perhesuhteet.

Päätöksenteon ja palvelujen parissa tehtävää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä ohjaa kaupunkitasoinen **Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät ole. Ne tehdään. Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma 2022–25**. Se sisältää laeista johdettuja tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka toimialat ja palvelualueet konkretisoivat oman toimintansa viitekehykseen. Suunnitelmakauden painotuksia ovat esimerkiksi poliittisten luottamushenkilöiden eettinen toiminta, sukupuolitetöiden budjetoinnin menetelmän käyttäminen, sukupuolten koulutus- ja työelämäeriytymisen lieventäminen, koulujen ja oppilaitosten tasa-arvo- ja



Onnistumisia

Vantaalla on kehitetty vastuullisten hankintojen prosessi, jonka avulla vastuullisuuden eri aspektit huomioidaan kilpailutuksissa. Vastuullisilla hankinnoilla kaupunki näyttää esimerkkiä ja edistää yritysten vastuullista toimintaa.

yhdenvertaisuussuunnittelun kehittäminen, antirasistinen toimintakulttuuri, yhteistyö järjestöjen kanssa sekä digitaalisen saavutettavuuden kehittäminen.

Sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman sekä yhdenvertaisuusperusteiden (ikä, alkuperä, vammaisuus jne.) huomioimiseen ja integrointiin on vahvat velvoitteet sekä lainsäädännössä että kaupunkistrategiassa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä esiintyy eri puolilla organisaatiota erilaisissa yhteyksissä, mutta se ei ole muodostunut osaksi koko organisaation toiminnan valtavirtaa.

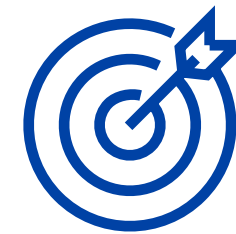
Sukupuolinäkökulma puuttuu jopa ilmeisistä asiayhteyksistä. Tasa-arvon edistämistä pidetään vapaaehtoisena asiana, ja tämä ilmenee siten, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmien puuttuminen ei saa aikaan valmisteluun palauttamista esimerkiksi ohjelmien, suunnitelmien, hankkeiden ja raporttien hyväksymiskäsittelyissä.

Hiilineutraali Vantaa 2030

Vantaa on asettanut tavoitteekseen olla hiilineutraali vuonna 2030. Tämän tavoitteen toteutuminen vaatii ilmastotyön integroimista kaikkeen toimintaan. Muutos vaatii sitoutumista ja toimia paitsi kaupunkiorganisaatiolta, myös asukkailta, yrityksiltä ja yhteisöiltä.

Vaikka Vantaan kaupunkiorganisaation suorat päästöt ovat vain noin 10 prosenttia kaupunkialueella syntyvistä päästöistä, on kaupunkiorganisaation toiminnan välillinen vaikutus moninkertainen muun muassa kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden, kuten Vantaan Energian sekä asumisen ja maankäytön ohjauksen kautta. Arvioiden mukaan kaupunki voi ohjauskeinoilla ja tytäryhtiöidensä kautta vaikuttaa vähintään neljäänkymmeneen prosenttiin kaupungin alueella syntyvistä päästöistä.

Vantaan kaupungin ympäristövastuullisuuden kehittämistä ohjaa kaupungin yhteinen Resurssiviisauden tiekartta, jonka sisältöä avataan tarkemmin tämän raportin ekologisesti kestävä Vantaa -osiossa. Ympäristönäkökulman ja ilmastotekojen tulisi



Onnistumisia

Vantaan kasvihuonekaasupäästöt ovat olleet pitkään laskussa, tosin vuonna 2021 ne pysyivät ennallaan. Päästöjen väheneminen oli pitkälti seurausta Vantaan Energian toimista, mutta myös Vantaan kaupunkiorganisaatio on onnistunut vähennyksissään. Vantaan kaupunki saavutti energiatehokkuussopimuksessa vuosille 2017–2025 asetetun määrällisen energiansäästön kokonaistavoitteen 12 181 MWh (7,5 % vuoden 2015 energiakäytöstä) alkuvuonna 2022.

näkyä kaikessa toiminnassa, läpi koko organisaation. Resurssi- viisauden tiekartan tavoitetilana vuonna 2030 on hiilineutraali Vantaa, jossa kaupungin suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta, luonto monimuotoista, luonnonvaroja käytetään kestävästi ja jossa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toimintatavat ovat vastuullisia. Toteutuessaan tiekartan tavoitteet luovat kestävää hyvinvointia ja vahvistavat yritysten kilpailukykyä ja kaupungin elinvoimaisuutta.

Vastuulliset hankinnat

Kaupungin budjetista yli puolet koostuu hankinnoista, ja siksi on todella suuri merkitys sillä, millaisia hankintoja tehdään. Kan-



Kehityskohteita

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulma ei vielä systemaattisesti sisälly kaikkeen päätöksentekoon ja toimintaan koko kaupunkiorganisaatiossa.

Energiankulutuksen ohella liikenteen päästöt muodostavat suuren osan Vantaa kasvihuonekaasupäästöistä. Kestävän ja monimuotoisen liikunnan edistäminen vaatii vielä runsaasti toimia, eikä niihin kaikkiin kaupunki voi yksin vaikuttaa.

sainväliset sopimukset ja tavoitteet sitovat myös kuntia: YK:n kestävä kehityksen tavoitteet Agenda 2030, EU-tasoinen lainsäädäntö ja sopimukset, kansallinen lainsäädäntö kuten kuntalaki, hankintalaki, työlainsäädäntö ja eri alojen erityislainsäädäntö sekä kansallinen hankintastrategia edellyttävät kestävä kehityksen huomioimista hankinnoissa. Myös kansalaisten mielipiteet tukevat vastuullisuutta: vuonna 2021 tehdyn kuluttajakyselyn (toteuttaja: Kantar TNS agri) mukaan 80 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että kuntien tulee näyttää esimerkkiä vastuullisilla hankinnoillaan.

Vantaan kaupunkistrategia, Resurssiviisauden tiekartta, Strategisten hankintojen tiekartta ja Vantaan omat hankintaohjeet ohjaa-

vat myös hankintoja vastuulliseen suuntaan. Hankintojen strategiseksi painopisteiksi on nimetty seuraavat:

1. Hiilineutraalisuus

2. Kiertotalous

3. Innovaatiot

4. Ihmisoikeudet ja työelämän oikeudet hankinnoissa

5. Yhteiskuntavastuun sosiaalinen näkökulma

6. Osallistaminen

7. Lainmukaisuus ja tehokkuus

Hankinnan palveluyksikössä on kehitetty vastuullisten hankintojen prosessi: kilpailutettavat hankinnat viedään arviointiryhmään, jossa sähköisen työkalun avulla käydään läpi, mitä kestäväan kehitykseen liittyviä näkökulmia kyseisessä hankinnassa tulee huomioida. Kilpailutuksissa voidaan ottaa huomioon kestävän kehityksen näkökulmia monella eri tavalla: ne voivat olla valintakriteereitä, vähimmäisvaatimuksia tai sopimusehtoja. Hankinnoilla voidaan esimerkiksi edistää vähähiilisyyttä ajoneuvohankinnoissa, vähentää haitallisia kemikaaleja leluissa ja parantaa työntekijöiden oikeuksia. Vantaalla vaaditaan toimittajilta lainmukaisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia, kun yrityksen koko ylittää 30 henkilöä. Sopivaksi katsottuihin hankintoihin liitetään työllistämisehto, eli toimittajan tulee työllistää vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä.

Reilu Vantaa

Vantaa on ollut Reilun kaupan kaupunki vuodesta 2015. Arvonimen mukaisesti Vantaa sitoutuu edistämään toiminnallaan eettistä kulutusta, kestävää kehitystä ja oikeudenmukaista maailmankauppaa. Vantaa pyrkii hankinnoissaan minimoimaan riskin, että niiden tuotannossa on käytetty lapsityövoimaa, loukattu muulla tavoin työntekijöiden oikeuksia tai aiheutettu vahinkoa ympäristölle. Reilun kaupan ansiosta kehitysmaiden viljelijät ja työntekijät saavat mahdollisuuden parantaa toimeentuloaan ja päättää itse omasta tulevaisuudestaan.

Vantaalla toimii Reilun kaupan kannatustyöryhmä, joka edistää toiminnallaan Reilun kaupan toteutumista Vantaalla. Reilua Vantaata rakennetaan yhteistyön voimin – toiminnassa on mukana vantaalaisia yrityksiä, yhdistyksiä ja seurakuntia. Vantaa myös viestii aktiivisesti Reilun kaupan toiminnasta, ja Reilun Vantaan infopisteenä toimivat Vantaa-infot. Vuosina 2021 ja 2022 Vantaa-infoissa järjestettiin Reilun kaupan viikolla julistenäyttely, jossa jaettiin tietoa Reilun kaupan vaikutuksista ja työoloista tuottajamaissa.



Yhteistyö ja kumppanuus

Vantaan kaupunki on sekä kaupunkitasoisesti että toimialoittain mukana lukuisissa kansainvälisissä, kansallisissa ja paikallisissa sitoumuksissa, verkostoissa ja yhteistyöelimissä, jotka vahvistavat kestävästä kehitystä sen eri osa-alueilla. Tärkeää on myös yhteistyö vantaalaisten kaupunkitoimijoiden, koulutusorganisaatioiden, seurakuntien, järjestöjen ja yhdistysten sekä yritysten kanssa. Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen vaatii laajaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä sekä alueellisesti että laajemmin, ja yhteistyössä syntyy uudenlaisia ratkaisuja kompleksisiin haasteisiin, kun erilaiset näkökulmat tuodaan yhteen.

Vantaalla on paljon hankkeita, joita toteutetaan verkostomaisessa yhteistyössä esimerkiksi koulutusorganisaatioiden, yritysten, järjestöjen ja muiden kaupunkien kanssa. Hankkeilla kehitetään uudenlaisia toimintamalleja ja ratkaisuja. Kaikilla toimialoilla ja yksiköillä ei kuitenkaan ole resursseja toteuttaa hankkeita, sillä niille ei ole varattu omarahoitusosuuksia, joita hankerahoituksen hakeminen voi vaatia. Yritysyhteistyötä tehdään etupäässä elinkeinopalveluissa, ja sen merkitys korostuu elinvoimainen ja osaava -Vantaa strategiateeman alla tässä raportissa. On kuitenkin tärkeää tunnistaa yritysyhteistyön potentiaali myös muissa yhteyksissä kuin työllisyydestä ja elinkeinoista puhuttaessa.

Järjestöyhteistyö on merkittävä kanava kuntalaisten osallisuuteen, ja sitä tehdään toimialoilla ja hankkeissa. Kaikkia toimialoja palveleva yhteiset palvelut -yksikkö koordinoi kaupungin järjestöyhteistyötä ja järjestää tilaisuuksia, joissa järjestöt pääsevät kertomaan

tarpeistaan ja toiveistaan kaupungille. Moni järjestö tuottaa merkittäviä palveluita kuntalaisille, ja niillä on hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä lisäävä rooli. Järjestöt tarvitsevat usein tukea esim. resursien ja tilojen osalta, ja järjestöjen toimintaedellytyksiä pyritään parantamaan.

Kansainvälinen yhteistyö korostuu tässä raportissa erityisesti kansainvälinen Vantaa -teeman alla, ja sitä kehitetään aktiivisesti. Resurssit yhteistyöhön ovat kuitenkin rajalliset, eikä kaikkia yhteistyön mahdollisuuksia siksi kyetä hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla.

Esimerkkejä verkostoista ja sitoumuksista, joissa Vantaa on mukana:

Eurocities

Vantaa toimii 190 suuren eurooppalaisen kaupungin Eurocities-verkostossa. Hyviä käytäntöjä jaetaan verkoston forumeilla ja työryhmissä, joista Vantaa on aktiivinen mm. ympäristöön ja sosiaalisiin asioihin keskittyvissä ryhmissä.

Nordic Safe Cities

Pohjoismaisten kaupunkien verkostossa jaetaan ja kehitetään hyviä toimintatapoja turvallisuuden lisäämiseksi, vastakkainasettelun vähentämiseksi ja ekstremismin torjumiseksi.

Child Friendly Cities Initiative Network

Vantaa kuuluu Suomen UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malliin

ja kansainväliseen Child Friendly Cities -verkostoon, jossa on mukana 37 maata ja useita satoja kuntia. Suomessa noin 45 kuntaa on mukana verkostossa. Vantaan kaupunki on tehnyt yhteistyöstä Liettuan ja Puolan UNICEFin CFCI tiimiläisten ja kuntaedustajien kanssa sekä Vantaan kiinalaisen ystävyyskaupungin kanssa, joka hakee mukaan CFCI toimintaan.

UNESCO Global Network of Learning Cities

Verkosto tukee ja kehittää elinikäisen oppimisen tapoja kaupungeissa vertaisoppimisen avulla ja edistää jokaisen 17 kestävästä kehityksen tavoitteen toteutumista.

Avia-verkosto ja Green Deal Manifest

Avia-verkoston on Helsinki-Vantaan lentoaseman alueelle keskittynyt verkosto, johon kuuluu yli 30 yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin toimijaa. Verkoston jäsenet ovat kiinnostuneita lentoaseman ja Aviapolis-alueen liikenteestä, logistiikasta ja saavutettavuudesta. Avia-verkoston tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä, ja verkoston yhteinen Green Deal -manifesti, joka julkaistiin maaliskuussa 2023, tukee tätä tavoitetta. Verkosto haluaa olla kansainvälinen edelläkävijä puhtaan ja älykkään liikuttamisen saralla, edistää vastuullista matkailua ympäristöä kunnioittaen sekä luoda uusia työpaikkoja ja hyvinvointia alueelle.

ICLEI – Local Governments for Sustainability

ICLEI on maailmanlaajuinen verkosto, johon kuuluu yli 2 500 paikallis- tai aluehallinnon toimijaa yli 125 eri maasta. Verkosto edistää systeemistä kestävyystyötä kaupungistuvassa maailmassa.

Covenant of Mayors for Climate and Energy

Covenant of Mayors for Climate and Energy on kaupunkien ja alueiden sitoumus EU:n komission kanssa ilmastopäästöjen vähentämiseksi ja sopeutumisen edistämiseksi.

Kuntien ja valtion välisten hankintojen green dealit

Vantaa on sitoutunut seuraaviin green dealeihin: haitallisten aineiden vähentäminen varhaiskasvatuksen hankinnoissa, päästöttömät työmaat, kestävä purkaminen.

Kohti hiilineutraalia kuntaa (Hinku) -ilmastoverkosto

Hinku on kuntien välinen yhteistyöverkosto, joka edistää ilmastotavoitteiden toteutumista.



HYVINVOINTIA RAKENTAVA JA SOSIAALISESTI KESTÄVÄ VANTAA



HYVINVOINTIA RAKENTAVA JA SOSIAALISESTI KESTÄVÄ VANTAA

Hyvinvointi on laaja käsite, joka sisältää elämän eri osa-alueet. Terveys, osallisuuden kokemus ja yhteisöllisyys, koulutus ja oppiminen, työ ja toimeentulo sekä turvallinen ja viihtyisä elinympäristö ovat kaikki tekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisen koettuun hyvinvointiin.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvät vastuut ovat vuoden 2023 alusta siirtyneet uusille hyvinvointialueille, ja Vantaa kuuluu Vantaan ja Keravan hyvinvointialueeseen. Silti kuntalaisten hyvinvoinnista huolehtiminen laajemmassa mielessä on edelleen Vantaalle tärkeä painopiste. Hyvinvointityötä ohjaa Vantaalla hyvinvointiohjelma, jossa hyvinvointiin panostaminen ymmärretään kaikkia kuntalaisia koskevana ja ongelmia ennaltaehkäisevänä toimintana.

Hyvinvointityössä on ensiarvoisen tärkeää kiinnittää erityistä huomiota niihin ryhmiin, jotka ovat muita heikommassa asemassa ja ohjata erityistä tukea sinne, missä sitä tarvitaan. Vantaalla asuinalueiden väliset erot ja alueellinen segregatio ei vielä ole yhtä voimakasta kuin suuremmissa kaupungeissa, ja Vantaa haluaa ennaltaehkäistä ja purkaa eriytymiskehitystä. Sosiaalisesti kestävä Vantaa-ohjelma ohjaa tätä työtä, ja siihen merkityt toimenpiteet ulottuvat kaikille kaupungin toimialoille. Ohjelmassa ohjataan toimenpiteitä ja tukea erityisesti niille alueille, joilla tiettyjen väestörakenteeseen liittyvien kriteerien mukaan on riski negatiiviselle eriytymiskehitykselle.

Koronapandemialla oli negatiivisia vaikutuksia vantaalaisten hyvinvointiin monella tapaa. Koettu yksinäisyys ja esimerkiksi nuorten ahdistuneisuus lisääntyi. Terveyspalveluiden kuormittuminen

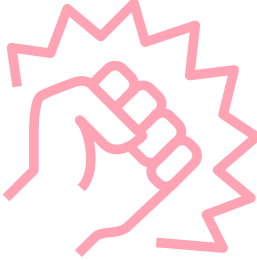
jätti jälkeensä paljon hoitovelkaa. Vuonna 2022 myös Ukrainan sota, energiakriisi ja ruoan hinnan nousu olivat tekijöitä, jotka vaikuttivat erityisesti niiden tilannetta, jotka olivat jo aiemmin heikommassa asemassa. Nämä kriisit näkyvät joissakin tämän raportin mittareissa negatiivisena kehityksenä. Vantaalla on kuitenkin tehty paljon kehitystyötä ja toimenpiteitä kriisien vaikutusten lieventämiseksi, ja tämä työ jatkuu edelleen.

Turvallisuus

Kaupunkiturvallisuudella tarkoitetaan arkipäivässä toteutuvaa kuntalaisten kokonaisturvallisuutta, joka on kaupunkilaisten hyvinvoinnin perusta. Vantaan kaupunkiturvallisuutta ohjaa **turvallisuussuunnitelma**. Turvallisuuden ja turvallisuudentunteen toteutuminen vaatii eri toimijoiden välistä yhteistyötä, ja siihen vaikuttavat monet tekijät kuten turvallinen asuin- ja työympäristö, väestön yhdenvertaisuus ja liikennesuunnittelu. Turvallisuussuunnittelulla ennaltaehkäistään erilaisia ongelmia ja luodaan resilienssiä kriiseistä selviytymiseen, ja tähän tarvitaan ajantasaista tietoa ja hyvää turvallisuusjohtamista.

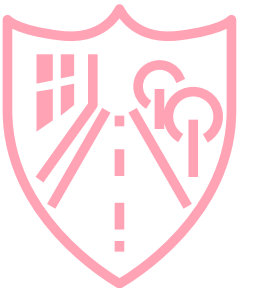
Vantaalla turvallisuushaasteet ovat viime vuosina liittyneet pitkälti koronapandemiaan ja syrjäytymiseen. Lähisuhdeväkivalta on

Rikollisuusaste, rikokset / 1 000 asukasta, 2021

 **118,83**

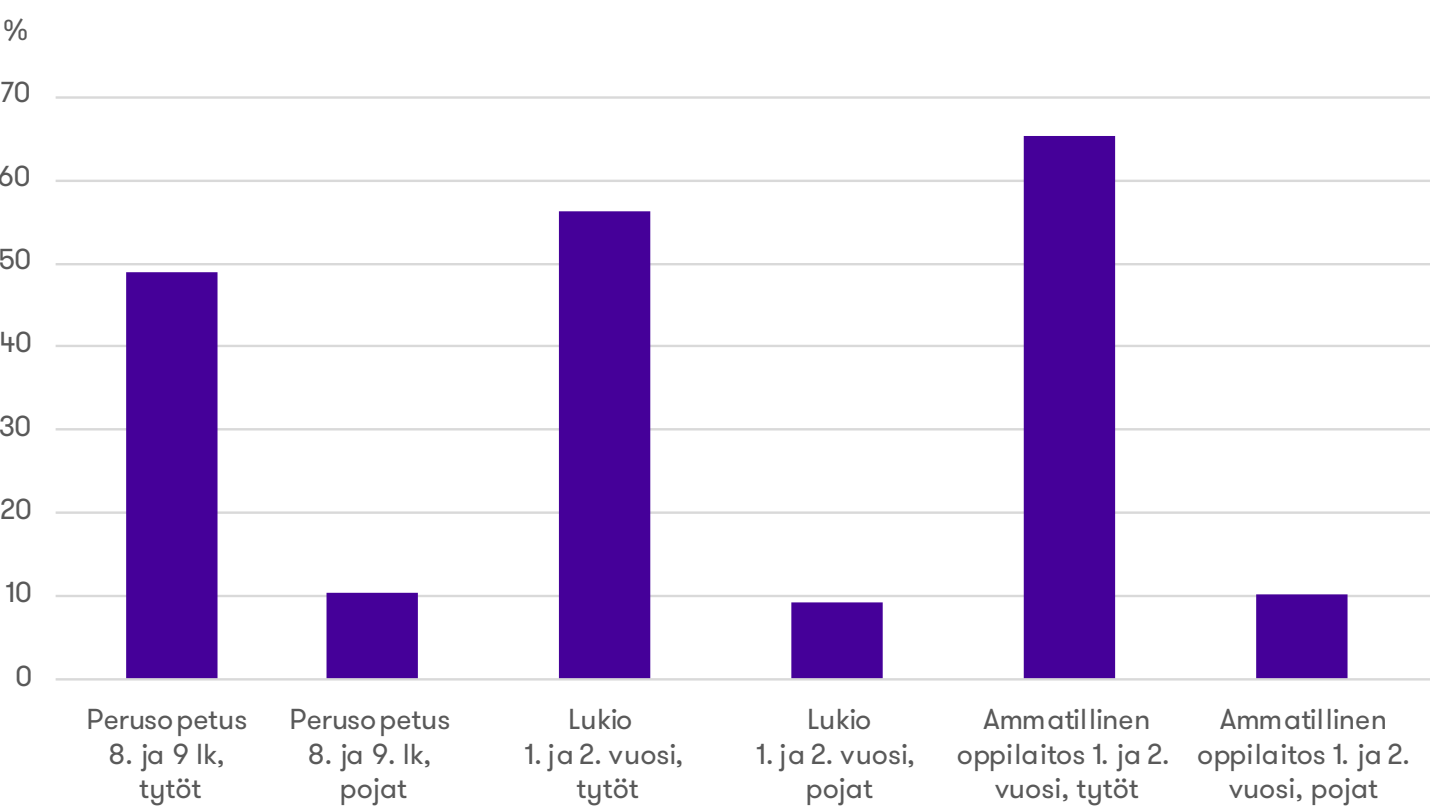
Lähde: Tilastokeskus

Katuturvallisuusindeksi, 2020

 **17,3**

Lähde: Poliisihallitus

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, 2021



Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL)

koronpandemian aikana lisääntynyt väkivaltaisen käytöksen siirryttyä koteihin, mikä koskettaa erityisesti naisia ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ryhmiä. Nuorten tekemä väkivalta ja häiriökäyttäytyminen ovat olleet kasvussa. Huolta ja turvattomuuden tunnetta aiheuttaa myös päihteiden käyttö ja huumekauppa. Vantaalla poikkihallinnollisen turvallisuustyön painopisteitä ovatkin lähisuhdeväkivalta, päihteet, nuoriso ja liikkumisen turvallisuus, minkä lisäksi turvallisuusjohtaminen ja sukupuolitietoisuus ovat turvallisuustyössä läpileikkaavia teemoja.

Turvallisuussuunnitelma sisältää toimenpiteitä eri toimialoilta liittyen suunnitelman temaattisiin painopisteisiin. Usein paras keino ennaltaehkäistä ongelmia on ohjata resursseja ja kehittämistyötä pysyvään toimintaan ja olemassa oleviin palveluihin. Uusiakin avauksia on tehty; esimerkiksi nuorten parissa työskenteleviä ammattilaisia on koulutettu liittyen radikalisaation ja väkivaltaisen ekstremismin varhaiseen tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen.

Vantaalla edistetään asukkaisen turvallisuuden tunnetta muun muassa ottamalla käyttöön **turvallisemman tilan periaatteet** kaikissa kaupungin tiloissa. Turvallisempi tila on paikka, joka tarjoaa paikallaolijoille tunteen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Tavoitteena on, että kenenkään ei tarvitse kohdata minkäänlaisia syrjinnän, kiusaamisen, häirinnän tai väkivallan muotoja. Niiden ehkäisemiseksi toimitaan aktiivisesti, ja tilanteisiin, joissa niitä tapahtuu, puututaan välittömästi. Turvallinen tila on myös saavutettava ja esteetön. Turvaisemman tilan periaatteisiin kuuluu kunnioitus toisia kohtaan ja se, että jokaisella on tilaa olla oma itsensä. Periaatteiden käyttöönotossa onkin tärkeää huomioida kaikki tilan käyttäjät ja suunnitella periaatteet yhdessä heidän kanssaan.

Aloite turvaisemman tilan periaatteiden käyttöönottoon tuli Lapsistävällinen kunta -työstä. Erityisesti lapset ja nuoret viettävät paljon aikaa kaupungin tiloissa ja tapahtumissa, joten on ensiarvoisen tärkeää, että ne ovat turvaisia. Tilojen turvallisuus koskee kuitenkin kaikkia niiden käyttäjiä. Lapselle turvallinen tila on turvallinen kaikille.

Kiusaamisen ehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen ovat olennainen osa työtä, jota tehdään lasten turvallisuuden eteen. Vantaan päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa ehkäistään kiusaamista aktiivisesti ja puututaan kiusaamistilanteisiin matalalla kynnyksellä. Lukuvuoden 2022–2023 alussa Vantaan kouluissa on otettu käyttöön uusi kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimenpideohjelma, jonka jokainen vantaalainen päiväkotia, koulu ja oppilaitos tarkentaa omaan toimintaansa sopivaksi. Ohjelma sisältää yhdeksän toimenpidettä, joilla ennaltaehkäistään kiusaamista ja puututaan mahdollisiin kiusaamistilanteisiin.

Yhteisöllistä hyvinvointia vahvistetaan tukemalla oppilaiden osallistumista hyvinvointityön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaita kannustetaan esimerkiksi pohtimaan, miten jokaisella on hyvä olla koulussa ja miten luokan ilmapiiriä vahvistetaan. Vantaalla toteutetaan myös hyvinvointiteemaisia tapahtumapäiviä ja -viikkoja. Osassa kouluista on käytössä myös vertaissovittelu (Verso) ja KiVa koulu -toimintamalli. Lisäksi jokaisessa koulussa valitaan kiusaamisen ehkäisemisen tiimi, joka toimii aktiivisesti kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja puutuu kiusaamiseen jo varhaisessa vaiheessa.

Kokemukset **seksuaalisesta häirinnästä** ovat lisääntyneet yläkoululaisten oppilaiden ja toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa. Koska seksuaalisesta häirinnästä on viime vuosina myös Suomessa puhuttu huomattavasti enemmän kuin aikaisemmin, voidaan ajatella, että nuoret osaavat tunnistaa entistä paremmin sopimattoman käytöksen mikä osaltaan vaikuttaa kohonneisiin lukuihin. On kuitenkin tärkeää kiinnittää yhä enemmän huomiota häirinnän ennal-

taehkäisyyn ja häirintään puuttumiseen. Samoin kuin kiusaamisen kohdalla, seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäiseminen liittyy pitkälti hyvän ja luottamuksellisen ilmapiirin vahvistamiseen kouluissa. Seksuaalikasvatus on myös tärkeässä roolissa ja auttaa lapsia ja nuoria tunnistamaan ja sanoittamaan kohtaamaansa häirintää. Omien rajojen tunnistaminen ja muiden kunnioittaminen ovat tärkeä osa seksuaalikasvatusta. Myös varhaiskasvatuksessa kiinnitetään Vantaalla huomiota kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja siihen puuttumiseen sekä turvataitoihin ja kehotunnekasvatukseen.

Turvallisuus on kytköksissä hyvään hallintoon, kuntademokratiaan ja osallisuuteen. Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi toukokuussa 2022 **luottamushenkilöiden eettiset periaatteet**. Eettisten periaatteiden tavoitteena on osaltaan taata laadukas kunnallinen hallintotoiminta, kuntalaisten luottamus päätöksentekoon ja niin luottamushenkilöiden kuin kuntalaisten yhdenvertainen kohtelu luottamushenkilötoiminnassa. Periaatteet koskevat myös luottamushenkilöiden ja kaupungin palveluksessa olevien välisiä suhteita.

Luottamushenkilötoiminnan lähtökohtana on asiallinen, tasa-arvoinen ja toista kunnioittava käyttäytyminen. Tavoitteena on turvallisempi tila, jossa jokainen voi osallistua luottamushenkilötoimintaan turvallisesti omana itsenään ilman pelkoa epäasiallisesta kohtelusta tai häirinnästä. Epäasialliseen kohteluun on nollatoleranssi.

Poliittiseen keskusteluun kuuluvat erilaiset mielipiteet ja vastakkaiset, joskus kärjekkäätkin näkemykset. Jokaisen tulee kuitenkin kohdella toisia arvostavasti ja kunnioittaen. Asiasta voi väitellä ja olla

monta mieltä loukkaamatta ketään. Toisen epäasiallista käytöstä ei pidä sietää. Jos joku kokee tulleen kohdelluksi epäasiallisesti, asia tulee selvittää niin, että hyvä ilmapiiri luottamushenkilöiden kesken voidaan taas saavuttaa ja yhteistä toimintaa jatkaa asiallisesti ja kunnioittavasti.

Osallisuus

Kaupunkilaisten osallisuus on merkittävä tekijä sekä hyvinvoinnin että hallinnon läpinäkyvyyden ja demokratian toteutumisen kannalta. Äänestäminen on osallistumisen perustavanlaatuisen muoto ja kuntademokratian kulmakivi. Äänestysaktiivisuus ja sen vaikutukset yhdenvertaisuuteen on teema, johon kiinnitetään Vantaalla erityistä huomiota edellisten vaalien alhaisen äänestysprosentin takia. Myös muita osallisuuden ja suoran vaikuttamisen muotoja kehitetään Vantaalla aktiivisesti.

Kun Vantaa vuonna 2021 valittiin Euroopan nousevaksi innovaatiokaupungiksi, päätti kaupunki käyttää palkintorahoista 300 000 euroa uusien innovaatioiden mahdollistamiseen innovaatiokilpailun avulla. Vuonna 2022 järjestettiin Kaikenkokoiset kaupunkikeksinnöt -innovaatiokilpailu, jonka kautta kuntalaiset, yritykset, järjestöt ja yhdistykset pääsivät ideoimaan uusia avauksia kategorioissa kukoistavat kaupunkikeskukset, hyvän arjen palvelut ja ilmastomuutoksen torjunta. Kilpailuun tuli 174 erilaista ehdotusta, joista 15 valittiin rahoitettaviksi. Rahoitettavien ideoiden esittäjät toteuttavat nämä erilaiset ja erikokoiset sosiaaliset innovaatiot vuoden 2023 aikana. Innovatiokilpailu on tarkoitus järjestää seuraavan kerran vuonna 2024.

Äänestysaktiivisuus, aluevaalit 2022

38,1 %

Lähde: SVT, Aluevaalit

Naisten osuus kaupunginvaltuutetuista, 2022

55,22 %

Vantaan kaupungissa on vuodesta 2021 lähtien kannustettu asukkaita osallistumaan asuinalueiden kehitykseen osallistuvan budjetoinnin avulla. **Osallistuva budjetointi** on asukasvuorovaikutuksen menetelmä, jossa asukkaat saavat mahdollisuuden päättää kaupungin rahojen käytöstä tietyn summan osalta ja osallistua suunnitteluun ja päätöksentekoon. Asukkaat saavat aidon osallisuuden kokemuksen, heidän mielipiteensä kuullaan ja heidän vaikuttamisensa johtaa konkreettisiin tekoihin, mikä lisää hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja alueiden viihtyisyyttä.

Osallistuvaa budjetointia on käytetty Vantaalla alueiden ja asukkaiden hyvinvointierojen kaventamiseksi useissa hankkeissa, joissa on pyritty tavoittamaan monipuolisesti erilaisia asukasryhmiä ja innostamaan heitä osallistumisprosessiin. Yhteistyötä tehdään myös paikallisten toimijoiden, kuten järjestöjen, kirjastojen, koulujen, päiväkotien ja nuorisotilojen kanssa. Osallistuva budjetointi laajennetaan vuonna 2023 koko kaupungin laajuiseksi.

Osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen hyödynnetään **Osallistuva Vantaa.fi-palvelua**. Palvelu kokoaa ajankohtaiset osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet yhteen paikkaan. Alusta toimii hyvänä vuorovaikutuskanavana kaupungin ja asukkaiden välillä, sillä palvelussa voi julkaista kyselyitä, järjestää verkkokeskusteluja ja viestiä projektien etenemisestä. Verkkosivulla asukkaat pääsevät tutustumaan ja osallistumaan hankkeisiin, suunnitelmiin ja Vantaan asuinalueiden kehittämiseen.

Vantaalla asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä ohjaa **Osallistuva Vantaa -ohjelma** 2022–2025. Ohjelman toteuttamista koordinoi poikkitoimialainen työryhmä. Henkilöstön tukena toimii Osallisuuspalvelut-tiimi, joka kehittää ja ylläpitää erilaisia osallisuuden menetelmiä kuten asukasraateja, dialogimenetelmiä, sähköistä osallisuusympäristöä ja osallistuvaa budjetointia. Lisäksi Osallisuuspalvelut järjestää koulutuksia ja verkostotoimintaa henkilöstölle.

Vantaalaisten osallisuuden kokemusta ja tyytyväisyyttä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin seurataan vuosittain toteutet-

tavalla kyselyllä. Vuodenvaihteessa 2021–2022 toteutetun kyselyn tuloksissa havaitaan, että vantaalaisten osallisuuden kokemus oli vahvistunut edellisen vuoden kyselyn jälkeen ja osallisuusindikaattorin keskiarvoksi saatiin 78,4. Tyytyväisyys osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin oli kasvanut hieman ja 36 prosenttia vastaajista oli joksikin tai erittäin tyytyväisiä niihin.

Vantaalla **äänestysaktiivisuus** aluevaaleissa vuonna 2022 jäi kokonaan heikoimmaksi, vain 38,1 prosenttiin, mikä on huomattavasti alhaisempi kuin muissa aiemmissa vaaleissa. Erityisesti vieraskielisten äänestäjien aktiivisuus oli matalaa, ja äänestysaktiivisuudessa oli Vantaan sisällä merkittäviä alueellisia eroja. Äänestäminen on erittäin tärkeä osallistumisen muoto, ja demokratiakehityksen kannalta alhainen äänestysprosentti on huolestuttava. Kuntien ja kaupunkien keskusvaalilautakunnat huolehtivat vaalien järjestämisestä, ja niiden tehtävänä on varmistaa, että vaalit toimitetaan laillisesti ja ne ovat riippumattomat. On tärkeää varmistaa, että äänioikeutetut kokevat äänestämisen aidosti mahdolliseksi.

Vantaalla haluttiin selvittää, mitä tekijöitä laskevan äänestysaktiivisuuden taustalla on, miten äänestysaktiivisuus jakautuu alueellisesti ja demografisesti ja mistä syistä vantaalaiset ovat jättäneet äänestämättä. Aiheesta toteutettiin tutkimus, jossa hyödynnettiin Tilastokeskuksen rekisteriaineistoja ja kyselyaineistoa.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että ehdokasasettelulla on merkittävä rooli äänestämisessä tai äänestämättä jättämisessä, ja äänestämättä jätettiin usein siksi, että sopivaa ehdokasta ei löytynyt. Lisäksi



Onnistumisia

Turvallisemman tilan periaatteiden käyttöön ottaminen kaikissa kaupungin tiloissa edistää koettua turvallisuutta ja muita kunnioittavaa toimintakulttuuria.

tiedonsaannissa oli puutteita, erityisesti vieraskielisten joukossa kaikilla ei ollut tietoa siitä, ovatko he äänioikeutettuja eikä heille ollut välittynyt riittävää tietoa siitä, mistä vaaleissa oli kyse. Jos vieraskielisiä on enemmän ehdokkaina, edistää se myös vieraskielisten äänestysaktiivisuutta. Jos vieraskielisiä on vaalivirkailijoina, leviää tieto myös heidän kauttaan eri yhteisöihin.

Keväällä 2023 käydään Suomessa eduskuntavaalit, ja Vantaa on suunnitellut erilaisia toimenpiteitä, jotta äänestysaktiivisuutta saataisiin nostettua. Vantaa on tehnyt omat hallitusohjelmatavoitteensa, joita esitellään ja edistetään yhdessä vantaalaisten ehdokkaiden kanssa neljässä ”Vantaudu vaaleille” -tapahtumassa helmi-maaliskuussa. Tapahtumat on tarkoitus viedä sinne, missä ihmiset jo valmiiksi liikkuvat. Vantaa toteuttaa myös äänestäjien aktivointikampanjan, jossa tietoa viedään vaaliautolla asuinalueille. Vaaleista tiedotetaan aktiivisesti ja mahdollisimman monella kielellä. Vantaa tekee tiivistä yhteistyötä eri maahanmuuttajajärjestöjen kanssa, ja vaaleista tullaan kertomaan myös järjestöjen tapahtumissa.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että ennakköäänestyspaikkojen sijoittaminen sinne, missä kuntalaiset liikkuvat, vaikuttaa äänestysaktiivisuuteen. Äänestämisen pitää olla helppoa ja vaivatonta, jotta mahdollisimman moni epävarma äänestäjä tulisi äänestämään. Vantaan ennakköäänestyspaikat sijaitsevat eri puolilla kaupunkia, hyvien julkisten kulkuyhteyksien varrella ja asuinalueiden palveluiden läheisyydessä.

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on Suomessa voimassa lainsäätöinä säädettyinä eli se velvoittaa kaikkia kuntasektorilla toimivia. Vantaan kaupunki on sitoutunut lapsiystävällisyyden lisäämiseen ja se on hakenut ja hyväksytty mukaan UNICEFin **Lapsiystävällinen kunta** -malliin vuonna 2021. Lapsiystävällinen kunta -malli on UNICEFin kunnille tarjoama työkalu, joka auttaa kuntia tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja ja varmistamaan, että lapsen oikeudet toteutuvat mahdollisimman hyvin jokaisen, myös heikommassa asemassa olevan, lapsen arjessa.

Lapsiystävällinen kunta -työ käynnistyi nykytilan kartoituksella, johon osallistui laaja joukko kaupungin työntekijöitä, kumppaneita sekä vantaalaisia, erityisesti lapsia ja nuoria. Kartoituksen perusteella koottiin Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelma, joka hyväksyttiin kaupunginhallituksessa joulukuussa 2021. Suunnitelma sisältää viisi tavoitetta ja 14 toimenpiteitä. Toimenpiteitä ovat esimerkiksi lasten ja nuorten vertaisviestinnän kehittäminen, vuorovaikutuksen lisääminen lasten ja nuorten sekä johdon ja päättäjien

Lapsiköyhyys, 2021

12,6 %

Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL);
Tulonjaon kokonaistilasto (Tilastokeskus)

välillä, turvallisemman tilan periaatteiden käyttöönotto sekä henkilökunnan ja luottamushenkilöiden osaamisen lisääminen lapsen oikeuksista. Vantaan kaupungin on mahdollista saada lapsiystävällinen kunta -tunnustus vuonna 2024, jos se onnistuu saavuttamaan tavoitteensa ja edistämään lapsen oikeuksia kunnassa.

Tiedolla johtaminen eli systemaattisesti koottu tieto ja sen hyödyntäminen toiminnan kaikilla tasoilla on hyvinvointityössä ensiarvoisen tärkeää. Erityisesti kuntalaisilta koottava kokemustieto on arvokas tietolähde palvelujen kehittämisessä ja päätöksenteossa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttama Kouluterveyskysely kokoaa joka toinen vuosi tietoa kouluikäisten lasten ja toisella asteella opiskelevien nuorten hyvinvoinnista, terveydestä ja osallisuudesta. Pitkittäistutkimus mahdollistaa pitkän aikavälin seurannan sekä Vantaan tulosten vertailun muihin alueisiin ja valtakunnallisiin tuloksiin. Tämän lisäksi vantaalaisten lasten ja nuorten vastauksia on mahdollista tarkastella sukupuolen ja syntyperän mukaan. Vantaan kaupun-

Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, 2021

16,9 %

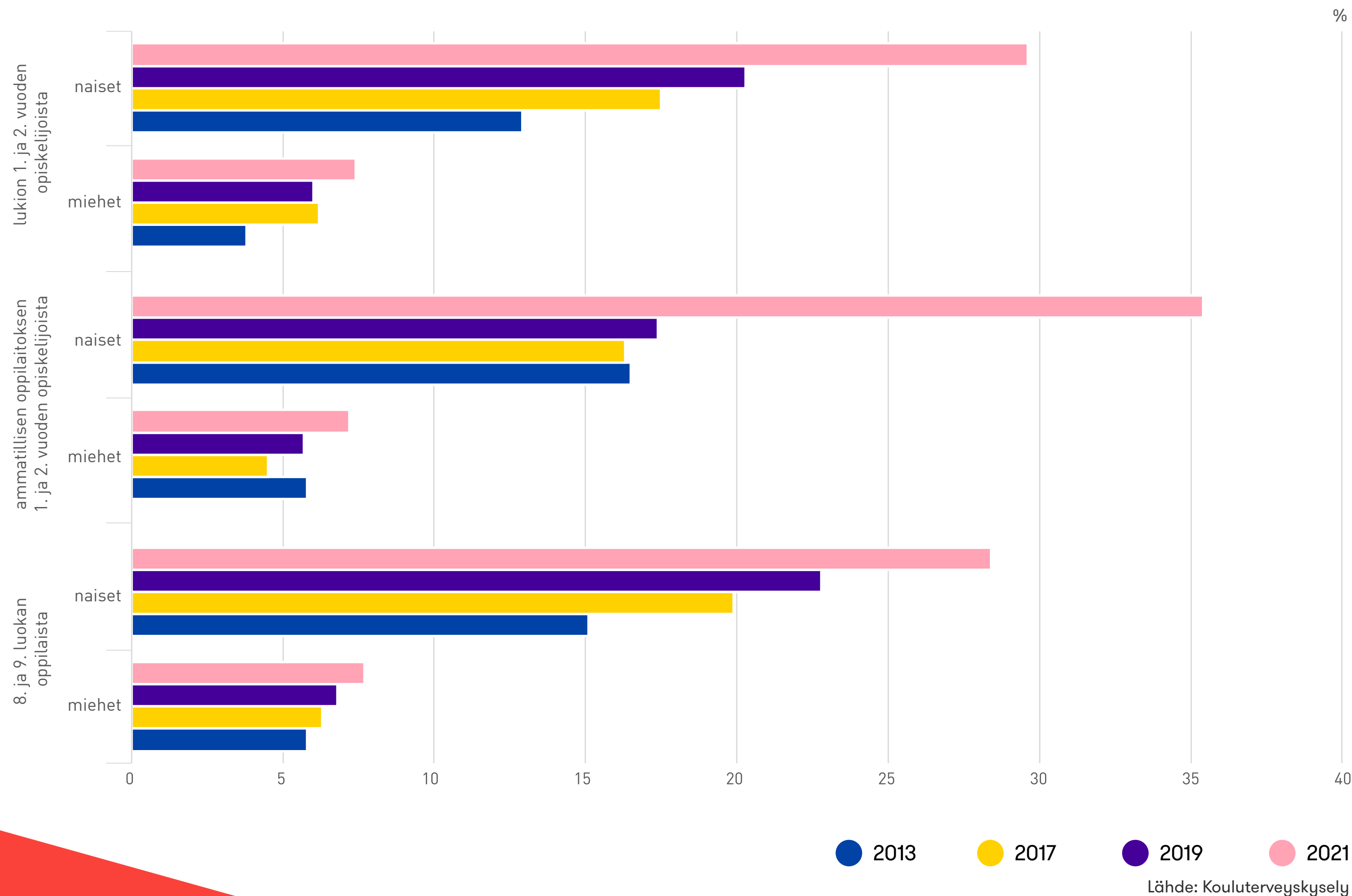
Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL)

gin kouluterveyskyselyn tulokset on koottu kaikille avoimeen Power BI -alustaan. Alle kouluikäisistä on valtakunnallisesti ja kuntatasolla erittäin vähän systemaattista hyvinvointitietoa. Tähän on tulossa parannus, kun Terveiden ja hyvinvoinnin laitos kokoaa FinLapset-kyselyaineiston alle kouluikäisiltä ja heidän huoltajiltaan vuonna 2024.

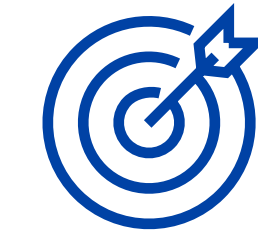
Koronan vaikutukset lasten ja nuorten hyvinvointiin näkyvät kouluterveyskyselyn tuloksissa. Lapset ja nuoret kokevat laajasti ahdistusta ja uupumusta, ja erityisesti tyttöjen tilanne nousee esiin huolestuttavana kehityskulkuna. Koronapandemia on aiheuttanut sekä hoitovelkaa että oppimisvajetta, ja etäkouluun siirtymisellä oli negatiivisia vaikutuksia monen nuoren hyvinvointiin ja koulunkäyntiin. Haasteisiin on vastattu lisäämällä resursseja esim. lasten ja nuorten mielenterveyden palveluihin ja erityisnuorisotyöhön.

Nuorisotyössä on tunnistettu tarve saada reaaliaikaista kuvaa nuorten hyvinvoinnin tilasta alueilla. SOS-Lapsikylä on käynnistänyt

Ahdistuneisuutta kokevat lapset, sukupuolen mukaan

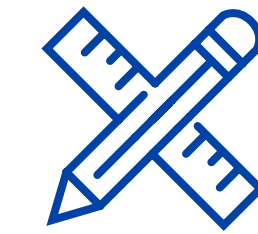


Lähde: Kouluterveyskysely



Onnistumisia

Osallistuvan budjetoinnin laajentaminen koko kaupungin alueelle lisää hyvinvointia ja asukkaiden osallistumista ja edistää viihtyisää, asukkaiden toiveiden mukaista kaupunkiympäristöä.



Kehityskohteita

Pula koulutetusta työvoimasta vaikeuttaa hyvinvointityötä ja esimerkiksi laadukkaan ja tasavertaisen varhaiskasvatuksen tarjoamista. Kaupungin veto- ja pitovoimaan työnantajana kiinnitetään nyt erityistä huomiota.

hankkeen alueellisen nuorisotyön tiedonkeruumallin rakentamiseksi Vantaan nuorisopalveluille. Rakennettava malli perustuu nuorten kokemusten sekä näkökulmien esille saamiseen ja se rakennetaan yhdessä nuorten kanssa palvelumuotoilun keinoja hyödyntäen.

Koronan lisäksi ruoan ja energian hinnan nousu vaikeuttavat monien perheiden tilannetta. Lapsiköyhyys, eli niiden alle 18-vuotiaiden lasten osuus, jotka asuvat pienituloisissa kotitalouksissa, oli jo vuoden 2021 tietojen mukaan noussut hieman verrattuna aiempiin vuosiin. Lapsiperheköyhyys on monimutkainen ilmiö, jolla on erilai-

sia seurauksia lasten ja nuorten hyvinvointiin, terveyteen ja osallisuuteen. Koko perheen hyvinvointi on lasten hyvinvoinnin kannalta keskeisessä asemassa, ja lapsuuden aikaisella eriarvoistumisella on myös kauaskantoisia vaikutuksia lapsen koko tulevaisuuteen. Lapsiperheiden köyhyys ja sen syihin ja seurauksiin on Vantaalla syytä kiinnittää nykyistä enemmän huomiota.

Vantaan kaupungin ja uuden hyvinvointialueen yhteistyönä on kehitetty lapsiperheille suunnattuja palveluita, jotta kuntalaiset saisivat eri palveluita entistä helpommin saman katon alta. Kehitteillä on perhekeskustoimintamalli, joka kokoaa yhteen lapsiperheiden käyttämiä palveluita, kuten neuvola- ja mielenterveyspalveluita, ja tuo niiden yhteyteen myös avoimia kohtaamispaikkoja. Malli tiivistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä, ja esimerkiksi järjestöt ovat olleet mukana kehittämistyössä. Tavoitteena on luoda matalan kynnyksen palveluita helposti kaikkien saataville. Ensimmäinen perhekeskus perustetaan Itä-Vantaalle Koivukylän avoimen kohtaamispaikan yhteyteen, ja seuraava on suunnitteilla Myyrmäkeen Länsi-Vantaalle. Toimintamallin puitteissa pilotoidaan moniammatillisia perhekeskustiimejä, jotta perheiden palveluntarpeisiin voidaan vastata kokonaisvaltaisesti. Jatkossa toimintaan sisältyy myös mm. välinelainaamo NEPSY-perheille ja mielenterveyden tuen menetelmien jalkauttaminen paikallisiin järjestöihin.

Lasten ja nuorten osallisuutta ja hyvinvointia kehitetään Vantaalla myös harrastustoiminnan kautta. Vantaa haluaa tarjota jokaiselle lapselle mahdollisuuksia harrastaa, riippumatta perheen tilanteesta. Harrastustoiminnan tukeminen edistää lasten hyvin-

vointia, osallisuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Harrastusten kautta lapset voivat löytää oman yhteisön ja syrjäytymisen riski pienenee. Harrastusten Vantaa tarjoaa vantaalaisille peruskoululaisille tasavertaiset mahdollisuudet osallistua mieluisaan ja maksuttomaan harrastustoimintaan oman koulun ja kodin läheisyydessä. Toiminta on osa kansallista harrastamisen Suomen mallia, jossa yhdistyvät lasten ja nuorten kuuleminen harrastustoiveista, olemassa olevien hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen koordinoiminen sekä koulun ja harrastustoimijoiden yhteistyö. Vuonna 2023 malli vakiinnutetaan nuorisolakiin.

Vantaalla harrastuksia järjestetään lasten ja nuorten toiveiden pohjalta, joita on kerätty erilaisten kyselyiden kautta. Jotta mahdollisimman moni lapsi hyötyisi tarjolla olevasta toiminnasta, jatkossa kiinnitetään entistä enemmän huomiota viestinnän kanaviin ja monikielisyyteen. Erityisesti yläkoululaisia on ollut haasteellista innostaa mukaan harrastustoimintaan.

Musiikin harrastamisen matalalla kynnyksellä mahdollistaa Vantaalla Tempo-orkesteri, jonka toiminta alkoi vuonna 2009. Orkesterin käynnisti Vantaan musiikkiopisto Länsimäen ja Kytöpuiston kouluissa. Vuosien saatossa Tempo-orkesteriharrastuksesta on tullut vakiintunut osa koululaisten arkea ja sivistävä lisä peruskoulun kasvatustyöhön, ja toimintaa on tällä hetkellä kuudessa eri koulussa eri puolilla Vantaata.

Tempo-orkesteri vahvistaa eri taustoista tulevien nuorten välistä yhteisöllisyyttä. Orkesteriin ei ole pääsykokeita, ja oppilaat saavat



Onnistumisia

Kasvatuksen, koulutuksen ja oppimisen tukemista ja sitä kautta yhdenvertaisuutta on edistetty tiiviin monialaisen yhteistyön avulla.



Kehityskohteita

Koronapandemia, energiakriisi ja hintojen nousu vaikeuttavat kuntalaisten arkea ja haastavat hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta monella eri tavalla. Koronan vaikutukset esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointiin ovat pitkäkestoisia. Näihin asioihin on panostettava edelleen poikkihallinnollisessa yhteistyössä, myös hyvinvointialueen kanssa.

Ajantasainen ja luotettava tieto on hyvän ja vaikuttavan päätöksenteon perusta. Tiedolla johtamisen rakenteita kehitetään niin kaupunkitasolla kuin toimialoillakin.

sekä opetuksen että soittimet käyttöönsä maksutta. Koulujen opettajat auttavat saamaan mukaan toimintaan nuoria, joille siitä on erityistä hyötyä. Opetuksesta vastaavat Tempo-orkesterin toimintatapoihin perehtyneet ammattitaitoiset opettajat. Toiminnassa on mukana kouluja alueilta, joilla on kaivattu matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia. Tempo-orkesterissa soittaminen on kehittänyt ystävyyssuhteita ja vahvistanut oppilaiden sosiaalisia taitoja ja motivaatiota koulunkäyntiin.

Kasvatus, koulutus ja oppiminen

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen tarjoaminen kuntalaisille sekä jatkuvan oppimisen tukeminen on kuntien perustyyön ydintä ja tärkeä osa kestäväen kehityksen tavoitteiden edistämistä. Suomessa tasa-arvoista, maksutonta ja korkeatasoista peruskoulutusta on pitkään pidetty keskeisenä arvona ja ylpeydenaiheena. Oppivelvollisuutta laajennettiin Suomessa vuonna 2021 koskemaan myös toisen asteen opintoja. Viime aikoina on kuitenkin saatu huolestuttavia uutisia oppimistason laskusta ja eri ryhmien välisistä eroista oppimisessa ja koulutuksessa. Koulutusta täytyy kehittää ja tukea jatkuvasti, jotta oppimisen korkea taso ja yhdenvertaisuus koko opintopolulla voivat toteutua.

Vantaa haluaa panostaa jatkuvaan oppimiseen kaikissa ikäluokissa, mikä linkittyy laajasti niin hyvinvointiin ja yhdenvertaisuuteen kuin työelämään ja alueen elinvoimaan. Vantaa liittyi vuonna 2020 Unescon kansainväliseen Learning Cities -verkostoon. Verkostossa jaetaan tietoja, taitoja ja kokemuksia elinikäisen oppimisen kehit-

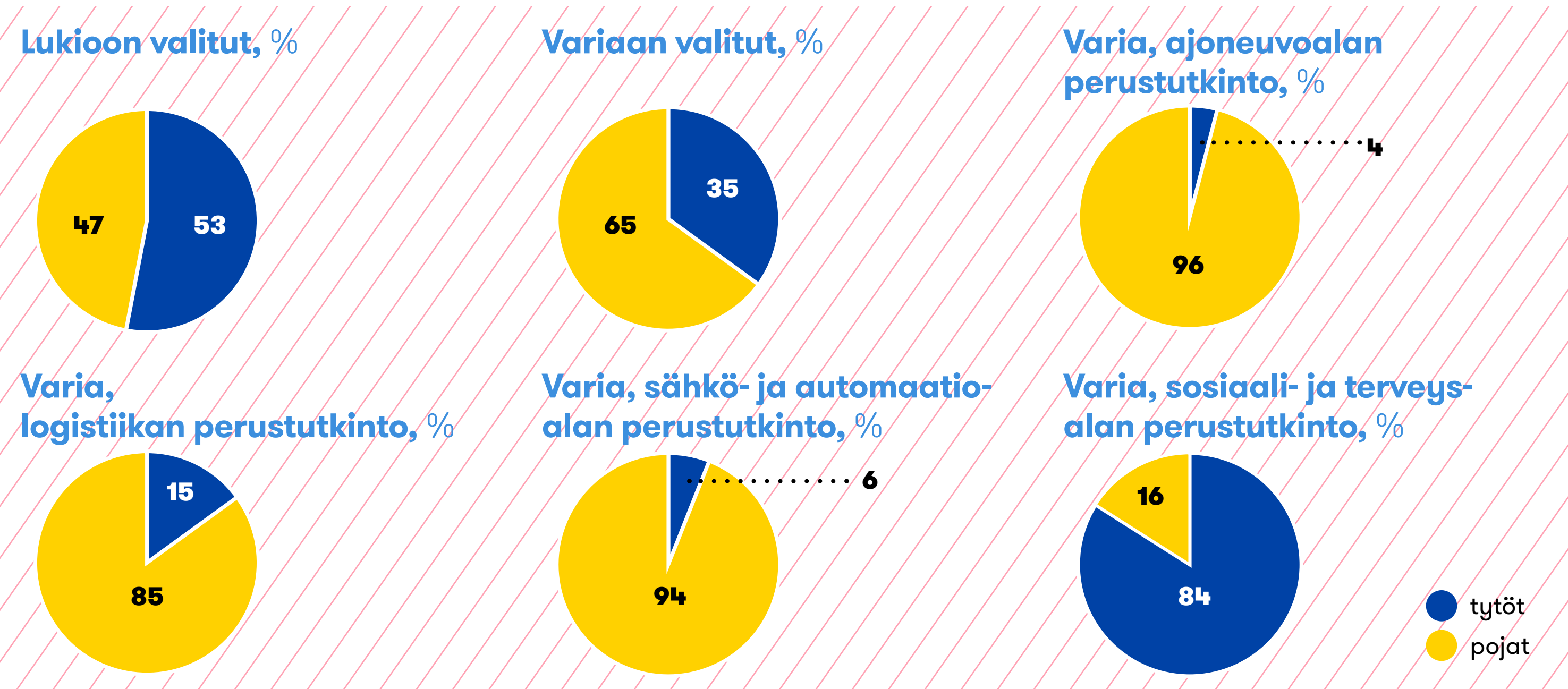
Koulutuksen ulkopuolella olevat 17-24-vuotiaat, 2021



Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL)

Sukupuolijakaumat lukioon ja Variaan valituista, 2022

Lähde: Vantaan kaupunki



Vähintään kerran viikossa kouluruoan väliin jättävät 8. ja 9. -luokkalaiset, 2021



Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL)

Variasta koulutuksen jälkeen työllistyneet - 1 v. tutkinnon jälkeen, 2020



Lähde: Vipunen

tämisestä, ja siihen kuuluu 294 kaupunkia kaikkialta maailmasta. Työtä ohjaavat YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Vantaalle on perustettu oma Aina oppiva Vantaa -verkosto, jossa jaetaan tietoa ja tuetaan verkoston jäseniä yhteistyökumppaneiden löytämisessä.

Verkostotyön keskeisimpänä tavoitteena on edistää kaikkien vantaalaisten elinikäistä oppimista yhdenvertaisesti, tukea koulutustason nostamista ja lisätä oppimisen tuomaa hyvinvointia.

Suomessa on varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa sitouduttu inklusion periaatteisiin. Inklusiolla tarkoitetaan sitä, että jokaisella lapsella on oikeus varhaiseen ja oikeanlaiseen tukeen, samalla kun lapsen osallisuus ja oikeus oppia osana ryhmää toteutuu. Varhain aloitetulla ja oikeanlaisella tuella on pitkäkestoinen positiivinen vaikutus lapsen oppimiseen. Inklusion haasteista kouluissa on puhuttu Suomessa julkisuudessa viime aikoina paljon, ja inklusiivisuuden toteutuminen vaatiikin jatkuvaa työtä sekä opettajilta että koko työyhteisöltä varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Vantaalla yhteistä sitoutumista inklusion periaatteisiin ja vaikuttavaa varhaista tukea kehitetään muun muassa vahvistamalla henkilöstön osaamista ja moniammatillista yhteistyötä ja kehittämällä tuen kohdentumista ja vaikuttavuutta.

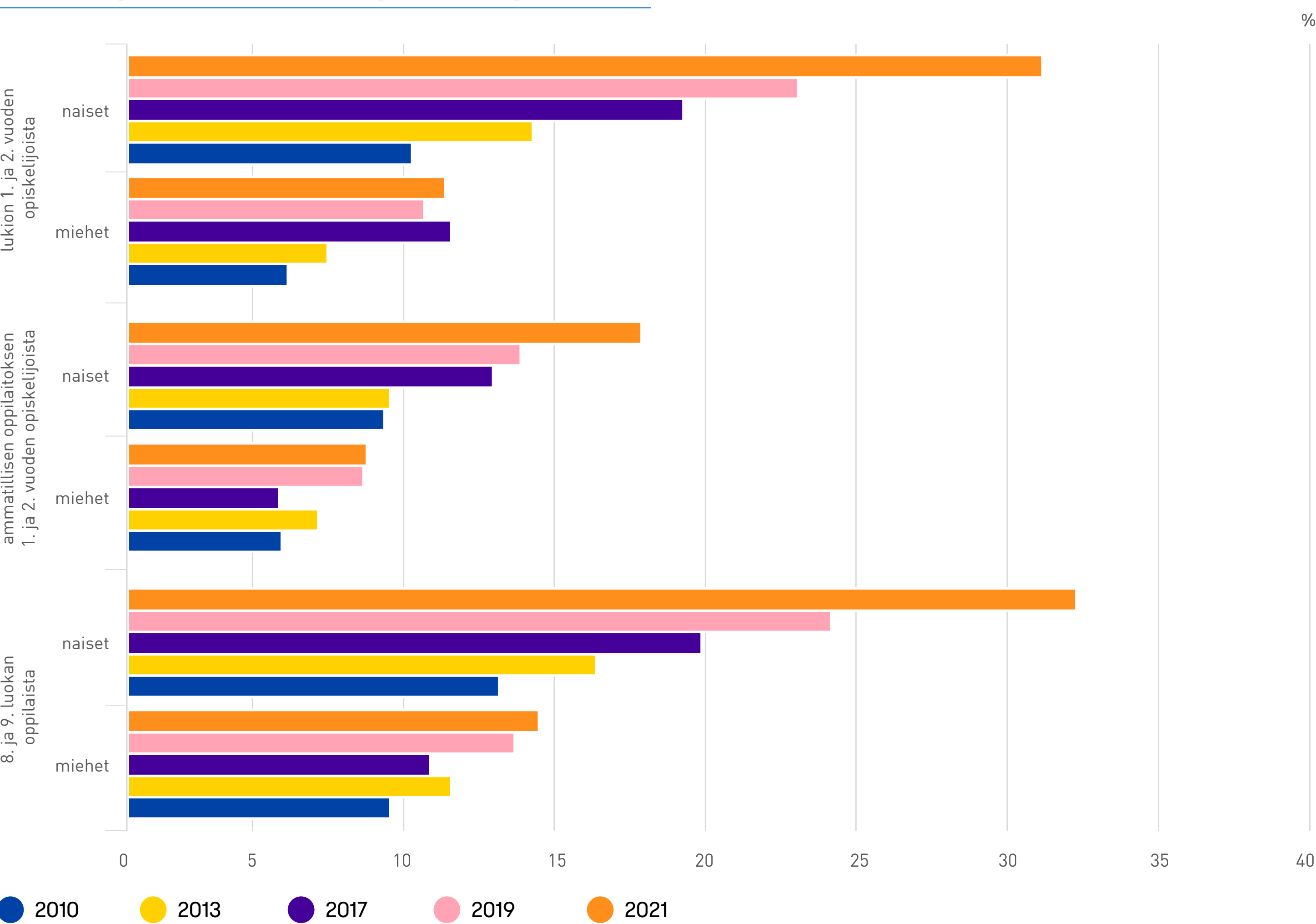
Osana inklusion periaatteita tukevaa kokonaisuutta Vantaan varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön ProVaka – sosiaalisten taitojen tukeminen päiväkodin toimintakulttuuria kehittämällä, joka on pitkäkestoinen koulutus- ja ohjauskokonaisuus varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Tutkimusten ja Vantaan omien arviointien mukaan lasten yleisimmät tuentarpeet liittyvät puutteisiin sosioemotionaalisissa taidoissa, kuten itsesäätelyn vaikeuksiin ja uhmakkaaseen tai aggressiiviseen käytökseen. Juuri näillä osa-alueilla on todettu puutteita suomalaisessa varhaiskasvatuksessa, ja tukea pitäisi olla tarjolla systemaattisemmin. ProVaka vahvistaa henkilöstön

osaamista, jotta he pystyvät entistä paremmin tukemaan lasten sosioemotionaalisia taitoja. Näin se osaltaan tukee inklusion periaatteiden vaikuttavampaa ja perusteellisempaa omaksumista osaksi varhaiskasvatuksen perustoimintaa ja toimintakulttuuria.

Vantaan varhaiskasvatuksessa on vuodesta 2019 lähtien työskennellyt neljä kuraattoria psykologien työpareina tukemassa vanhempia, lapsia ja päiväkotien henkilökuntaa. Varhainen tuen tarjoaminen ehkäisee osaltaan lasten ja perheiden ongelmien kasvamista. Toimintamallilla pyritään tavoittamaan erityisesti sellaisia perheitä, joiden on vaikea hakea apua muuta kautta. Esimerkiksi kieli voi olla esteenä avun saantiin, ja kuraattorien asiakkaista yli puolet puhuukin äidinkielenään muuta kuin suomea. Palvelun vaikuttavuutta on seurattu säännöllisten kyselyiden avulla. Asiakkaat kokevat saaneensa tukea vanhemmuuteen, luottamusta omiin kykyihinsä vanhempina ja keinoja toimia lapsen kanssa haastavissa tilanteissa. Päiväkotien henkilökunta on saanut moniammatillista tukea omaan työhönsä ja asioiden puheeksi ottamiseen vanhempien kanssa.

Alueellinen eriytyminen, jota Vantaalla pyritään ehkäisemään muun muassa Sosiaalisesti kestävä Vantaa -ohjelman toimenpiteillä, aiheuttaa haasteita myös päiväkodeille ja kouluille ja heikentää yhdenvertaisuuden toteutumista. Vantaa on hakenut valtion myöntämää tasa-arvorahaa, jota ohjataan eri yksiköihin koulutuksen tukemiseen tiettyjen alueen väestöön liittyvien kriteerien mukaisesti vähentämään segregaaion vaikutuksia. Rahalla on esimerkiksi palkattu laaja-alaisia erityisopettajia nivelvaiheisiin, resurssi-

Koulu-uupumusta kokevat lapset, sukupuolen mukaan



opettajia, avustajia ja monikielisiä ohjaajia. Segregaatiokehitystä pyritään hillitsemään myös Yhteinen koulu -hankkeessa kehitetävän koulusegregaatiota vähentävän mallin avulla. Hankkeessa pyritään luomaan pysyviä yhteistyön rakenteita kaupungin eri toimialojen välille, jotta segregaation moniulotteiseen haasteeseen voidaan vastata pitkäjänteisesti.

Vantaa on Suomen kansainvälinen kaupunki, ja vieraskielisten osuus kuntalaisista on noin 23 prosenttia. Vieraskielinen väestö on ikä-kaumaltaan huomattavasti nuorempaa kuin suomenkielinen, mikä näkyy Vantaan kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Noin 28 prosenttia koulujen oppilaista opiskelee suomen kieltä ja kirjallisuutta toisena kielenä erillisissä ryhmissä. Suomessa on keskusteltu viime aikoina näiden ryhmien tarkoituksenmukaisuudesta niille oppilaille, joilla on hyvä suomen kielen taito ja jotka voisivat osallistua äidinkielen opetukseen. Oppimäärän valintaa onkin Vantaalla tarkoitus tarkentaa ja ohjeistaa entistä paremmin. Kaikkien opettajien kielitietoisuutta lisätään esimerkiksi kielitietoisuusvastaavien verkoston avulla. Suurimmat kieliryhmät Vantaan kouluissa ovat venäjä, viro, arabia, somali ja albania, ja Vantaalla opiskellaan yli 30 eri äidinkieltä perusopetusta täydentävässä oman äidinkielen opetuksessa.

Peruskouluissa vieraskielisten oppilaiden oppimistulokset ja hyvinvointi ovat tutkimusten mukaan heikommalla tasolla kuin oppilailla keskimäärin, ja heidän tukemiseen on Vantaalla palkattu monikielisiä ohjaajia vuodesta 2020 lähtien. Ohjaajat tukevat oppilaita opintojen suunnittelussa, siirtymävaiheissa, tavoitteiden asettamisessa ja tunne- ja vuorovaikutustaidoissa. He tukevat myös perhei-

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat



tä ja tekevät yhteistyötä muiden tahojen kanssa, jotka tarjoavat palveluita nuorille. Ohjaajien tekemä työ vahvistaa koulun tärkeää roolia kotouttajana ja tiivistää koulujen ja perheiden välistä yhteistyötä. Palaute ohjaajien työstä on ollut positiivista niin koulujen, perheiden kuin oppilaidenkin suunnalta, ja työnkuvaa kehitetään edelleen vastaamaan tarpeisiin entistä paremmin.

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä oppilaiden hyvinvointia on kehitetty myös Opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoimassa Sito-uttava kouluyhteistyö (SKY) -hankkeessa, johon Vantaa osallistuu. Hankkeen tavoitteena on luoda toimintamalli, joka tukee oppilaiden kouluyhteisöön kiinnittymistä ja vähentää poissaoloja. Hankkeessa on pilotoitu tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta yläkoululaisille ja lisäkoulutusta opettajille liittyen tunnetaitoihin ja positiiviseen pedagogiikkaan sekä tuettu koulujen kiusaamisen vastaisia toimintamalleja. Kaupunkitasoisesti on suunniteltu ja jalkautettu poissaoloihin puuttumisen mallia.

Liittyen perus- ja toisen asteen nivelvaiheeseen on Vantaalla tehty pitkäjänteistä yhteistyötä vuosien ajan. Vuonna 2022 käynnistettiin valtakunnallisesti uusi tutkintokoulutukseen valmentava koulutus, joka on alkanut Vantaalla hyvin. Nuorisopalveluiden, perusopetuksen ja toisen asteen yhteistyönä on kehitetty case manager-toimintaa, jossa tiettyjen nuorten kanssa työskennellään pitkäjänteisemmin siirtymävaiheeseen yli. Tiedonsiirtoa perusopetuksen ja toisen asteen välillä on Vantaalla tehostettu ja sitä kehitetään edelleen. Tiedonsiirtoon liittyviä käytäntöjä tulisi kehittää jatkossa myös valtakunnallisesti. Haasteeksi on tunnistettu myös vammai-

Hoitamatta olevien vakanssien ja ei-kelpoisten opettajien ja erityisopettajien osuus varhaiskasvatuksessa, 02/2023

47 %

Lähde: Vantaan kaupunki

sopiskelijoiden opintopolkujen tukeminen: Vantaalla ei ole heille koulutustarjontaa, ja pääkaupunkiseudun tarjonta ei ole riittävää tarpeisiin nähden.

Eri tahojen välistä yhteistyötä on tiivistetty myös toisen asteen oppilaitoksissa. Ammattiopisto Variassa huoli korkeista keskeyttämisluvuista nosti esiin tarpeen nuorisotyöntekijöille oppilaitoksen tiloissa. Toimintamallia, joka sisältää koulun ja nuorisopalveluiden yhteistyötä, kehitettiin ensin Keskeyttämisestä kohtaamiseen -hankkeessa, ja vuonna 2022 se vakinaistettiin osaksi pysyvää toimintaa. Yhteensä 8 nuorisotyöntekijää työskentelee Varian kaikissa toimipisteissä, heidän työhönsä kuuluu erityisesti keskeyttämisvaarassa olevien opiskelijoiden tunnistaminen, tukeminen ja hyvinvoinnin lisääminen. Myös perusasteen ja Varian välistä yhteistyötä on tässä yhteydessä tiivistetty.

Vuosina 2021–2022 Variassa on yhteistyössä Annie Advisor Oy:n kanssa kehitetty ja pilotoitu Annie-bottia, joka tarjoaa opiskelijoille

matalan kynnyksen tukea lähettämällä heille säännöllisesti tekstiviestejä ja kysymällä tuen tarpeista. Sen mukaan, mihin tuen tarve liittyy, botti ohjaa opiskelijan oikealle yhteyshenkilölle. Variassa on havaittu merkittävä lasku opintojen keskeyttämisissä sen jälkeen, kun palvelu otettiin käyttöön. Opiskelijoiden palaute on ollut positiivista; he ovat kokeneet, että kynnys pyytää apua erilaisiin ongelmiin on laskenut botin myötä, mikä on auttanut opintojen etenemisessä. Opiskelijoiden hyvinvointia ja jaksamista lisää tietoisuus siitä, että heistä välitetään ja että tukea ja apua on saatavilla.

Työvoimapula hyvinvointityön haasteena

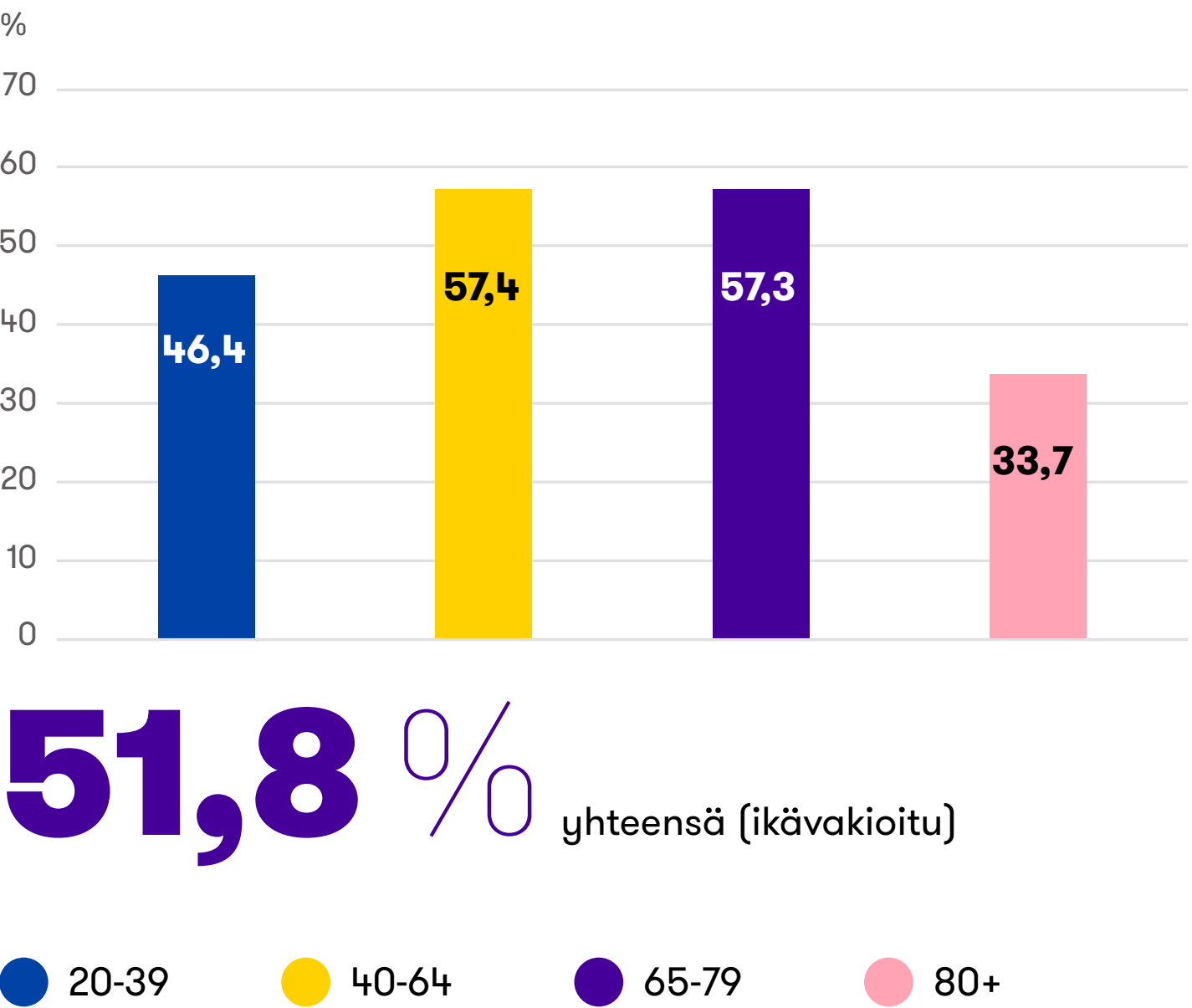
Vantaalla kuten kaikkialla Suomessa on kasvavia haasteita osaavan työvoiman saatavuudessa monilla aloilla. Sosiaali- ja terveysalan osaajista sekä varhaiskasvatuksen opettajista ja erityisopettajista on Vantaalla pulaa, mikä vaikuttaa merkittävästi kaupungin mahdollisuuksiin tarjota laadukkaita palveluita ja huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista. Vantaalle on laadittu vuosille 2022–2024 henkilöstön saatavuusohjelma, jonka avulla pyritään tukemaan kaupungin veto- ja pitovoimaa työnantajana. Ohjelma korostaa johtamisen kehittämistä pitovoimatekijänä ja sisältää toimenpiteitä myös henkilöstön hyvinvoinnin lisäämiseksi ja osaamisen kehittämiseksi. Kaupunki pyrkii vaikuttamaan kansalliseen päätöksentekoon aloituspaikkojen lisäämiseksi niillä opintoaloilla, joiden osaajista on pulaa.

Työvoimapula aiheuttaa suuria haasteita varhaiskasvatuksessa, missä täyttämättä olevien vakanssien ja ei-kelpoisten opettajien ja erityisopettajien osuus on tällä hetkellä jo 47 prosenttia vakans-



seista, kun vastaava luku vuonna 2021 oli 34 prosenttia. Työvoimapula aiheuttaa monia haasteita päiväkotien arjessa, ja pahimmassa tapauksessa päiväkotien toiminta-aikoja joudutaan rajaamaan. Tilanne heikentää edellytyksiä toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja vaikuttaa negatiivisesti henkilöstön työssä jaksamiseen. Syksyllä 2022 varhaiskasvatukseen perustettiin saatavuustyö-

Elämänlaatunsa keskimäärin hyväksi tuntevien osuus ikäluokittain, 2021



Lähde: Pääkaupunkiseudun hyvinvointikysely 2021

ryhmä, joka on suunnitellut ja toteuttanut erilaisia toimenpiteitä veto- ja pitovoiman lisäämiseksi. Näitä ovat muun muassa avoin rekrytointi, rekrytointimarkkinoinnin kehittäminen, olemassa olevan henkilöstön osaamisen kehittäminen ja pätevyitymispolut esimerkiksi oppisopimuskoulutusten kautta sekä harjoittelupaikkojen lisääminen ja harjoittelun kehittäminen. Lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin.

Nuorisotyössä on suuria haasteita työvoiman saatavuudessa aktiivisesta rekrytoinnista huolimatta. Lähes kolmannes nuorisotyön vakansseista on täyttämättä. Erilaisilla järjestelyillä on palkattu ei-kelpoisia nuorisotyöntekijöitä sekä tuntityöntekijöitä paikkaamaan työntekijävajetta. Tästä huolimatta nuorisotilojen aukioloaikoja on jouduttu supistamaan, tiloja sulkemaan määräajoiksi ja jalkautuvaa nuorisotyötä vähentämään vakavan työvoimapulan vuoksi.

Pula osaavista työntekijöistä tuo haasteita myös useisiin palveluihin, jotka ovat vuoden 2023 alusta siirtyneet kaupungin vastuulta Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle. Lastensuojelussa pula koulutetuista sosiaalityöntekijöistä tuo suuria haasteita ja aiheuttaa pidentyneitä jonoja palveluihin pääsyssä. Hyvinvointialueella jatketaan jo aiemmin Vantaan kaupungin alla alkanutta kehittämistyötä liittyen prosessien ja johtamisen kehittämiseen ja henkilöstön työhyvinvointiin.

Perheitä tukevilla palveluilla, jotka ovat myös siirtyneet hyvinvointialueen vastuulle, henkilöstön saatavuuden haasteet näkyvät erityisesti psykologien, sosiaalityöntekijöiden ja lääkäreiden am-

mattiryhmissä. Vajetta on osittain kyetty kompensoimaan ostopalveluilla tai vuokratyövoimalla, mutta kaikissa tehtävissä se ei ole mahdollista. Henkilöstön saatavuuden haasteet ovat näkyneet palveluun pääsyn viivästymisenä erityisesti perheneuvolapalveluissa sekä lastenvalvojien palveluissa. Prosesseja ja palveluja kehitetään jatkuvasti, jotta asiakkaiden palveluntarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan työvoimapulan tuomista haasteista huolimatta.

Aikuisväestö

Aikuisväestön hyvinvointia lisätään ja eriarvoisuutta vähennetään Vantaalla monin eri toimin, jotka liittyvät mm. terveyteen, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Palveluita pyritään myös tuomaan lähelle asukkaita tuomalla niitä sinne, missä he muutenkin liikkuvat ja tekemällä etsivää työtä. Kohdistamalla palveluita kaikkiin asukaisiin ennaltaehkäistään ongelmien syntymistä, mutta samalla on kiinnitettävä erityistä huomiota kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ryhmiin.

Hyvinvointiin liittyvien ilmiöiden ja kehityskulkujen taustalla on monenlaisia tekijöitä, jotka linkittyvät toisiinsa. Esimerkiksi asunnottomuus on monimutkainen ilmiö, jossa monet taustatekijät linkittyvät yhteen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen siirryttyä kaupungilta hyvinvointialueelle on tärkeää taata toimiva yhteistyö kaupungin ja hyvinvointialueen välillä ja taata kokonaiskoordinaatio niille asiakokonaisuuksille, joihin molempien tahojen tarjoamalla palveluilla vastataan. Poikkihallinnolliseen koordinaatioon ja sen rakenteisiin tulee kiinnittää huomiota, jotta ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia voidaan pitää yllä ja edistää.

Jotta kaupunki pystyy jatkossakin tukemaan vaikuttavasti kuntalaisten hyvinvointia, on ajantasaisen ja tiedon saaminen tärkeää. Tiedolla johtamisen edellytykset ovat Vantaalla osin heikentyneet hyvinvointialueiden aloittamisen jälkeen, sillä THL:n Terve Suomi -kyselystä, joka mittaa laajasti aikuisväestön hyvinvointia, Vantaa tulee jatkossa saamaan ainoastaan hyvinvointialueen tasoista tietoa. Kaupungin päätös olla tilaamatta kuntakohtaista tietoa kyselyn tuloksista heikentää tietopohjaa, jonka perusteella toimenpiteitä ja kehittämistyötä suunnitellaan ja johdetaan aikuisväestön hyvinvoinnin osalta.

Yhteisöllisyyden kokemus on kiinteä osa hyvinvointia, ja kaupungilla on merkittävä rooli sellaisen julkisen tilan luomisessa, jossa yhteisöllisyydelle luodaan edellytyksiä ja sitä edistetään. Tällaisia tiloja ovat esimerkiksi kirjastot ja asukastilat, joiden rooli hyvinvoinnin tukemisessa on monipuolinen ja merkittävä.

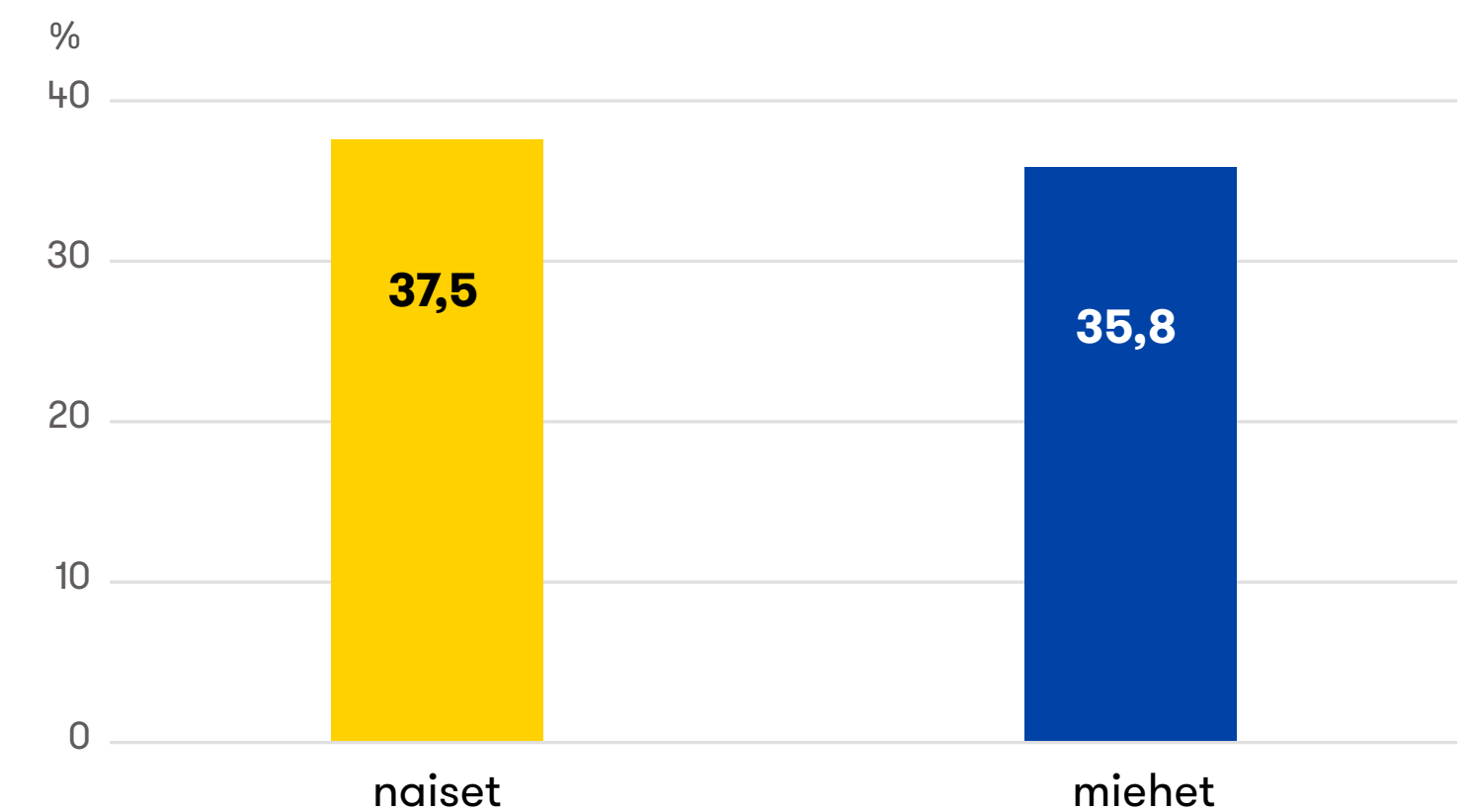
Kirjastot tukevat kaikkien asukkaiden jatkuvaa oppimista ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin. Ne myös edistävät laajasti yhteisöllisyyttä ja kierto- ja jakamistaloutta paitsi perustoimintansa eli kirjojen lainaamisen kautta, myös tarjoamalla erilaisia palveluita ja tapaamisia. Vantaalla on kattava kirjastoverkko, ja kirjastoja on eri puolilla kaupunkia yhteensä 11. Niiden lisäksi kirjastoauto palvelee alueita, joilla ei ole omaa kirjastoa. Kirjastot tarjoavat asukkaiden käyttöön erilaisia tiloja ja yhteiskäyttöisiä tietokoneita. Kirjojen lainaamisen lisäksi kirjastoissa on pilotoitu monien muiden esineiden lainaamista, vuonna 2022 valikoimaan on lisätty mm. roskapihdit, energiamittarit, pääsyliput ja kausikortit.

Kirjastot ovat tärkeitä kohtaamispaikkoja kuntalaisille, ja niissä järjestetään erilaista yhteisöllisyyttä lisäävää toimintaa eri ikäisille. Nuorten kanssa on ideoitu toimintaa yhdessä, ja kerhotoiminta lapsille ja nuorille on aloitettu neljässä kirjastossa. Aikuisille on järjestetty lukupiirejä, muun muassa ilmastolukupiiri vuonna 2022, ja kielikahviloita sekä yhteisöllistä kielenoppimistoimintaa. Vapaaehtoistyöntekijät ovat kuljettaneet kirjoja ikääntyneille kotiin, järjestäneet erilaisia kerhoja ja tarjonneet digitukea, ja yhteistyötä tehdään myös järjestöjen kanssa.

Mahdollisuuksia erilaiseen toimintaan ja yhteisöllisyyteen tarjoavat Vantaalla myös asukastilat. Ne ovat asukkaiden yhteisiä ja kaikille avoimia tiloja, joissa on paljon muun muassa järjestöjen ja vapaaehtoisten järjestämää toimintaa. Asukastilat vähentävät yksinäisyyttä ja syrjäytymistä ja tarjoavat osallistumisen mahdollisuuksia. Ne lisäävät yhteisöllisyyttä ja yhteyksiä asukkaiden, erilaisten yhteisöjen ja kaupungin välillä. Vantaalle on viime vuosina perustettu useita uusia asukastiloja. Esimerkiksi Koivukylässä toimiva entinen kirjasto kunnostettiin asukastilaksi, joka tarjoaa mahdollisuuksia harrastus- ja vapaaehtoistoimintaan. Koivukylän asukastilassa järjestetään myös yhteisöruokailuja hävikkiruoka-apua tarjoavan Yhteinen pöytä -verkoston puitteissa.

Ukrainan sodan alettua Koivukylän asukastilaan perustettiin yhdessä Mannerheimin lastensuojeluliiton kanssa apukeskus, josta Ukrainasta pakenevat ihmiset saavat tukea, neuvontaa ja aineellista apua. Apukeskuksessa työskentelee Vantaan kaupungin ja MLL:n Uudenmaan piirin työntekijä. Toiminnassa on mukana myös

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus, 2021



36,6 % yhteensä

Lähde: Pääkaupunkiseudun hyvinvointikysely 2021

muuta järjestöjä ja yrityksiä. Apukeskuksessa järjestetään erilaista toimintaa, ja siellä voi viettää aikaa, juoda kahvia ja jutella muiden samassa tilanteessa olevien kanssa. Lapsille on leikkipaikka, jossa on paikalla ukrainan- tai venäjänkielentaitoisia vapaaehtoisia.

Vantaa edistää kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia luomalla erilaisia asiakaslähtöisiä palveluita ja tuomalla niitä helposti saataville. Vantaalla 2020 alkanut hyvinvointimentorointi on

maksuton elintapaohjauspalvelu, joka on tarkoitettu pääasiassa vantaalaisille yli 18-vuotiaille aikuisille. Palvelussa tähdätään asiakaslähtöisesti pysyviin elintapamuutoksiin ja terveystottumusten kohentamiseen. Palvelu sisältää säännöllisiä ohjaustapaamisia hyvinvointimentorin kanssa ja terveysaiheisen mobiilisovelluksen. Ohjelmassa on saatu aikaan merkittäviä elintapamuutoksia ja kustannussäästöjä terveydenhuoltomenoihin.

Suun terveydenhuolto järjesti erilaisia matalan kynnyksen asukastapahtumia ajalla 2020–2022. Palvelun tavoitteena oli löytää kuntalaiset, joilla on suurta tarvetta suun hoitoon, mutta jotka eivät hakeudu palveluiden piiriin omatoimisesti. Heitä ohjattiin suun terveydenhuollon palveluiden piiriin ja suun terveyden omahoitoon. Palvelulla pyrittiin lisäämään kuntalaisten kiinnostusta ja vastuun ottamista omasta hyvinvoinnistaan ja ymmärrystä omien toimien vaikutuksista terveyteen.

Matalan kynnyksen palvelua tarjottiin kuntalaisille tutuissa paikoissa kuten avoimissa kohtaamispaikoissa, nuorisotiloissa, kirjastoissa, korttelikerhoissa ja asukastiloissa. Pop-up-pisteillä tarjottiin eri ikäisille yksilöllistä hoidon tarpeen arviointia. Projektin aikana vuosina 2020–2022 pidettiin yhteensä 162 ryhmätilaisuutta, joihin osallistui yli 3 000 eri ikäistä kuntalaista. Lisäksi kesäruokailutapahtumassa tavoitettiin yli 8 000 lasta ja nuorta. Hoidontarpeen arviointeja ja jatkoajanvarauksia tehtiin yli 500. Toimintamalli on integroitunut käytäntöön osaksi avointen kohtaamispaikkojen ja muiden matalan kynnyksen paikkojen toimintaa, ja sitä jatketaan suun terveydenhuollon siirryttyä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle.

Suhteellinen köyhyys, 2021

10,9 %

Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); Tulonjaon kokonaistilasto (Tilastokeskus)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet henkilöt vuoden aikana, % asukkaista, 2021

3,9 %

Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL)

Liikunnan palvelualue käynnisti koronan vuoksi marraskuussa 2020 uuden digitaalisen palvelumuodon, virtuaaliset jumpat. Palvelu on kaikille avointa ja maksutonta eikä sen käyttö vaadi kirjautumista. Virtuaalisilla jumpilla on ollut erittäin suuri merkitys liikunnan harrastamisen jatkumiselle - tämä korostui erityisesti koronavuosina ikääntyneiden kohdalla. Liikunnan lisäksi virtuaali-

Asunnottomuus, henkilöitä, 2022

291

Lähde: Ara

Gini-kerroin, 2021

26,3

Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL)

jumpat edistävät osallisuuden kokemusta. Vuosina 2020–2021 virtuaalijumpilla on ollut tuhansia käyttäjiä joka kuukausi, parhaimmillaan lähes 30 000 toteutunutta jumppakertaa kuukaudessa. Virtuaalijumpat ovat edelleen kaikkien saatavilla Vantaa.fi-sivustolla. Sivustolla on suuri määrä tallenteita sekä muutamia viikoittaisia live-lähettyksiä.

Ikääntyneiden palveluita ja hyvinvointia pyritään Vantaalla edistämään kokonaisvaltaisesti ja ennaltaehkäisevästi. Suomessa väestön ikääntyminen muuttaa yhteiskunnan rakenteita merkittävästi, ja kehityskulku tulee kiihtymään tulevina vuosina. Ikääntyneiden hyvinvointiin ja täysipainoiseen osallisuuteen onkin kiinnitettävä paljon huomiota.

Ikäystävällinen Vantaa on visio kaupungista, jossa jokaisella vanhuksella on hyvä elää omannäköistä elämää. Vantaan kaupunki liittyi vuoden 2021 syyskuussa vanhusneuvoston aloitteesta maailman terveysjärjestö WHO:n Age-friendly cities and communities -verkostoon. Verkostoon kuuluu 1363 kaupunkia 47 maasta ja sen tavoitteena on parantaa ja edistää vanhusväestön elinoloja. Vantaan tavoitteena on edistää ja kehittää ikäystävällistä kaupunkirakentamista, saavutettavia palveluita ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa kaikessa kaupungin ja tulevan hyvinvointialueen toiminnan suunnittelussa, valmistelussa, päätöksenteossa, toteuttamisessa ja seurannassa.

Vantaan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman 2018–2022 yhdeksi tavoitteeksi asetettiin ikääntyneiden syrjäytymisen ehkäisy muun muassa etsivän vanhustyön keinoin. MEK Kiinneohtia - etsivän vanhustyön projekti alkoi vuonna 2020, ja sen tavoitteena oli luoda etsivän vanhustyön malli Vantaalle, etsiä apua tarvitsevia ikäihmisiä, kehittää ikääntyneiden palveluja sekä tukea mielekästä ja ihmisarvoista kotona asumista. Projektissa tavoitettiin 130 syrjäytymisriskissä olevaa tai yksinäistä ikäihmistä ja tuettiin heitä oman elämän haltuun ottamisessa. Projektissa käynnistettiin ryhmiä, jois-

sa tarjotaan ikääntyville päihteiden käyttäjille maksutonta ja jatkuvaa toimintaa sekä tukea ja apua arkeen. Etsivä vanhustyö tukee ikäihmisten itsenäisyyttä ja lisää heidän hyvinvointiaan. Hankkeen jälkeen työtä jatketaan hyvinvointialueella, ja toiminnan kehittämistä tullaan jatkamaan Hyvä ikä -hankkeen puitteissa, yhteistyössä hyvinvointialueen, kaupunkien ja järjestötoimijoiden kanssa.

Köyhyydestä ja eriarvoisuudesta sekä kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista puhuttaessa oman kodin merkitys on mittaamattoman suuri. Asunnottomuus on saatu Suomessa laskuun asunto ensin -periaatteen avulla, jossa asunto nähdään perusoikeutena ja pohjana, ei seurauksena, ihmisen elämänhallinnan ongelmien ratkaisemiseksi. Suomen tavoitteena on puolittaa asunnottomuus vuoteen 2023 mennessä ja poistaa asunnottomuus kokonaan vuoteen 2027 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi on käynnistetty yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi keskeisten kaupunkiseutujen, palvelutuottajien ja järjestöjen kanssa.

Vantaalla tehdään asunnottomuuden poistamiseksi jatkuvasti töitä. Vuonna 2021 lisättiin hätämajoituspaikkoja ja käynnistettiin Asunnottomuuden ehkäisyhanke. Asunnottomuuden ehkäisyhankkeessa kehitetään palveluita kaikkein heikoimmassa asemassa sekä monialaisen ja laajan tuen tarpeessa oleville, pääasiassa asunnottomille ja asunnottomuusuhan alla oleville vantaalaisille.

Hankkeessa kehitetään moniammatillista jalkautuvaa työskentelytapaa, jossa yhdistyvät sosiaali- ja terveydenhuollon osaaminen sekä kokemusasiantuntijuus. Tiimi tekee etsivää työtä kadulla ja yhteis-

työkumppanien tiloissa kohderyhmän parissa sekä antaa moniammatillista palveluohjausta ja neuvontaa. Toiminnan tavoitteena on saattaa asiakkaat varmistetusti tarvittavien palveluiden piiriin ja tukea asumistilanteen ratkaisuisia.

Sairaanhoitajan ja sosiaalityöntekijän muodostama tiimi kehittää monialaista yhteistyötä asunnottomien kohderyhmien asioiden käsittelyssä ja luo asiakas- ja tarvelähtöisen asumisneuvonnan mallin. Hankkeessa ajalla 2/2021–9/2022 jalkautuva tiimi on tavoittanut 118 henkilöä, joista 39 on saanut asunnon ja 22 päässyt tuettuun asumiseen. Lisäksi seitsemän henkilön asunnottomuuteen on löydetty ratkaisu. Asumisneuvonnassa järjestettiin vuonna 2022 Walk-in-tapahtuma, johon osallistui 35 asiakasta. Heistä 15 sai asunnon ja neljän asuminen pelastui.

Asunnottomia Vantaalla oli vuonna 2020 227 ja vuonna 2021 219 henkilöä, mutta vuonna 2022 asunnottomien määrä oli noussut selkeästi ja heitä oli 291. Osittain muutos selittyy sillä, että asunnottomuuden ehkäisyhankkeen etsivällä työllä tavoitetaan asiakkaita, joista ei ole aiemmin tiedetty ja jotka saadaan tilastoitua ja palveluiden piiriin. Asunnottomuustietoja on myös täytetty entistä huolellisemmin. Pitkäaikainen asunnottomuus on edelleen laskenut Vantaalla, mutta lyhytaikainen asunnottomuus on todennäköisesti kasvanut tilastointiin liittyvistä näkökulmista huolimatta. Korona-ajan palveluvelka sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä hintojen nousu vaikuttavat tähän kehitykseen ja heikentävät entisestään jo valmiiksi haavoittuvien ryhmien asemaa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat kiinteä osa hyvinvointia, ja ne voidaan myös yhdistää muihin kestävä kehityksen tavoitteisiin kuten köyhyyden ja nälän vähentämiseen ja ilmastotyöhön. Nämä näkökulmat yhdistyvät Yhteinen pöytä -toiminnassa, jossa ruokaturva yhdistyy ruokahävikin vähentämiseen ja yhteisölliseen toimintaan. Ruoan kulutus muodostaa Suomessa keskimäärin 20–25 prosenttia kuluttajan ilmastovaikutuksesta. Suomessa syntyy noin 650 miljoonaa kiloa elintarvikejätettä vuosittain, josta ruokahävikin osuus on noin puolet. Vantaan Yhteinen pöytä -verkosto taistelee ruokahävikkiä vastaan lahjoittamalla sitä ruoka-apun tarpeessa oleville asukkailla. Toiminnallaan se työllistää pitkäaikaistyöttömiä ja vapaaehtoisia logistiikan, keittiö- ja varastoaloille.

Yhteinen pöytä on Vantaalla kehitetty hävikkiruoan hyötykäytön ja yhteisöllisen ruoka-aputoiminnan malli, joka kerää kaupungin, kirkon, kolmannen sektorin ja koulutuslaitosten toimijat yhteen hävikkiruoan hyödyntämiseksi. Verkostoon kuuluu yli 50 ruokahävikin aktiivista lahjoittajaa (tukut, kaupat, elintarviketehtaat) ja 86 ruoka-apua eri tavoin jakavaa järjestöä ja kaupungin asukastilaa. Mukana ovat myös luterilaiset seurakunnat ja muut kirkot. Ruoka-apusta hyöttyy viikoittain noin 5 500 henkilöä.

Toiminnan sydän on Vantaan kaupungin perustama hävikkitermi-naali. Terminaalin kautta kulkevan hävikkiruoan määrä on vähentynyt voimakkaasti vuonna 2022 Ukrainan sodan alettua, aiemmin se oli noin 14 000 kiloa ja nyt 10 000 kiloa viikossa. Syynä on elintarviketehtaiden tuottaman hävikin vähentyminen. Samaan aikaan ruoka-apun tarpeessa on näkynyt koronapandemian ja ruoan hinnan nousun vaikutuksia, vaikka ne eivät ole suoraviivaisia. Ruoka-apun tarve on kasvanut, ja toisaalta pandemian aikaan osa ikääntyneistä lakkasi käymästä ruoka-avussa, mikä on huolestuttavaa. Ruoka-apun suurin käyttäjäkunta on vähävaraiset ikääntyneet, erityisesti naiset.



EKOLOGISESTI KESTÄVÄ VANTAA



Ekologisesti kestävä Vantaa

Vantaa vastaa osaltaan kansainväliseen tavoitteeseen, jolla ilmaston lämpeneminen saataisiin rajattua alle 1,5 asteen. Kaupunki on asettanut tavoitteekseen olla hiilineutraali vuonna 2030, mikä tarkoittaa, että kaupunki vähentää päästöjään 80 prosenttia verrattuna vuoden 1990 tasoon vuoteen 2030 mennessä. Hiilineutraaliuden saavuttamiseksi on laadittu Ekologisesti kestävä Vantaa -strategiateemaa tukeva ohjelma resurssiviisauden tiekartta.

- Vuonna 2021 Vantaan kasvihuonekaasupäästöt olivat noin 872 kt hiilidioksidiekvivalenttia (CO₂-ekv) eli kasvihuonekaasupäästöt pysyivät lähes ennallaan edelliseen vuoteen verrattuna, jolloin vastaava luku oli 871 kt CO₂-ekv. Jotta kaupunki olisi hiilineutraali tulisi päästöjen vuonna 2030 olla 215 kt CO₂-ekv.

Vantaan resurssiviisauden tiekartta hyväksyttiin vuonna 2018 ja päivitys uudelle valtuustokaudelle hyväksyttiin helmikuussa 2022. Päivitetyin resurssiviisauden tiekartan tavoitetilana vuonna 2030 on hiilineutraali Vantaa, jossa kaupungin suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta, luonto monimuotoista, luonnonvaroja käytetään kestävästi ja jossa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toimintatavat ovat vastuullisia.

Tavoitetilaa kohti edetään resurssiviisauden tiekartan kuudella kaistalla: Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Hiilineutraali energia, Materiaalien elinkaari ja kiertotalous, Monimuotoinen luonto, Vastuullinen Vantaa ja Hiilinielut ja kompensointi.





Onnistumisia

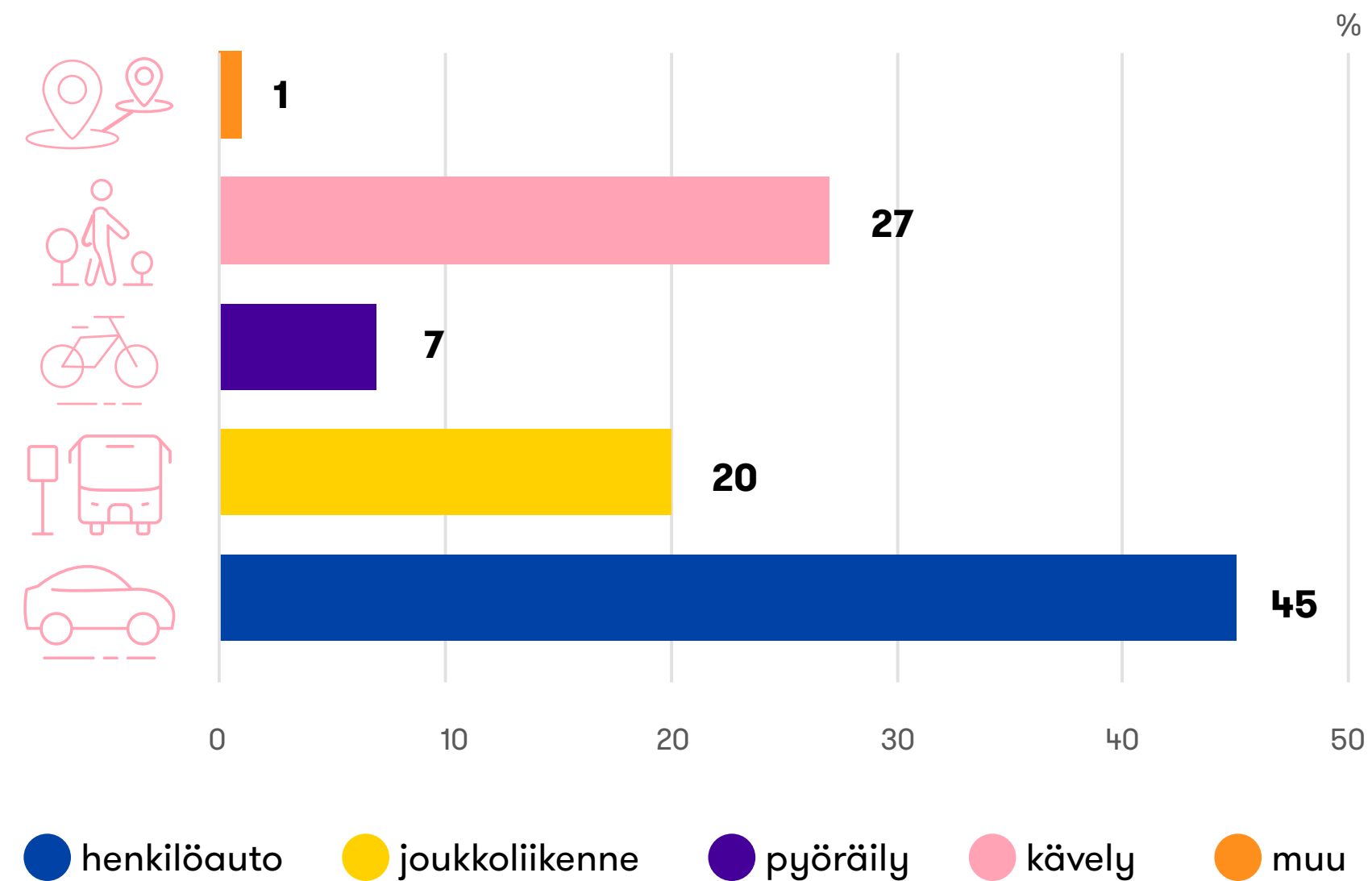
Resurssiviisauden tiekarttaan on lisätty uusi kaista, luonnon monimuotoisuus. Vantaa on sitoutunut laatimaan pitkän aikavälin strategian lähiluonnon ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Vuonna 2023 Vantaalla laaditaan luonnon monimuotoisuuden kokonaissuunnitelma syventämään resurssiviisauden tiekartan Luonnon monimuotoisuuden kaistan tavoitteita ja toimenpiteitä.

Vantaan resurssiviisauden tiekartan toimenpiteiden toteutumisen yhteenveto kirjataan vuosittain Ympäristövastuuraaporttiin. Raportissa kerrotaan myös vuoden aikana kaupungissa tehdyistä hyvistä esimerkeistä ilmastoasioiden ja resurssiviisauden eteenpäin viemiseksi. Vuoden 2023 keväällä resurssiviisauden tiekartan toimenpiteiden etenemistä voi Ympäristövastuuraaportin lisäksi seurata myös toimenpidetasolla Ympäristövahti-sovelluksella, joka on avoinna kaupungin nettisivuilla.

Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen

Resurssiviisaasti toteutettu yhdyskuntarakenne mahdollistaa vantaalaisille kestävän ja vähäpäästöisen elämäntavan, kestävät liikkumismuodot ja luonnon arvojen turvaamisen. Ympäristövaistun toteuttamisen kannalta keskeistä on vähentää ympäristön kuormitusta ja panostaa vihreisiin, kestäviin ja esteettämiin ratkaisuihin ja julkisiin tiloihin sekä lisätä mahdollisuuksia osallis-

Kulutusajakauma, 2018



Lähde: HSL

tavaan, integroituun ja kestäväan asuinyhdyskuntien suunnitte luun. Maankäytön ratkaisuihin voidaan merkittävästi vähentää Vantaan alueen kasvihuonekaasupäästöjä esimerkiksi vaikuttamalla rakennusten energiankulutukseen, uusiutuvan energian käyttöön ja liikennetarkaisuihin. Vaikutukset syntyvät viiveellä vuosien kuluttua ja ovat pitkäkestoisia. Samalla suunnitellaan, rakennetaan ja ylläpidetään Vantaata muuttuvan ilmaston vaatimukset huomioiden.

Kasvihuonekaasupäästöt, 2021

Kokonaispäästöt

872 kt CO₂-ekv

Per asukas

3,6 kt CO₂-ekv

Lähde: HSY

Vantaa sijaitsee valtakunnallisten pääväylien, kansainvälisen lentokentän sekä kauko- ja lähiliikenteen rautateiden solmukohdassa. Monipuoliset ja kattavat liikenneyhteydet mahdollistavat sujuvat matkaketjut kaupungin ja metropolialueen sisällä sekä muualle Suomeen ja ulkomaille. Vantaalla liikennejärjestelmän osalta panostetaan tulevana vuosina erityisesti toimivaan joukkoliikenteeseen, kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen, liikenteen infrastruktuurin sujuvoittamiseen ja ajoneuvojen vähäpäästöisyyden edis-

Liikennekäytössä
olevat henkilöautot, 2022

110 817

Lähde: Traficom

tämiseen. Suunnitteilla oleva ratikka on yksi Vantaan seuraavien vuosien kärkihankkeista.

Yleiskaava ohjaa rakentamista kaupungissa, ja se on suurin ja vaikuttavin keino edistää kestävästä rakentamisesta. Vantaan uusi yleiskaava astui voimaan 11.1.2023, ja siinä otetaan huomioon kaikki kestävä kehityksen ulottuvuudet. Tavoitteena on tiivistää yhdyskuntarakennetta jo rakennetuissa ympäristöissä pääsääntöisesti raideliikenteeseen tukeutuen ja jättää tilaa viheralueille ja kasvulliselle maalle. Kasvu painottuu erityisesti keskuksiin, etenkin Tikkurilaan, Aviapolikseen ja Myyrmäkeen. Tulevan **ratikan** reitti on vahvinta kasvualuetta, ja sen varrella oleva kaupunkirakenne tiivistyy. Reitin varrelle on kytketty myös viheralueverkosto. Ratikan reitti kytkee eriytymiskehityksen uhkaamia alueita paremmin muuhun kaupunkiseutuun, mikä luo edellytyksiä alueellisen yhdenvertaisuuden lisääntymiselle.

Yhdyskunnan
energiankulutus (GWh), 2021

5 708

Lähde: HSY

Ratikan reitti yhdistää erityisesti kaupungin itäisimpiä osia raide liikenteen varrelle. Kaavarungon vaikutuksia on arvioitu raportissa, jonka mukaan kaupunkirakenne ratikan reitin varrella muuttuu nykyistä sekoittuneemmaksi ja monipuolisemmaksi. Autokaupunkiympäristö muuttuu monin paikoin lyhyiden etäisyyksien ratikka ja jalankulkukaupungiksi. Esteettömänä liikkumismahdollisuutta parantaa erityisesti ikääntyvien ja liikuntaesteisten liikkumismahdollisuuksia. Ilmastönäkökulmasta liikkumisen tarpeen vähentäminen ja kestävien kulkumuotojen painottuminen ovat suunnitelman erityisiä vahvuuksia. Luonto- ja vesiluontoympäristö on huomioitukaavarungossa kattavasti, ja viheralueita yhdistetään toisiinsa viherkaduilla.

Ratikan lisäksi kestävästä liikkumisesta edistetään Vantaalla muun muassa huolehtimalla bussiliikenteen sujuvasta liikennöinnistä. Kävelyn olosuhteiden kehittämiseksi on laadittu kävelyn edistämisohjelma, jonka toimenpiteet parantavat ympäristön viihtyisyyttä ja

Yhdyskunnan
energiankulutus (kWh/as/a), 2021

23 862

Lähde: HSY

esteettömyyttä. Pyöräilyn pääreittejä parannetaan, ja pidemmällä aikavälillä yleiskaavaan merkityt pyöräliikenteen baanat ohjaavat suunnittelua.

Hiilineutraali energia

Vantaalla **energiantuotanto ja -kulutus** aiheuttavat valtaosan ilmastopäästöistä. Kaukolämmitettyjen rakennusten kerrosenergioiden osuus koko kaupunkialueella on noin 70 prosenttia. Tavoitteena on, että Vantaan alueella on luovuttu lämmityksessä fossiilisista polttoaineista vuoteen 2030 mennessä. Energiatehokkuutta parannetaan systemaattisesti niin omissa kuin koko kaupunkialueen kiinteistöissä. Kuntalaisia kannustetaan aktiivisiksi energiantuotannon toimijoiksi. Keskeistä on varmistaa edullinen, luetettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille kestäväällä, vähäpäästöisellä tavalla.



Onnistumisia

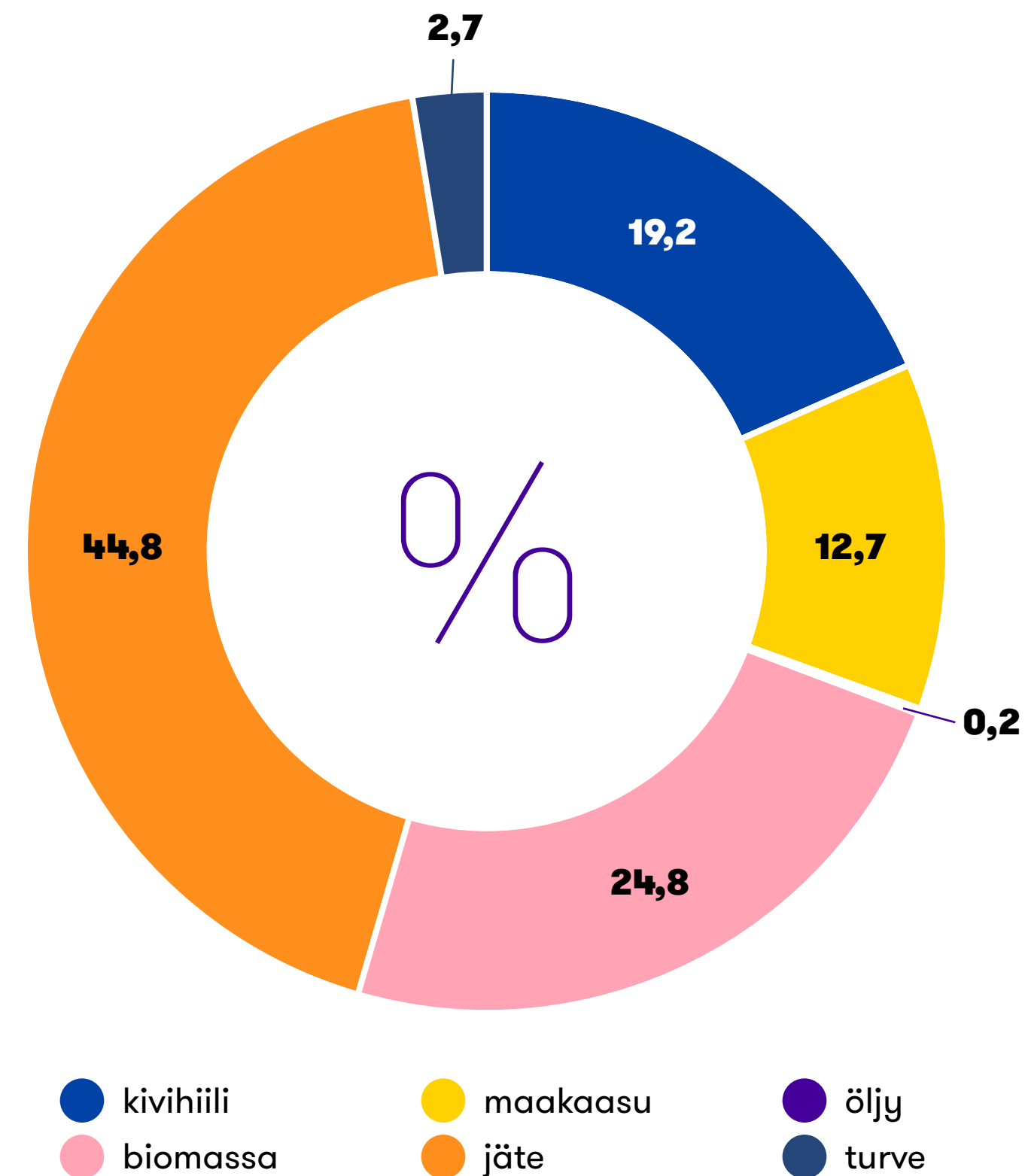
Uusi yleiskaava astui voimaan vuoden 2023 alussa, ja siinä otetaan huomioon kaikki kestävän kehityksen tavoitteet. Yleiskaavassa on osoitettu luonnonsuojelualueita huomattavasti enemmän kuin aiemmin. Tuleva ratikka edistää kestävää liikkumista ja luo edellytyksiä alueellisen eriarvoisuuden vähentymiselle.



Kehityskohteita

Ympäristökestävyys näkökulmien sisällyttäminen kaikkeen toimintaan vaatii vielä työtä. Esimerkiksi taloudelliset ja kaupungin kasvuun liittyvät tavoitteet pitäisi arvioida systemaattisesti ekologisten vaikutusten näkökulmasta, jotta kasvua voidaan ohjata vaikuttavasti ympäristö-kestävään suuntaan.

Rakennusten lämmitystapa, 2021

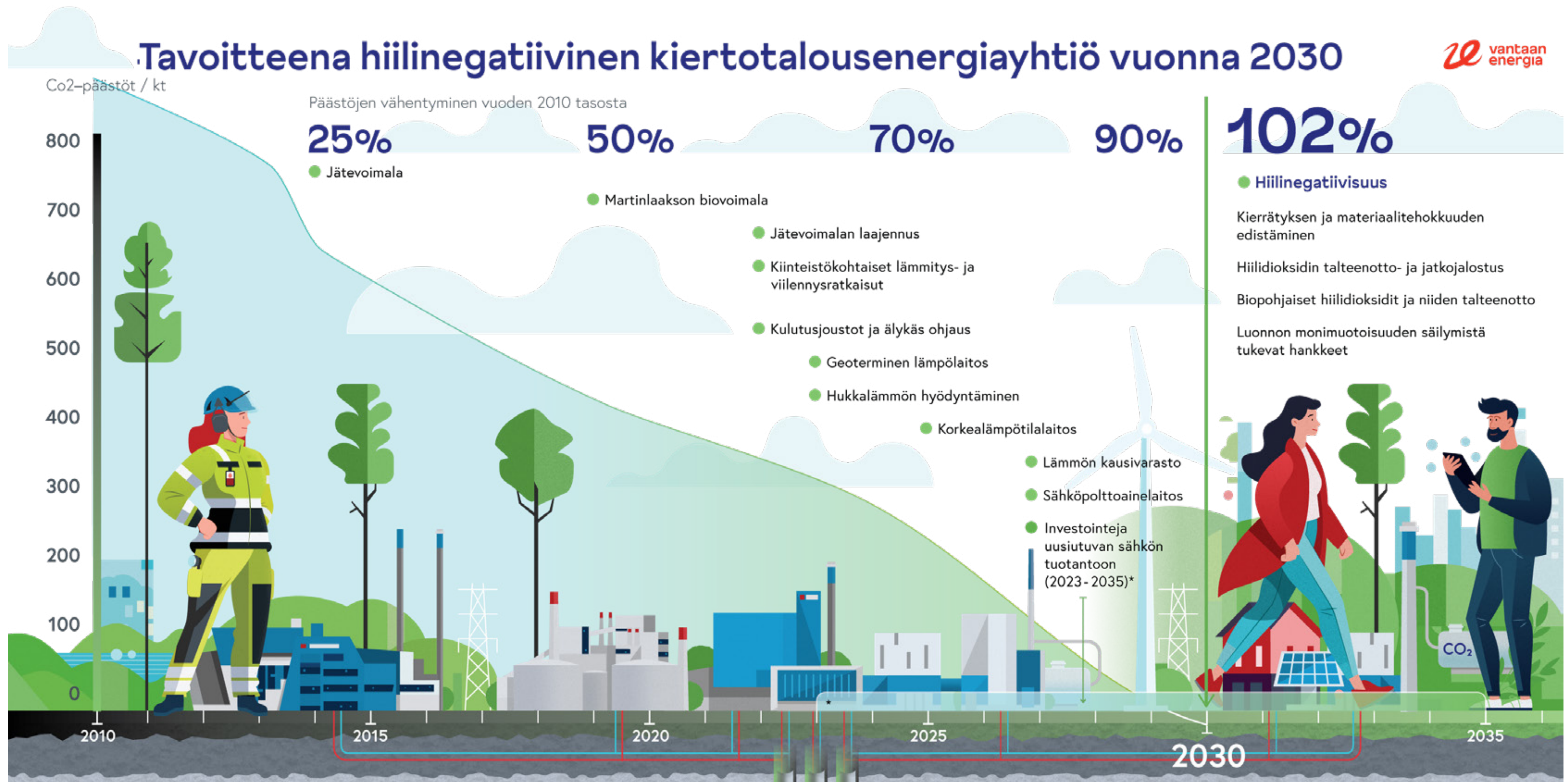


Lähde: HSY

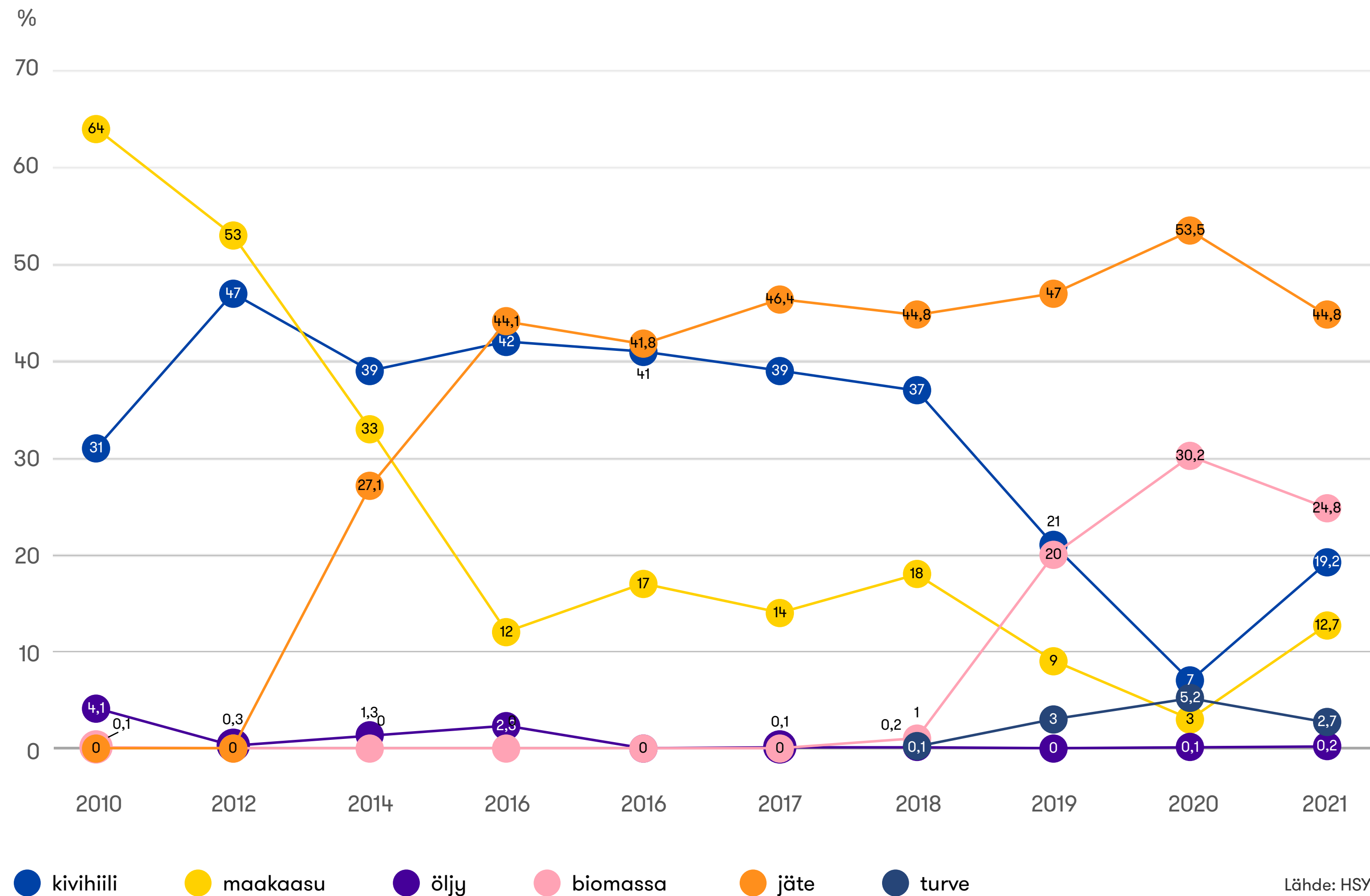
Vantaan Energia tekee määrätietoisesti töitä hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi Hiilinegatiivinen 2030 -hankekokonaisuudellaan, jonka myötä yhtiö sitoo toiminnallaan enemmän hiilidioksidia kuin se vapauttaa ilmakehään. Näin yhtiö etenee kohti hiilinegatiivisuutta vuonna 2030. Vantaan kaupunki omistaa 60 prosenttia Vantaan energiasta.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut energiatilannetta koko Euroopassa, ja **energian saatavuus ja hinta** vaikuttavat suomalaisten arkeen. Sähköstä ei kuitenkaan ole Suomessa talven 2022–23 aikana tullut pulaa, mihin osaltaan on vaikuttanut lauha sää. Tulevaa kehitystä ei pystytä ennustamaan, ja edelleen on tärkeää varautua siihen, että sähköstä voi olla ajoittain pulaa. Vantaan kaupunki ja kaupunkikonsernin yhtiöt ovat jo vuosia toteuttaneet pitkäjänteistä energiansäästötyötä, minkä takia uusia merkittäviä energiansäästökohteita kriisin sattuessa on haastavaa löytää. Talvelle 2022–23 laadittiin erillinen **energiansäästösuunnitelma**, jonka toimenpiteet näkyvät kuntalaisille muun muassa toimitilojen lämpötiloissa, ulkovalaistuksessa ja liikuntapaikoilla.

Vantaan **kaupunkiorganisaatio** on aktiivisesti omassa toiminnassaan **vähentänyt energiakulutusta** ja sen aiheuttamia päästöjä. Öljyn kulutus on vähentynyt kaupungin kiinteistöissä lähinnä maalämpöön siirtymisen seurauksena. Hiilijalanjälkilaskentaa on pilotoitu kaavahankkeissa ja uusissa tonttikilpailuissa on vaadittu A-energiatehokkuusluokkaa. Valmistelussa on tontinluovutuskilpailuja, joissa on huomioitu kaupungin ympäristötavoitteet. Lisäksi on pilotoitu energiatehokkuusvaatimusten



Kaukolämmön polttoainejakauma, 2010–2021, %



Lähde: HSY

sisällyttämistä maankäyttösopimuksiin. Uusiutuvan energian omatuotantoa sähkössä ja lämmössä on lisätty vuosittain peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeissa.

Kaupunki on mukana asemakaavojen **vähähiilisyyden arviointityökalun kehittämishankkeessa** (AVA), jossa alueellisessa laskennassa huomioidaan kehityshankkeiden päästöjä esirakentamisen, infrarakentamisen, rakennusten ja tonttien sekä energiankulutuksen ja liikenteen osalta. Lisäksi arvioidaan maaperän ja kasvillisuuden hiilivarastot. Hanke on kaksivuotinen, ja sen tavoitteena on luoda arviointityökalu kaikkien kuntien käyttöön.

Green deal -sopimukset ovat vapaaehtoisia sopimuksia valtion ja elinkeinoelämän tai esimerkiksi kuntasektorin välillä. Sopimusten avulla etsitään suhteellisen nopeita saavutettavissa olevia ratkaisuja ilmastohaasteisiin vastaamiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi Suomessa. Vantaalla rakentamisen ilmastovaikutuksia vähennetään **päästöttömät työmaat green dealin** avulla. Sen valmistelu alkoi vuonna 2019, ja Vantaa oli alusta lähtien aktiivisesti mukana yhdessä Helsingin, Espoon ja Turun kanssa. Sopimus koskee työkoneita, työmaan ajoja ja työmaalla käytettävää energiaa, ja siihen sisältyy uudisrakentamisen lisäksi muun muassa katukunnossapito. Tavoitteena on fossiilivapaat työmaat vuoteen 2025 mennessä, ja vuoteen 2050 mennessä vähintään puolet koneista ja kuljetuksista toimii sähköllä, biokaasulla tai vedyllä.

Hiilineutraalisuustavoitteiden kannalta on tärkeää kannustaa myös kuntalaisia, yrityksiä ja muita sidosryhmiä toimimaan vastuullisesti.

Jätteenpolttoalitukselle toimitettu jäte, 2020

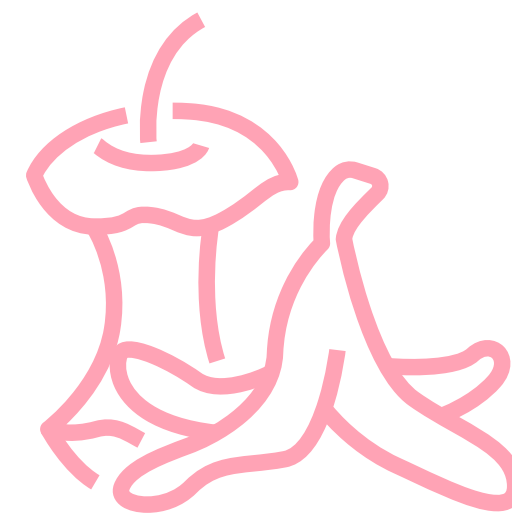


Lähde: HSY

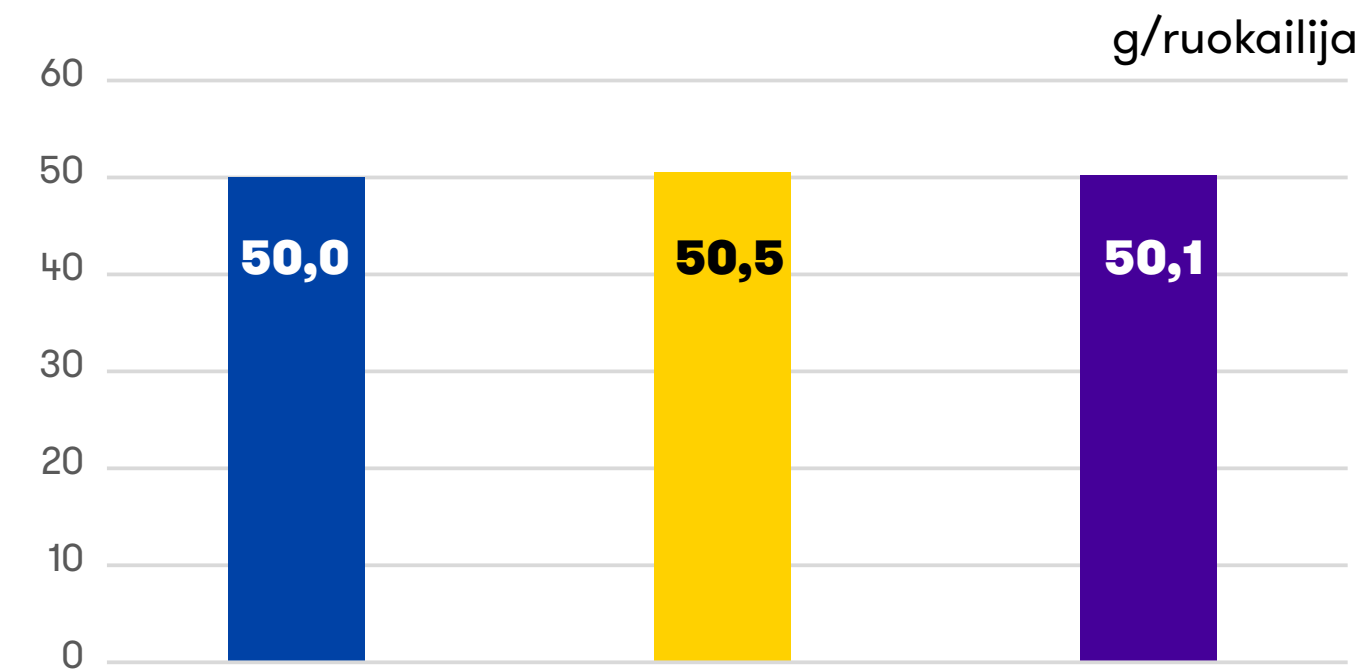
Esimerkiksi taloyhtiöt ovat merkittävässä roolissa energian kulutuksessa ja energiatehokkuuden edistämässä. Vantaan kaupunki oli mukana **Taloyhtiöklubi-hankkeessa**, jossa kehitettiin alueellista yhteistyötä taloyhtiöiden energiatehokkuuden edistämiseksi. Hanke toteutettiin yhdessä Helsingin ja Espoon kaupunkien kanssa, ja sen päätavoitteena oli tukea ja ohjata asunto-osakeyhtiöitä energiasäästötoimiin ja energiaremonttien käynnistämiseen. Hankkeessa valittiin yhdeksän pilottialuetta, joihin perustettiin Taloyhtiöklubeja eli yhteistyöfoorumeita alueiden taloyhtiöiden hallituksille. Klubeissa tarjottiin tietoa energiatehokkuudesta ja rahoituskanavista ja edistettiin taloyhtiöiden välistä yhteistyötä ja tiedon jakamista. Taloyhtiöklubeihin osallistui noin 300 taloyhtiötä.

Taloyhtiöiden naapurustoyhteistyön ja energiatehokkuuden edistämistä jatketaan Vantaalla **Taloyhtiöiden yhteistyön kehittäminen ja asukkaiden ilmastotekojen tukeminen -hankkeessa**. Hankkeessa tuotetaan skaalattava yhteistyön toimintamalli, klubitoin-

Kokonaisbiojäte: koulut, päiväkodit, laitokset 2020–2022

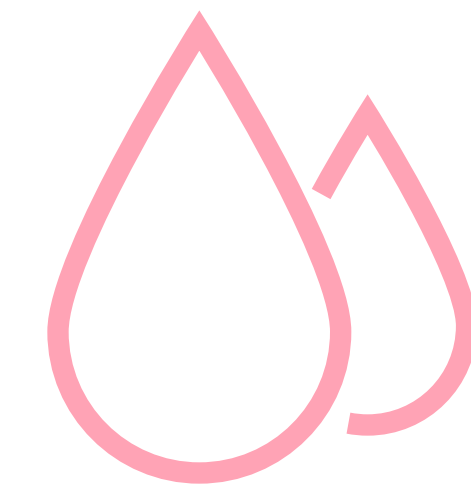


● 2020 ● 2021 ● 2022

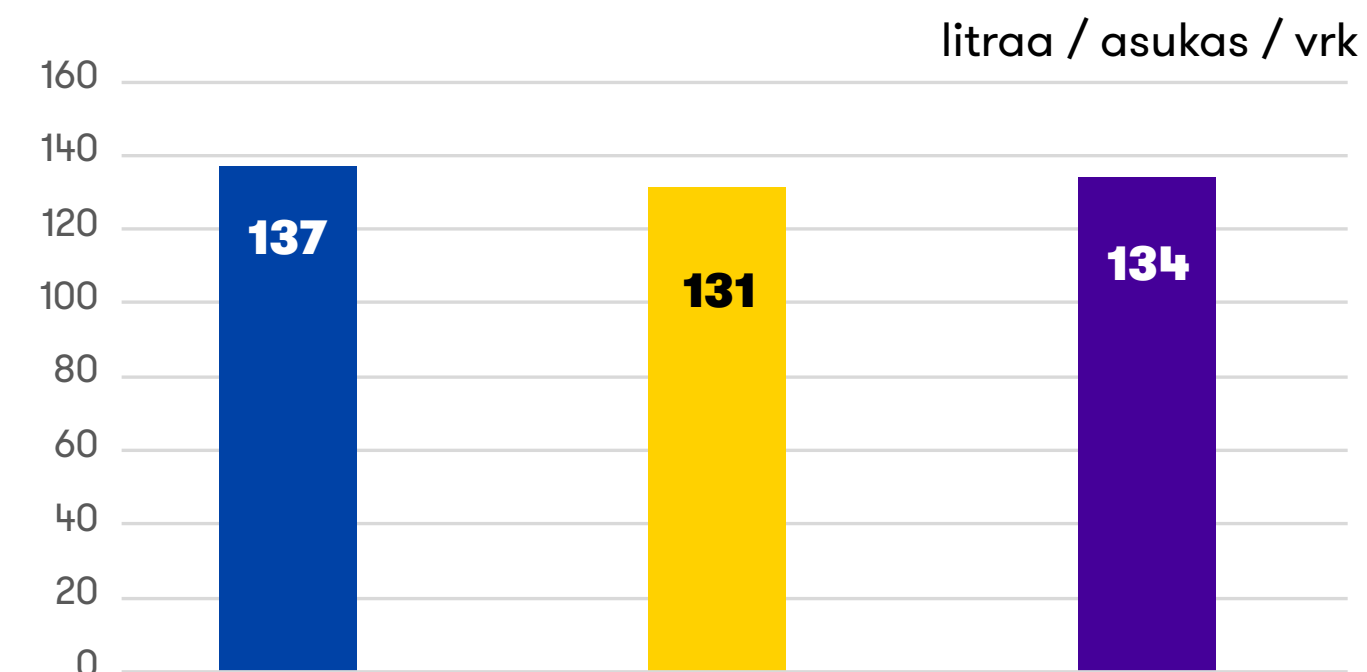


Lähde: Vantti

Yhdyskunnan vedenkulutus 2019–2021



● 2019 ● 2020 ● 2021



Lähde: HSY

Viemäriverkoston vuotovesiprosentti Vantaalla, 2021



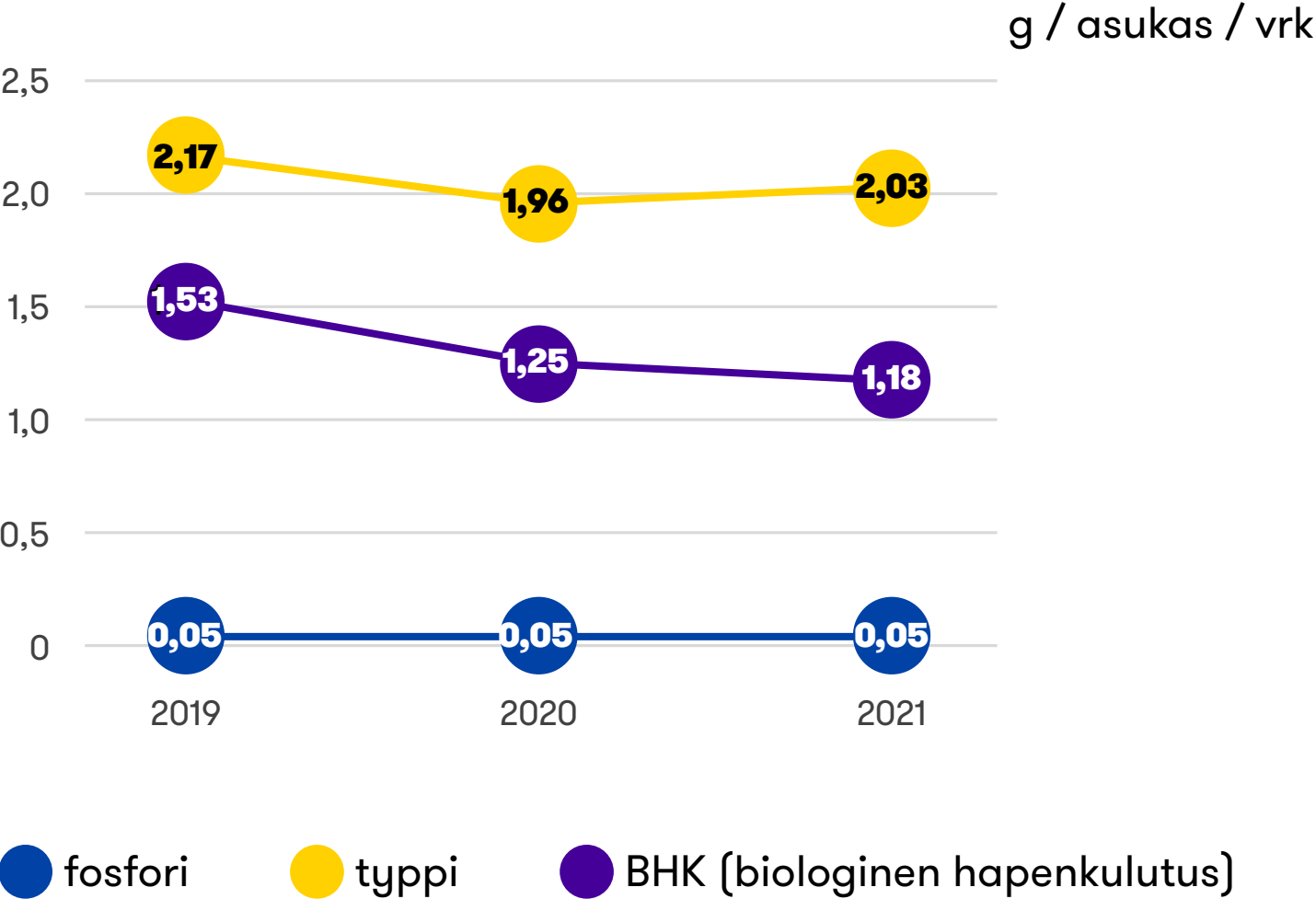
Lähde: HSY

nan käsikirja, jolla kytketään asukkaat tiiviimmin osaksi kaupungin ilmasto- ja kiertotaloustoimia. Tavoitteena on käynnistää myös uusia klubialueita kaupungin aluekehittämistavoitteiden mukaisesti.

Materiaalien elinkaari ja kiertotalous

Vantaa on yksi nopeimmin kasvavista kaupungeista Suomessa. Rakennetulla ympäristöllä on ratkaiseva merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä, sillä rakennukset aiheuttavat kolmanneksen Suomen ilmastopäästöistä. Rakennusten elinkaaren aikaisista kasvihuonekaasupäästöistä rakennusmateriaalien osuus on merkittävä, ja päästöjä aiheuttaa myös esirakentaminen. Rakennusmateriaalien merkitys kasvaa edelleen rakennusten energiatehokkuuden parantua ja käytön aikaisten kasvihuonekaasupäästöjen vähentyessä.

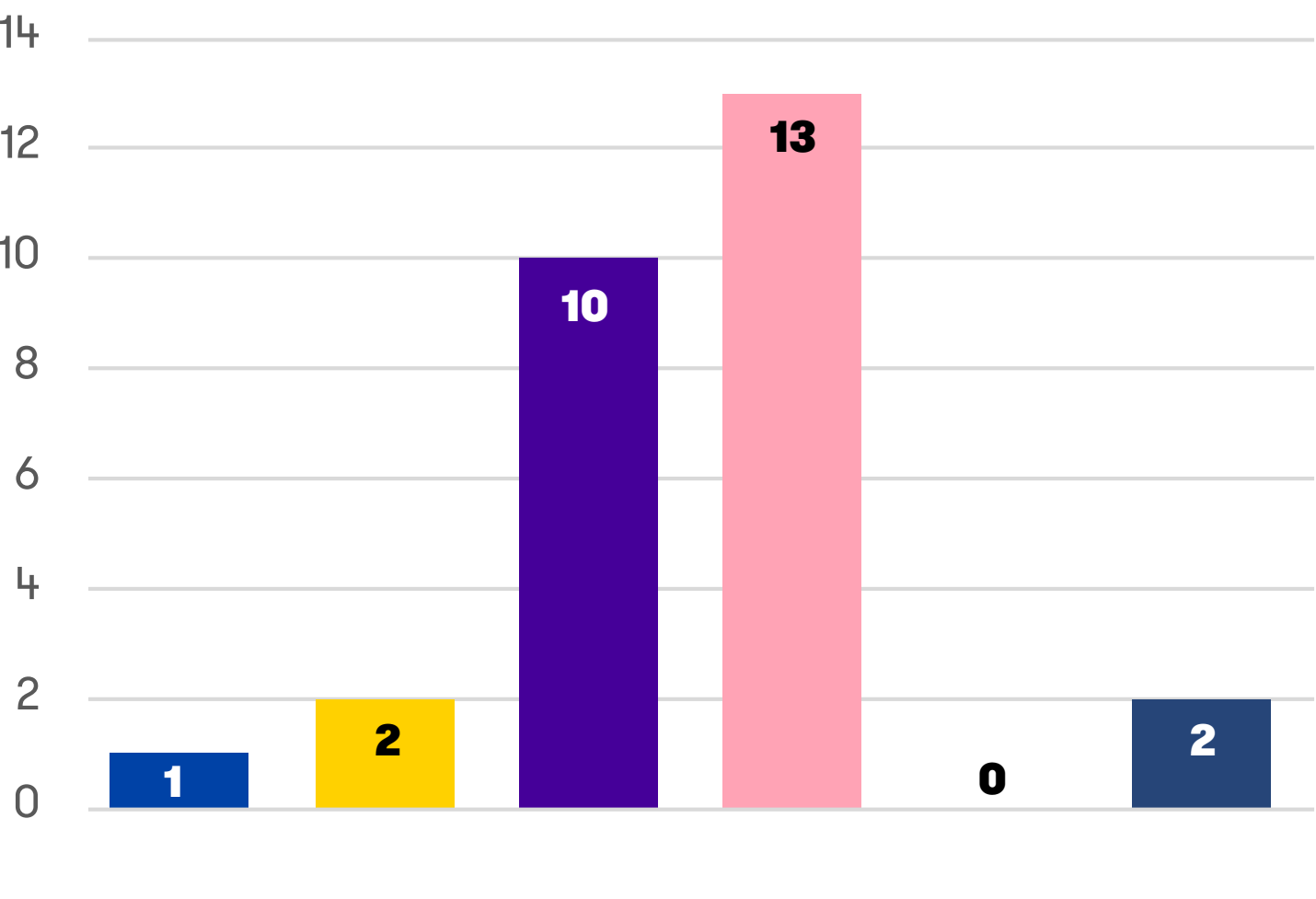
Kokonaisfosfori ja -typpikuormitus ja BHK



Lähde: HSY

Vantaalla uusiomateriaalien käyttö on lisääntynyt infran rakentamiskohteissa. Infrarakentamisessa on myös pilotoitu hiililaskuria hyvin tuloksin. Rakennusvalvonnassa on otettu käyttöön rakennus- ja purkujäteselvityksen sähköinen menettely. Lisäksi Vantaa edistää kiertotaloutta **kestävän purkamisen green deal**-sopimuksella. Sopimuksen päätavoitteena on lisätä purkumateriaalien uudelleenkäyttöä ja kierrättämistä. Kaikissa korjaus- ja

Hengitettävien hiukkasten (PM10) vuorokausiraja-arvon numeroarvon ylitykset vuosilta 2016–2021



Lähde: HSY

purkuhankkeissa tehdään kartoitus syntyvistä purkumateriaaleista ja ne raportoidaan etukäteen. Green deal antaa kehikon toiminnan systemaattiselle kehittämiselle ja purkuprosessien suunnittelulle. Se parantaa tiedonhallintaa ja lisää ymmärrystä arvoketjujen muuttumisesta. Sitoumus yhdistää toimitilojen kestävän rakentamisen ja purettavien rakennusten materiaalien uusiokäytön kiertotalouden kautta.

Rakentamisen kiertotalouden **CIRCult-hankkeessa** (Circular Construction in Regenerative Cities) kehitetään ja jalkautetaan parhaita kiertotaloutta edistäviä käytäntöjä. Hankkeessa on arvioitu ja mitattu sitä, minkälaisia ympäristö- ja taloudellisia vaikutuksia liittyy eri vaihtoehtoihin, joita purku-uhan alla olevien rakennusten kohdalla voidaan harkita. Elinkaarilaskelmat osoittavat, että monessa tapauksessa rakennuksen säilyttäminen korjaamalla tai käyttötarkoitusta muuttamalla purkamisen ja uuden rakennuksen rakentamisen sijaan on sekä taloudellisesti että ympäristön kannalta parempi vaihtoehto. Hankkeessa on tarkasteltu myös joustavan rakentamisen edistämistä hankinnan kriteerien ja maankäytön ohjauksen avulla. Purettavien rakennusten hyödyntäminen materiaalipankkeina on yksi hankkeessa tarkasteltava ratkaisu. Monet purettavat rakennusosat soveltuisivat sellaisenaan käytettäväksi uuteen rakennukseen.

Yksi hankkeen tavoitteista on kiertotalouden parhaiden käytäntöjen levittäminen, niistä viestiminen ja kaupunkilaisten osallistaminen. Tätä tavoitetta edistää hankkeessa rakennettu Circularity Hub, jossa on kiertotaloutta havainnollistavia sovelluksia. <https://www.circuit-project.eu/circularity-hub>. Vuoden 2023 aikana parhaita käytäntöjä jalkautetaan työpajojen, koulutusten ja tapahtumien kautta.

Monimuotoinen luonto

Ilmastonmuutos ja luontokato ovat toisiaan vahvistavia kestävä kehityksen kriisejä. Vantaa on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja edistämiseen monien kansainvälisten so-



Kehityskohteita

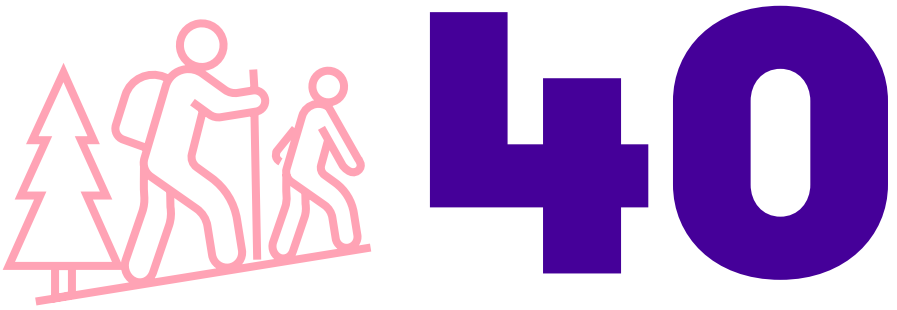
Vantaalaisen vesiluonnon tilan kohentaminen vaatii edelleen toimia. Vantaanjoen ekologinen tila oli vuonna 2017 tyydyttävä, ja sen parantamiseksi tarvitaan aktiivisia tekoja.

pimusten sekä EU:n ja kansallisen lainsäädännön kautta. Myös kaikki valtuustoryhmät sitoutuivat vuodet 2021–2023 kattavassa valtuustosopimuksessa laatimaan pitkän aikavälin strategian mittareineen lähiluonnon ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Vantaan kaupunki on sitoutunut strategiassaan huolehtimaan luonnon monimuotoisuuden säilymisestä ja monimuotoisuuden tilan seurannasta.

Vuonna 2022 päivitettyyn kaupungin resurssiviisauden tiekarttaan lisättiin uusi kaista, Monimuotoinen luonto. Tämän kaistan tavoitteet ja toteutussuunnitelmien toimenpiteet toimivat Vantaalla luonnon monimuotoisuusohjelmanä. Vuonna 2023 kaistan toimenpiteitä tukemaan laaditaan luonnon monimuotoisuuden kokonaissuunnitelma.

Vantaan **yleiskaavassa** 2020 luonnon monimuotoisuutta ja toimivia ekosysteemejä turvataan vahvistamalla ekologista verkostoa. **Uusia luonnonsuojelualueita** on osoitettu kaavassa 800

Luontoretkien määrä, 2022



Lähde: Vantaan kaupunki

Luonnonsuojelualueiden määrä kaupungin pinta-alasta, 2022



Lähde: Vantaan kaupunki

Luonnonsuojelualueta asukasta kohti, 2022



Lähde: Vantaan kaupunki

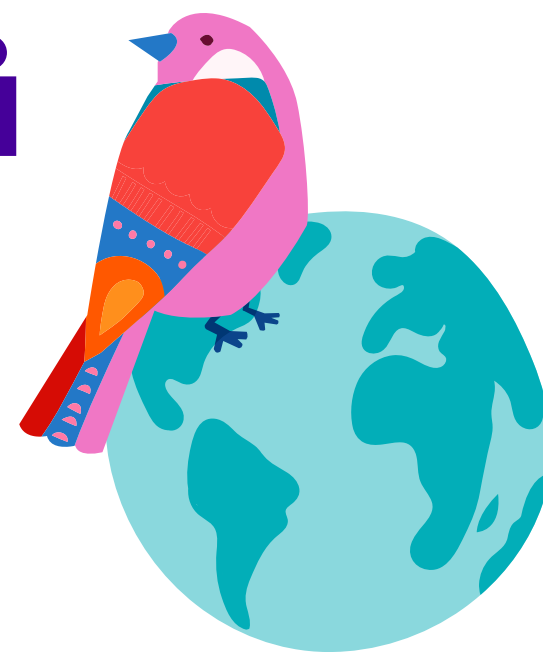
hehtaaria, mikä nostaa suojelualueiden osuuden 9,3 prosenttiin maapinta-alasta. Se on merkittävästi enemmän kuin Suomen kuntien keskiarvo (4,7 %). Yleiskaavan luonnonsuojelualueet, muut luontoarvoiltaan merkittävät alueet (esim. LUO-alueet) ja ekologiset yhteydet turvaavat eliölajiston ja luontotyyppien säilymisen ja monimuotoisuuden pitkällä aikavälillä.

Vuodesta 2015 lähtien Vantaalla on järjestetty **lähiluonnon teemavuosia**. Teemavuosina kiinnitetään erityistä huomiota luontoon ja sen tärkeisiin lajeihin ja tehdään Vantaan monipuolinen luonto tutuksi kaupunkilaisille retkien ja muun ohjatun toiminnan muodossa.

Virtavesien ekologinen tila, 2022

100 %
tyyydyttävä

Lähde: Vantaan kaupunki



sa. Vuonna 2022 vietettiin lintujen teemavuotta, ja samalla teemalla jatketaan vuonna 2023. Vuoden aikana kiinnitetään erityistä huomiota monen tutun ja aiemmin yleisenkin lajin muuttumiseen uhanalaiseksi. Teemavuoden ohjelmassa on muun muassa linturetkiä lapsille ja aikuisille sekä linnunpöytätalkoot. Lintuaiheisia retkiä liitettiin pääkaupunkiseudun yhteisiin opastettuihin luontoretkiin, jotka ovat avoimia kaikille. Muita tapahtumia olivat muun muassa vieraslajitalkoot, joiden avulla Vantaalla viheliäistä jättipalsamia hävitetään kitkemällä.

Vantaa on **virtavesien** kaupunki, jonka maisemaa ovat merkittävästi muovanneet **Vantaanjoki** ja sen suurin sivuhaara, **Keravanjoki**. Vantaanjoen alueella elää kaksi Euroopan unionin tiukasti suojelemaa lajia, saukko ja vuollejokisimpukka, jonka merkittävin esiintymisalue Suomessa on Vantaanjoki. Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelman ympäristötavoitteena on saada Vantaanjoen ekologinen tila hyväksi vuoteen 2027 mennessä. Vuonna 2017 Vantaanjoen ekologinen tila oli tyydyttävä, joten vaaditaan aktiivisia tekoja, jotta tavoitteisiin päästään.

Jokien lisäksi Vantaalla on kymmenittäin **puroja**, jotka ranta-alueineen toimivat ekologisina yhteyksinä niin kaloille kuin linnuille,



hyönteisille, nisäkkäille ja kasveille. Vantaan puroissa on tehty **kunnostusohjelman** (2016–2020) mukaisia toimenpiteitä, ja kaupungin purotalkkarit ovat siivonneet puroluontoa roskista ja tehneet taimeille kutusoraikkoja. Noususteiden poistaminen on mahdollistanut uhanalaisen meritaimenen nousun Vantaan jokiin ja puroihin. Edelleen tarvitaan toimia vantaalaisen vesiluonnon hyväksi.

Vantaalla purot kulkevat paikoin ahtaissa asutuksen keskellä olevissa käytävissä, jolloin puroluonnolle jää vain vähän tilaa. Näissäkin kohteissa tulisi parantaa puron elinvoimaisuutta. Uusien alueiden suunnittelussa on tarpeen varata purokäytävälle riittävästi tilaa, jotta puro voi mutkitella ja elää luonnonmukaisesti.

Pääkaupunkiseudun edustavimpiin kuuluvalla keidassuolle, **Iso-suolle**, rakennettiin vuonna 2022 esteteetön ulkoilureitti. Pitkään opetuskohteena oleva suo on nyt useampien saavutettavissa ja ihailtavissa. Suon ennallistamistoimet ovat työn alla. Suolta on nostettu turvetta 1940–50-luvuilla, ja sinne on kaivettu ojia vielä 1980-luvulla, mikä on kuivattanut osaa suosta. Ennallistamisessa suolle tehty ojat täytetään, jotta veden virtaaminen pois suolta loppuu ja kosteus alkaa palata maaperään. Suon palautuminen täysin ennalleen vie kuitenkin useita vuosikymmeniä.

Vantaa on mukana Suomen ympäristökeskuksen järjestämässä hankkeessa **ekologisesta kompensatiosta**. Ekologisen kompensatio tavoitteena on ihmisen toiminnan luonnon monimuotoisuudelle aiheutuneen haitan hyvittäminen lisäämällä luonnon monimuotoisuutta. Ekologinen kompensatio on viimeinen keino, kun haittoja ei voida estää tai lieventää. Vuosina 2021–2024 toteutettava hanke liittyy ympäristöministeriön valmistelemaan luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseen.

Vuonna 2022 Vantaalla jatkettiin ekologisen kompensatian pilotointihanketta, jossa haetaan kompensatiota rakentamiseen varatulle metsäalueelle Kivistössä. Tämänhetkisen kaavoitus suunnitelman

Vieraslajitalkoiden määrä, 2022



Lähde: Vantaan kaupunki

toteutuminen heikentäisi ja hävittäisi alueen luontoarvoja. Syken asiantuntijat ovat laskeneet tehtyjen luontoselvitysten perusteella ekologisen kompensatian tarpeen. Alustavasti on etsitty alueita, joilla mahdolliset luontoarvojen heikentymiset Kivistössä voitaisiin korvata. Kompensoivien kohteiden löytäminen on ollut erittäin haastavaa.

Vastuullinen Vantaa

Resurssiivisuuden tiekartan Vastuullinen Vantaa -kaistalla tarkoitetaan kaupunkilaisten ja muiden sidosryhmien osallistamista ympäristövastuulliseen toimintaan. Kaupunki toimii esimerkkinä, mahdollistajana ja viestinviejänä muille ja kehittää myös erilaisia yhteistyön muotoja, joilla ympäristövastuuta edistetään. Esimerkkejä näistä toimista on myös tämän raportin muissa osioissa, esimerkiksi elinvoimainen ja osaava Vantaa -teeman alla. Tässä osiossa nostetaan esiin toimia, joilla erityisesti kouluja, lapsia ja nuoria kannustetaan toimimaan ympäristön hyväksi ja tekemään vastuullisia valintoja, millä on vaikutuksia pitkälle tulevaisuuteen.

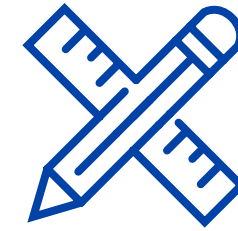


Onnistumisia

Lapset ja nuoret ovat päässeet osallistumaan kouluruoan kehittämiseen monella tavalla ja pohtimaan ratkaisuja ruoan hiilijalanjäljen pienentämiseen ja ruokahävikin vähentämiseen. Samalla he oppivat ympäristötekojen ja omien valintojen merkityksestä, mikä kantaa pitkälle tulevaisuuteen.

Vantaalla on jo vuosien ajan tehty monialaista yhteistyötä **ruokailun ympäristövastuun ja osallisuuden** kehittämisessä. Yhteistyötä on tehty kasvatuksen ja oppimisen toimialan, hankintojen ja aterianpalveluntuottajien kesken. Keskeisenä tavoitteena on ateriapalveluiden kokonaishiilijalanjäljen pienentäminen. Hiilijalanjälki laskettiin ensimmäisen kerran vuonna 2020, ja sitä seurataan joka toinen vuosi. Syksyllä 2022 toteutetun toisen laskennan tulosten perusteella jalanjälki on hieman laskenut. Noin 80 prosenttia hiilijalanjäljestä tulee tarjottavasta ruoasta. Hävikin osuus on noin 10 prosenttia. Yhteistyössä ateriapalvelutuottajien kanssa on tehty toimia, joilla ruoan ympäristövaikutusta voidaan pienentää. Hävikkiä mitataan jatkuvasti, vähähiilisempiä ja maistuvampia reseptejä kehitetään ja ruokailijoiden mielipiteitä kuullaan. Jotta hiilijalanjäljen pienentäminen onnistuu, vähähiilisten ruokien syöjämääriä on saatava kasvatettua. Tähän pyritään muun muassa ruokakasvatuksen avulla ja parantamalla kasvisruokien houkuttelevuutta.

Yksi kannustin vähähiilisten ruokavaihtoehtojen valintaan on syksyllä 2021 käyttöön otettu **Hiilidiili-merkki**. Ajatus merkin kehittä-



Kehityskohteita

Osana hiilineutraalisuustavoitetta Vantaa pyrkii vahvistamaan hiilinieluja ja hiilivarastoja sekä luomaan kokeilujen kautta päästöjen kompensatiomallin.

miseen lähti nuorten toiveesta saada lisää tietoa ruoan ympäristövaikutuksista. Merkin tarkoituksena on tuoda linjastossa esille ympäristöystävällisiä lounasvaihtoehtoja ja tarjota lapsille ja nuorille mahdollisuuksia tehdä myönteisiä ilmastotekoja. Hiilidiili-merkin ansaitsevien lounasruokien hiilijalanjälki on 30 prosenttia keskimääräisen aterian hiilijalanjälkeä pienempi. Vantaalla kasvisruokaa on tarjolla kaikille, ja se on aina linjastossa ensimmäisenä. Kasvisruokat saavat usein Hiilidiili-merkin, jos ne eivät sisällä runsaasti juustoa tai maitotuotteita. Hiilidiili-merkki on herättänyt kiinnostusta useiden muiden kaupunkien ruokapalveluissa.

Vantaalla ateriapalvelusopimukset edellyttävät palveluntuottajia järjestämään koulujen ja päiväkotien tilauksesta osallisuutta edistäviä **palvelupaketteja**. Palvelupakettien sisältö on määritelty yhteistyössä palveluntuottajien kanssa. Palvelupaketissa voidaan esimerkiksi tuoda päiväkoteihin erilaisia ruoka-aineita maisteltavaksi, osallistaa koululaisia keittiötöihin tai laatia ruokaan liittyvä kampanja koulussa. Nämä toimet ovat saaneet hyvää palautetta, ja niiden toivotaan lisäävän tietoisuutta ja arvostusta ruokaa ja sen valmistusta kohtaan.

Ruokailuun liittyvä osallisuutta ja sen ympäristövastuullisuutta kehitetään aina varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle saakka yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Kehittämistyötä tehdään mm. **Osaamista ja osallistumista -hankkeessa**. Hankkeen tavoitteina ovat yhteistoiminnan kehittäminen ja osallisuuden lisääminen, kasvatus- ja oppimateriaalien luominen Hiilidiili-merkin tueksi ja integroitavaksi opetukseen sekä ilmastoystävällisten reseptien kehittäminen yhdessä lasten ja nuorten sekä ateriapalveluiden tuottajien kanssa.

Kesällä 2022 julkaistiin **ympäristökasvatuksen työkortit**, joiden tavoitteena on helpottaa ympäristökasvatustyötä varhaiskasvatuksessa. Korttien sisältöä päivitetään sitä mukaa, kun uusia hyviä ympäristökasvatuksen menetelmiä kehitetään. Teemoina työkortteissa ovat lähiluonto ja luontosuhde, vastuullinen kuluttaminen, vaikuttaminen ja osallisuus kestävässä elämäntavassa, energian säästäminen, ruokakasvatus sekä päiväkotipuutarha. Teemat tulevat varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja tukevat varhaiskasvatussuunnitelman ja resurssiviisauden tiekartan toteuttamista. Jokaisen teeman työkortissa on käytännön vinkkejä päiväkotiarkeen, kuten kuinka päiväkotiarjessa voi vähentää uusien materiaalien käyttöä tai kuinka lapsia voi osallistaa päiväkodin energiansäästöön. Lisäksi kortteissa on esitelty pedagogisia ympäristökasvatuksen toimintamalleja ja teknologisia sovelluksia. Työkortit ovat laaja kokonaisuus käytännön vinkkejä suoraan päiväkotien arkeen, ja niitä käyttämällä on mahdollista lisätä ja monipuolistaa päiväkodissa tehtävää ympäristökasvatusta.

Vantaan ammattiopisto Varian visio 2022–2025 on olla kestävä ammattiosaamisen rohkea rakentaja. Yhtenä esimerkkinä

Varian ekologisesti kestävä kehityksen työstä on osallistuminen **Kestävän tulevaisuuden ammattilaiset (KESTU) -hankkeeseen**. KESTU-hanke on viiden ammatillisen oppilaitoksen verkostohanke, jossa kehitetään johtamista, opetuksen sisältöjä ja henkilöstön osaamista ekologisen kestävyuden näkökulmasta. Vuonna 2022 Varian painopiste on ollut opetuksen suunnittelussa. Alakohtaisesti on etsitty vastauksia muun muassa seuraaviin kysymyksiin: Kuinka voidaan toimia mahdollisimman vähällä luonnonvarojen käytöllä? Missä ja mihin energiaa käytetään? Miten toimitaan energiatehokkaasti? Mitkä ovat alan kannalta keskeiset tuotantoketjut ja niiden merkittävät ympäristökysymykset? Mitä työvälineitä ja -laitteita käytetään? Miten digitaalisuutta hyödynnetään ympäristövastuullisesti ja tarkoituksenmukaisesti? Kuinka alan hiilikädenjälkeä voisi kasvattaa eli kuinka voidaan toimia niin, että positiiviset ympäristövaikutukset ovat mahdollisimman suuret? Miten alan yritykset ja työpaikat kehittävät ympäristövastuullisuutta nyt ja tulevaisuudessa?

Vantaan **nuorisotyön** toteuttamalla kestävä kehityksen kasvatuksella halutaan vahvistaa nuorten tapaa ajatella ja toimia kestävämmän tulevaisuuden puolesta. Tavoitteena nuorisotyössä on tukea nuoria tekemään elämässään perusteltuja ja kestäviä valintoja ympäristön, talouden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden suhteen. Nuorisopalveluissa luotiin kestävä kehityksen tasokuvaus yhdessä työntekijöiden kanssa syksyn 2021 ja kevään 2022 aikana ja malli on jalkautettu työyhteisöihin syksyn 2022 aikana. Kestävän kehityksen kasvatuksella sekä kehittämällä työntekijöiden osaamista ja työpaikkojen toimintaa vahvistetaan työntekijöiden ymmärrystä ja edellytyksiä toimia kestävä kehityksen periaatteiden mukaan.

Hiilinelut ja kompensointi

Hiilineutraalius tarkoittaa, että alueellisesti Vantaalla kasvihuonekaasupäästötase on nolla. Vantaan hiilineutraaliustavoitteessa päästöjä on vuonna 2030 vähennetty vähintään 80 prosenttia

Hiilinelut, 2019



Lähde: HSY

verrattuna vuoteen 1990. Loput 20 prosenttia voidaan sitoa kasvillisuuteen, maaperään ja puurakentamiseen tai kompensoida päästövähennystoimia muualla. Hiilikädenjäljen huomioiminen on myös noussut esille. Jos päästövähennyksissä ylitetään 80 prosentin osuus, vähentää se tarvetta hankkia kompensatioita.

Tavoitteeksi on asetettu kaupunkialueen päästöjen kompensointi, hiilinelujen ja hiilivarastojen vahvistaminen, hiilikädenjäljen kasvattaminen ja hiilinegatiivisuuden edistäminen sekä kaupungin omien suorien päästöjen kompensointi. Taloudellisesti ja tieteellisesti kestävä ja Vantaan kannalta hyödylliset kompensointimekanismien tavat selvitetään tekemällä yhteistyötä muiden kaupunkien, valtion, Syken ja HSY:n kanssa. Kompensointitapoja otetaan käyttöön kokeilujen kautta ja haetaan kokemuksia kompensoinnista muista kaupungeista. Tavoitteena on luoda kompensatiomalli ja saada kompensatiolaskenta osaksi päästölaskentaa.



ELINVOIMAINEN JA OSAAVA VANTAA

+ läpileikkaavat
tavoitteet

4 HYVÄ
KOULUTUS



8 IHMISARVOISTA
TYÖTÄ JA
TALOUSKASVUA



9 KESTÄVÄÄ
TEOLLISUUTTA,
INNOVAATIOITA JA
INFRASTRUKTUUREJA



10 ERIARVOISUUDEN
VÄHENTÄMINEN



5 SUKUPUOLTEN
TASA-ARVO



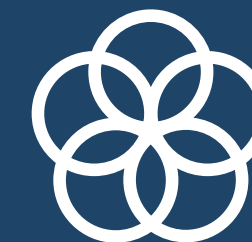
13 ILMASTOTEKOJA



16 RAUHA, OIKEUDEN-
MUKAISUUS JA
HYVÄ HALLINTO



17 YHTEISTYÖ JA
KUMPPANUUS



Elinvoimainen ja osaava Vantaa

Vantaa on voimakkaasti kasvava kaupunki, jossa on noin 240 000 asukasta ja yli 120 000 työpaikkaa. Työpaikkojen määrä on kasvussa, ja uusia työpaikkoja syntyy erityisesti lentokentän yhteydessä olevalle Aviapoliksen alueelle. Elinvoimainen ja osaava Vantaa -strategiateeman painopisteenä on Vantaan elinvoiman lisääminen sekä asukkaiden että yritysten näkökulmasta. Strategiateeman toimeenpanoa ohjaa kasvu- ja elinvoimaohjelma. Elinvoimatyö luo veto- ja pitovoimaa niin asukkaille kuin yrityksillekin.

Vantaa haluaa olla yrityksille vetovoimainen kaupunki, ja sillä on erinomaiset logistiset edellytykset houkutella yrityksiä ja investointeja. Vantaalla sijaitsee Suomen ainoa kansainvälinen lentokenttä, ja yhteyksiä sujuvoittavat myös kehätie ja raideyhteydet. Suunnitella oleva raitiovaunu luo entistäkin parempia yhteyksiä ja kasvattaa samalla reitillä olevien alueiden elinvoimaa. Raitioyhteyden ennustetaan houkuttelevan investointeja sekä lisäävän asukkaiden ja työpaikkojen määrää näillä alueilla merkittävästi.

Elinvoiman lisäämiseen liittyy kiinteästi jatkuvan oppimisen tukeminen ja osaamisen kehittäminen. Vantaalla on muihin Suomen suuriin kaupunkeihin verrattuna matala koulutustaso. Osaamisen kehittäminen ennakoivasti on tärkeää paitsi yritysten osaavan työvoiman turvaamiseksi, myös vantaalaisten työllistymisen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Yritysyhteistyö ja yritystoimintaa tukevat palvelut

Vantaalle syntyy noin 2 000 uutta yritystä vuodessa ja niiden mukana paljon työpaikkoja. Aktiivinen yritysyhteistyö on tärkeä osa Vantaan elinvoimaa tukevaa työtä, ja Vantaa antoikin lokakuussa 2022 yrityksille uuden **palvelulupauksen**, jonka mukaan yrityksen otettua kaupunkiin yhteyttä, siihen otetaan yhteyttä 48 tunnin sisällä, asiaa lähdetään viemään eteenpäin ja yritys pidetään ajan tasalla asian etenemisestä.

Yritysyhteistyötä ja yrityksille suunnattuja palveluita kehitetään jatkuvasti muun muassa erilaisten hankkeiden avulla. Myös uudenlaisia yhteistyön muotoja kehitetään, ja yritykset pääsevät pohtimaan yhdessä kaupungin toimijoiden kanssa ratkaisuja erilaisiin haasteisiin. Klusterityössä tuodaan yhteen saman toimialan yrityksiä verkostomaiseen yhteistyöhön, joka hyödyttää sekä osallistuvia yrityksiä että alueen taloutta ja elinvoimaa laajemmin. Klustereissa jaetaan ajatuksia ja kokemuksia, ja kes-



Onnistumisia

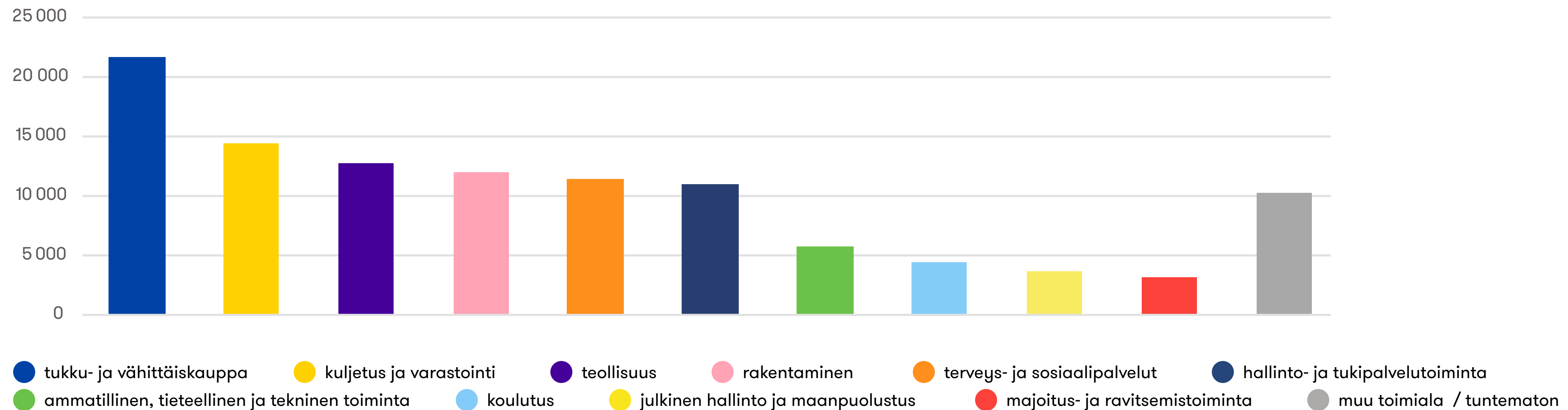
Yritysyhteistyötä on kehitetty esimerkiksi klusterityön ja useiden hankkeiden kautta, joissa kehitetään uusia yhteistyön muotoja ja tuetaan yritysten kasvua ja vastuullista toimintaa.

kustelun kautta syntyy parhaimmillaan uudenlaisia yhteistyön ja innovoinnin mahdollisuuksia. Vantaalla on käynnistetty viisi kärkiklusteria: kiinteistöklusteri, ruokaklusteri, lentorahti, korkean osaamisen klusteri ja kiertotalousklusteri.

Kaupungilla on jatkuvasti käynnissä suuri määrä erilaisia hankkeita, joissa kehitetään palveluita tai yhteistyön muotoja yritysten kanssa. Hankemuotoisella kehittämisellä voidaan testata joustavasti uudenlaisia malleja; haasteena on kuitenkin hankkeista saadun tiedon juurruttaminen osaksi kaupungin pysyvää toimintaa. Usein yrityksille suunnatuissa hankkeissa on myös

Työllistävimmät toimialat, 2020

Lähde: Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat



haasteena saada yritykset innostumaan mukaan toimintaan, mikä korostui koronapandemian aikana, kun yrityksissä aika ja resurssit menivät akuuttien ongelmien hoitamiseen.

Yrityksille voi myös olla vaikea hahmottaa, mitä kaikkea moninaiset hankkeet voivat niille tarjota, ja hankkeista viestittäessä pyritäänkin pois hankekeskeisestä puhetavasta ja kohti kokonaisvaltaisempaa ajatusta palvelutarjottimesta. Tällaista palvelutarjottimen mallia kehitetään Vantaalla **My Business Hub**

-hankkeessa, jossa myös tuetaan koronapandemiasta kärsineitä luovan alan yrityksiä ja luodaan uudenlaisia yhteistyön ja verkostoitumisen muotoja. Hankkeessa kehitetty yhteisöalusta eli Business Vantaa Hub mahdollistaa yritysten, kaupungin ja muiden toimijoiden entistä tiiviimmän ja vaivattomamman ajatustenvaihdon sähköisellä alustalla. Samalla se tukee kaupungin antaman palvelulupauksen täyttymistä, kun kysymyksiin on vastaamassa useampi taho. Yhteisöalusta julkaistiin maaliskuussa 2023.

Hankkeilla luodut toimintatavat ja avaukset tukevat yritysten kasvua ja liiketoimintaa ja sitä kautta niillä tuotetaan taloudellista kasvua ja työpaikkoja. Hankkeilla tuetaan kuitenkin myös yritysten omaa vastuullista toimintaa, esimerkiksi vihreää siirtymää ja ekologisesti kestävää liiketoimintaa. Nämä kaksi näkökulmaa yhdistyvät muun muassa Pocoprop-, ILPO- ja Circular Hood Food -hankkeissa.

Pocoprop-hankkeessa tehtiin esiselvitystä kiinteistöjen käyttöasetta nostavista muuntojoustavista tilaratkaisuista suunnitteilla

Työpaikkaomavaraisuus, 2020

102,5 %

Lähde: Tilastokeskus

olevalle Jokiniemen kampukselle. Hankkeessa selvitettiin erilaisia vaihtoehtoja energiaratkaisuiksi kampukselle ja yritysten tarpeita hiilineutraaliuden sertifiointeille vastuullisuuden osoittamiseksi. Koronan muutettua työelämää erilaiset tilojen yhteiskäytön ratkaisut voivat tuoda positiivisia vaikutuksia niin ilmastollisesti kuin taloudellisesti, ja näitä ratkaisuja pohdittiin yhdessä eri toimijoiden kanssa.

ILPO-hankkeen keskeinen tavoite oli tukea vantaalaisyrityksiä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Yrityksiä autettiin löytämään vähäpäästöisempiä yhteistyömalleja, ja paikallisille kiertotalouskeskuksille luotiin hiilitiekarttoja ja verkostoja. Hankkeessa kuvattiin ilmastoposiitivisten yritysalueiden malli ja ilmastopolku. Vantaalla toteutettiin kolme kokeilupalveluhankintaa: Raskaan ajoneuvoliikenteen sujuvoittaminen Vantaan jätteenpolttolaitoksella, työmaakoneiden päästöjen mittaus ja toimet niiden vähentämiseksi sekä Vantaalla syntyvän biojätteen määrän ja lähteiden määrittely.

Circular Hood Food -hankkeessa löydettiin uusia, konkreettisia tapoja edistää ruoan kiertotaloutta ja vähentää hävikkiä ja ruoan

ympäristövaikutuksia. Hankkeen myötä tietoisuus ja ymmärrys kestävästä ruoantuotannosta ja ruoan kiertotaloudesta lisääntyi ruoka-alan yrityksissä, ravintoloissa, taloyhtiöissä ja alue- ja kaupunkisuunnittelun piirissä. Hankkeen aikana Vantaalle rakentui yli 60 eri toimijan ruokaklusteri, jossa on mukana oppilaitoksia, isoja elintarvikealan yrityksiä, pieniä vertikaaliviljelijöitä ja iso joukko vantaalaisia ravintoloita.

Kaupunkiviljelykokeilu toteutettiin VAV asunnot Oy:n taloyhtiössä yhdessä neljän klusteriyrityksen kanssa. Asukkaat osallistettiin kaupunkiviljelyn saloihin ja heille näytettiin, kuinka he itse voivat jatkossa tuottaa taloyhtiössään tarvitsemansa salaattit ja sienet. Hankkeen aikana kartoitettiin myös tarvetta ja mahdollisuutta yhteiselle tilalle urbaanin ruoan tuotantoon Vantaalla, kestävästi ja turvallisesti. Tämän selvityksen pohjalta suunnitteilla on uusi hanke, jossa toteutetaan Vantaalle tulevaisuuden kauppahalli.

Ilmatoon ja ympäristökestävyyteen liittyvää toimintaa kehitetään hankkeissa, mutta ympäristötavoitteiden laajempi ja kattavampi integroiminen elinvoimatavoitteisiin toisi lisää vaikuttavuutta ja voisi sitoa alueen yritykset vahvemmin mukaan esimerkiksi hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet yritysten ja kaupungin kasvusta voivat olla ristiriidassa päästöjen vähentämisen ja ympäristön suojelemisen kanssa, jos kasvun tavoittelussa ei huomioida ympäristönäkökulmia kattavasti. Elinvoimatyöllä on potentiaalia olla nykyistä vahvemmassa roolissa ympäristökestävyyteen liittyvien tavoitteiden saavuttamisessa, jos kasvun tavoitteet kanavoidaan näiden näkökulmien kautta.



Onnistumisia

Työttömyys on saatu laskuun koronapandemian ja työllisyydenhoidon rakenteellisten muutosten aiheuttamista haasteista huolimatta. Vantaalla tuetaan aktiivisesti heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä ja etsitään tähän uudenlaisia ratkaisuja.

Ilman ympäristön kestävyyttä ei voi olla taloudellista kestävyyttä pitkällä tähtäimellä.

Sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulmien laajempi integroiminen elinvoimatyöhön toisi vaikuttavuutta työelämän tasa-arvon edistämiseen. Kasvu- ja elinvoimaohjelman tavoitteisiin on kirjattu naisten yrittäjyyden tukeminen, mutta esimerkiksi toimialojen sukupuolisegregaatio ja muut työelämän tasa-arvon kysymykset ovat tähän mennessä jääneet vähälle huomiolle. Vantaan kaupunkistrategian mukaisesti tasa-arvon edistäminen on yksi läpileikkaavista tavoitteista, joita tulisi edistää kaikessa toiminnassa. Tasa-arvoa ei kuitenkaan voida edistää ilman, että epätasa-arvoiset rakenteet tunnistetaan ja niihin pyritään aktiivisesti vaikuttamaan. Elinvoimatyö ja yritysten houkuttelu ja tukeminen voisi linkittyä vahvemmin myös muihin eriarvoisuutta tuottaviin rakenteisiin ja pyrkiä niiden purkamiseen esimerkiksi hakemalla yhtymäkohtia Vantaalle tärkeään alueellisen segregaaation ehkäisemiseen.



Kehityskohteita

Ympäristön kestävyys näkökulmien integroiminen kaikkiin elinvoimatyön tavoitteisiin voisi ohjata kaupungin ja yritystoiminnan kasvua sellaiseen suuntaan, joka loisi edellytyksiä kaikkien kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseen. Kaikkien, myös ristiriitaisten vaikutusten systemaattinen arviointi on tärkeää kokonaisuuden kannalta.

Osaamisen vahvistaminen

Yritykset kohtaavat enenevässä määrin pulaa osaavasta työvoimasta. Vantaalaisissa yrityksissä osaavan työvoiman saatavuus on heikentynyt merkittävästi koronapandemian aikana, eikä nykyisellä demografisella kehityksellä pystytä vastaamaan tulevaisuuden osaajatarpeisiin. Näihin haasteisiin pyritään Vantaalla vastaamaan yhtäältä edistämällä työperäistä maahanmuuttoa ja toisaalta panostamalla osaamisen kehittämiseen ja jatkuvaan oppimiseen. Näitä tavoitteita edistävät toimet edistävät myös yhdenvertaisuutta ja kestävä kehitys tukemalla monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta työelämässä ja tukemalla ryhmiä, jotka ovat vaarassa jäädä jälkeen työelämän nopeassa kehitystahdissa.

Talent Vantaa -hanke on osa valtioneuvoston Talent Boost -toimenpideohjelmasta, joka liittyy hallitusohjelman mukaiseen työ- ja opiskeluperustaisen maahanmuuton, osaajien houkuttelun ja Suomeen kiinnittymisen vahvistamiseen. Hankkeessa on kehitetty kou-

Vähintään toisen asteen tutkinto 15 vuotta täyttäneistä, 2020

71 %

Lähde: Tilastokeskus

lutuskonsepteja ja palveluita yrityksille ja kansainvälisille osaajille. Hankkeen tilaisuuksissa ja verkostoissa osaajat ja yritykset pääsevät kohtaamaan. Tulevaisuuden kehittämiskohteena on saada vielä useampia yrityksiä tarjottuihin webinaareihin ja koulutuksiin. Vaikka aihe koetaan tärkeänä, on yritysten tavoittaminen asian äärelle ajoittain haastavaa. Kehittämiskohteena on myös osaajien entistä tehokkaampi löytäminen ja hankkeessa luotujen palveluiden kohdentaminen heille. Tavoitteena on jatkossa tehdä tätä työtä entistä vahvemmin yhteistyössä Vantaan osaamiskeskuksen ja työllisyyspalveluiden kuntakokeilun kanssa.

Kansainvälisten osaajien houkuttelu Vantaalle ja heidän asettumisensa tukeminen on erittäin merkittävää Vantaan elinvoimalle, ja kasvu- ja elinvoimaohjelmaan onkin merkitty tavoitteeksi Talent-toiminnan vakiinnuttaminen osaksi pysyvää toimintaa. Osaajien houkuttelun lisäksi yritysten valmiutta ottaa kansainvälisiä työntekijöitä vastaan ja tasavertaisiksi työntekijöiksi on

Korkeakoulutettujen osuus 15 vuotta täyttäneistä, 2020

32 %

Lähde: Tilastokeskus

tuettava entistä enemmän. Lisäksi on huomioitava tulijan koko perheen tilanne, esimerkiksi lasten sujuva päivähoitoon ja kouluun pääsy, ja Vantaalla onkin tärkeää panostaa englanninkielisen koulutustarjonnan lisäämiseen.

Osaamisen kehittäminen on tärkeä osa Vantaan kaupungin strategiaa ja elinvoimatyötä. Vantaalla haasteena on alhainen koulutuksen taso verrattuna muihin suuriin kaupunkeihin Suomessa, ja yksi kolmasosa työikäisestä väestöstä on työmarkkinoilla ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Usein ne, joilla on jo valmiiksi korkea koulutus, ovat motivoituneita hakeutumaan jatkokoulutukseen ja matalasti koulutetut ovat vaarassa jäädä jälkeen. Samalla työelämän muutosten myötä suorittavan työn työpaikkoja häviää ja uusien taitojen oppimisen merkitys korostuu. Ratkaisut tähän monimutkaiseen haasteeseen vaativat tiivistä ja verkostomaista yhteistyötä eri organisaatioiden, kuten kaupungin, koulutusorganisaatioiden ja yritysten välillä.

Yksi vastaus osaamisen kehittämisen haasteisiin on **Jokiniemen kampus**, joka on suunnitteilla keskeiselle paikalle pääradan varteen. Uudenlainen kampus yhdistää koulutusorganisaatioita, yrityksiä ja kaupungin toimintoja ja tiivistää näiden tahojen yhteistyötä muodostaen jatkuvan oppimisen ekosysteemin. Jokiniemen kampus on yksi Vantaan kärkihankkeista. Se tukee vantaalaisten jatkuvaa oppimista, tarjoaa monipuolisia palveluita ja toimii innovaatioalustana.

Vantaan kaupunki tekee jatkuvasti tiivistä yhteistyötä koulutusorganisaatioiden kanssa ja kehittää uusia ratkaisuja, jotta osaamisen haasteisiin voidaan vastata entistä paremmin. Tätä yhteistyötä ja kehittämistä tehdään muun muassa hankkeiden avulla, jotka tarjoavat yrityksille räätälöityjä osaamisen kehittämisen ja jatkuvan oppimisen palveluita. **Urbaania kasvua Vantaa-hankkeessa** tuettiin osaamisen kehittämistä pk-yrityksissä ja yhteiskehitettiin palveluita koulutusorganisaatioiden, tutkimuslaitosten ja yritysten kanssa. Hankkeessa yhdistettiin sosiaalinen vastuullisuus yritysten kasvuun tukemalla jatkuvan oppimisen kulttuurin muodostumista yrityksissä ja ymmärrystä osaamisen johtamisen merkityksestä. Menestyvät yritykset tunnistavat, että osaava ja motivoitunut henkilöstö on niiden tärkein voimavara, ja panostamalla henkilöstön osaamisen kehittämiseen voidaan vastata tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Oppimista tukeva kulttuuri yrityksessä on pitovoimatekijä ja luo kasvua yritykselle. Samalla on tunnistettava, että työssäkäyvä oppija tarvitsee tukea ja joustavia opiskelumahdollisuuksia voidakseen kehittää osaamistaan.

Työllisyys

Vantaalla, kuten kaikkialla Suomessa, työttömyys nousi koronapandemian aikana voimakkaasti. Työttömyysaste on Vantaalla kuitenkin saatu hyvään laskuun ja se on tällä hetkellä noin 10 prosenttia. Tavoitteena on saada tämä luku laskemaan edelleen.

Työllisyydenhoidossa on tapahtunut suuria rakenteellisia muutoksia viime vuosina, ja muutokset jatkuvat edelleen. Vantaa on yhdessä Keravan kanssa mukana työllisyyden **kuntakokeilussa**, joka alkoi maaliskuussa 2021. Kuntakokeilussa osa TE-palveluiden henkilöasiakkaista siirtyi kuntien asiakkaiksi. Siirtymä ei tapahtunut ilman haasteita, ja Vantaan työllisyyspalvelut ruuhkautuivat aluksi pahasti. Henkilöstöä ei ollut aluksi riittävästi ja palvelun taso kärsi. Lisäksi koronapandemian jäljiltä TE-toimistoissa oli palveluvelkaa, joka siirtyi kokeilun myötä kunnille. Näihin haasteisiin vastattiin rekrytoimalla lisää henkilöstöä työllisyyspalveluihin vuoden 2021 aikana.

Vaikka tilanne työllisyydenhoidossa on tasaantunut, on tärkeää kiinnittää jatkossakin huomiota riittäviin resursseihin ja toimiviin palvelupolkuihin. **TE24-uudistuksen** myötä työllisyydenhoidon vastuu siirtyy pysyvästi kunnille. Muutos on mahdollisuus järjestää työllisyyspalvelut entistä paremmin huomioiden paikallisen asiakaskunnan tarpeet ja yhteydet muihin kunnan tarjoamiin palveluihin, mutta uudistukseen liittyy myös suuria haasteita. Vantaa on ottanut kantaa yhdessä muiden Suomen suurten kaupunkien kanssa uudistuksen rahoitusmalliin ja korostanut, että kaupungit tarvitsevat riittävän rahoituksen voidakseen palvella työnhakijoita vaikuttavasti. Suuret kaupungit ovat huolissaan siitä, että esimer-

Työllisyysaste (1/2023)

89,1 %

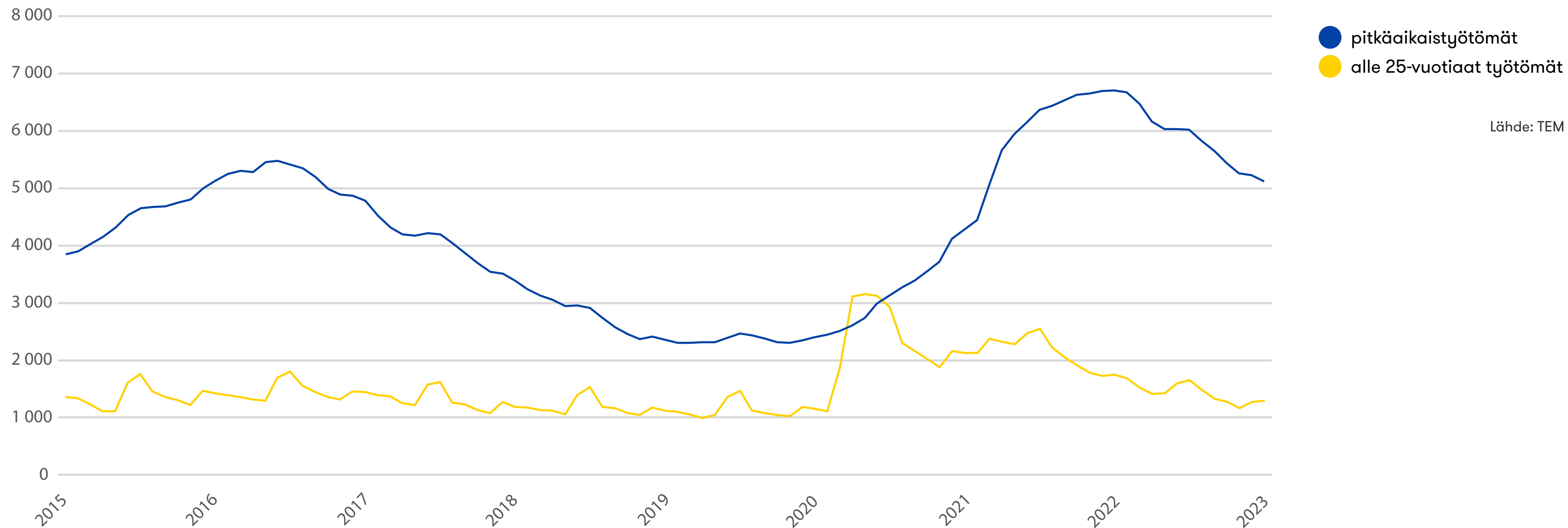
Lähde: TEM

kiksi vieraskielisten suurta osuutta ja erityistä tuen tarvetta ei ole rahoitusmallissa huomioitu riittävällä tasolla.

Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevat ryhmät, kuten vieraskieliset ja nuoret, tarvitsevat erityistä tukea voidakseen työllistyä, ja Vantaa tukee näiden ryhmien työllistymistä sekä pysyvän toiminnan että erilaisten hankkeiden ja kokeilujen avulla. Työllisyyspalvelut ovat rakentaneet yhdessä **Barona Oy:n kanssa palvelupilotin**, joka on kohdistettu vieraskielisille ja nuorille ja jonka tavoitteena on löytää uusia toimintatapoja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseksi. Palvelu on suunnattu työttömille työnhakijoille, joiden työttömyys on kestänyt 100–299 päivää. Asiakkaat saavat henkilökohtaista apua työllistymiseen tai kouluttautumiseen ja tukea työssä tai opinnoissa pysymiseen, jotta heidän työttömytensä ei pitkittyisi.

Vantaalla nuorisotyöttömyys on edelleen korkealla tasolla koronan jäljiltä, ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen riski ovat vakavia huolen aiheita. Tähän huoleen on vastattu muun muassa **Rinnalla**

Työttömien määrä 2015–2023



kulkien nuorisotyöttömyys laskuun -hankkeella, joka ehkäisee nuorten eriarvoistumista ja tukee nuoria työllistymisessä. Hanke on Vantaan nuorisopalveluiden sekä Vantaan ja Keravan työllisyyspalveluiden yhteinen ja se käynnistettiin vuonna 2021. Sen tavoitteena on tarjota yksilöllistä työnhaun tukea 400 nuorelle 18–29-vuotiaalle aikuiselle sekä ehkäistä eriarvoistumista. Vuoden 2022 loppuun mennessä hankkeessa on tarjottu tukea yli 200 henkilölle.

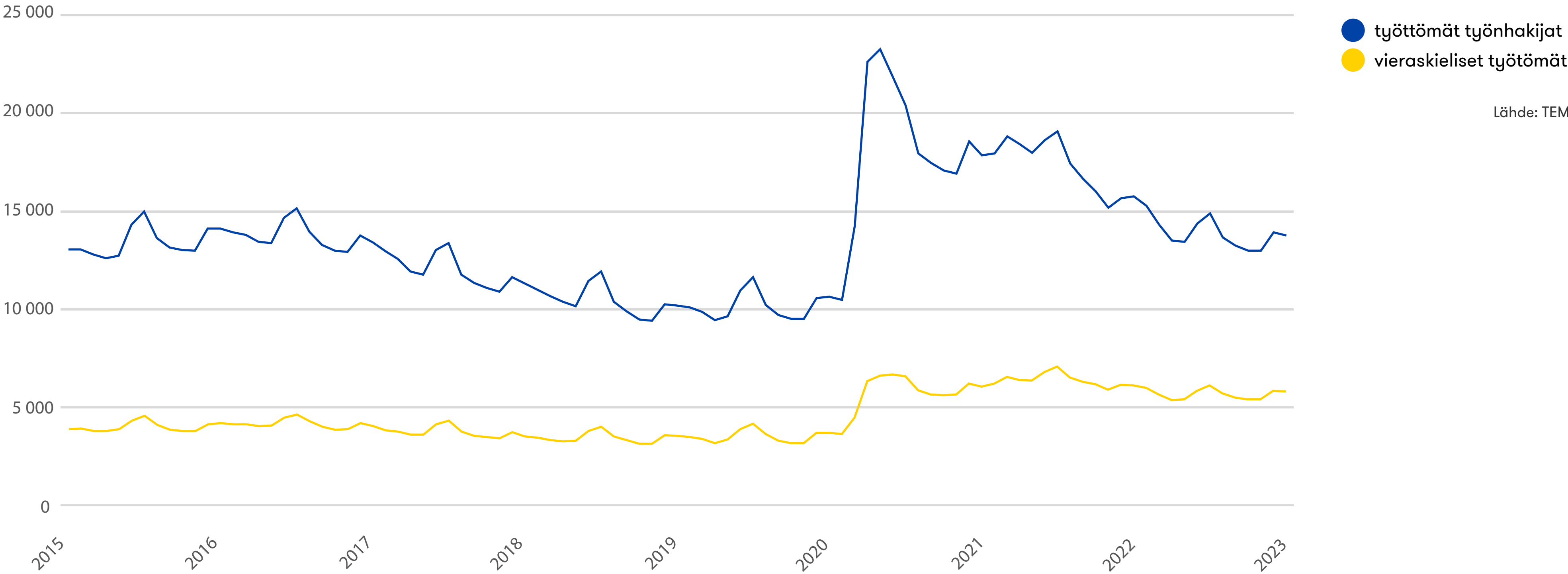
Hankkeen toimintamallin avulla nuoriso- ja työllisyyspalvelut ovat toimineet tiiviimmässä yhteistyössä, jonka avulla nuorille aikuisille on pystytty tarjoamaan intensiivistä ja yksilöllisiin tarpeisiin perustuvaa ohjausta kohti työtä tai opintoja. Toimivaksi on havaittu yksilöllinen joustavuus, jolloin nuori aikuinen saa juuri omaan tilanteeseensa tarvitsemaa tukea ja ohjausta. Tavoitteellinen työskentely luotettavan rinnallakulkijan kanssa on vahvistanut nuorten



Kehityskohteita

Työelämän tasa-arvon edistäminen vaatii epätasa-arvoisten rakenteiden tunnistamista, sukupuolten mukaan jaotellun tiedon integroimista päätöksentekoon ja aktiivisia toimia tasa-arvon eteen. Nämä näkökulmat ovat tähän mennessä jääneet elinvoimatyössä vähälle huomiolle.

Työttömät työnhakijat ja vieraskieliset työttömät 2015–2023



kokemusta siitä, että he voivat vaikuttaa omaan elämäänsä ja siten lisännyt hyvinvointia myös niiden nuorten kohdalla, jotka eivät vielä ole työllistyneet. Nämä hyvinvointivaikutukset voidaan nähdä ennaltaehkäisevinä syrjäytymisen näkökulmasta. Tuen jatkuminen työ- tai opiskelupaikan saamisen jälkeen on ollut hyvinvointia ja

onnistumista tukevaa. Haasteena ovat nuoret, joilla tuen tarve on pitkäkestoinen ja monialainen, esimerkiksi osatyökykyisten työllistäminen. Yhteistyöverkostojen luominen ja palveluohjaus onkin huomioitava osana työmallia, jotta jokainen nuori saa oikea-aikaista ja oikein kohdennettua tukea.

Vantaalla vieraskielisten osuus väestöstä on suuri verrattuna Suomen muihin kaupunkeihin, ja tämän asiakasryhmän merkitys ja tuen tarve korostuu myös työllisyydenhoidossa. **Vieraskieliset työnhakijat** saavat monialaista palvelua muun muassa **osaamiskeskuksesta**, joka perustettiin vuonna 2019. Toiminnan kehittämi-



Onnistumisia

Vantaan kaupungin konserniyhteisöt laativat vuoden 2023 aikana omat vastuullisuusohjelmansa, joiden keskeisenä tavoitteena on edistää kaupungin hiilineutraalisuustavoitetta. Konserniohjauksen kautta kaupunki vaikuttaa merkittävästi koko kaupunkialueen vastuulliseen toimintaan.

sessä on viime vuosina keskitytty erityisesti yksilöohjaukseen sekä työnhaun ja koulutukseen hakeutumisen tukemiseen. Osaamiskeskus tekee yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa; esimerkiksi ammattiopisto Varian kanssa on aloitettu yhteistyö, jossa mahdollisuus suorittaa **lyhytkoulutus Variassa** yhdistetään yritys yhteistyöhön ja työharjoitteluun. Osaamiskeskuksessa pilotoidaan myös **Kielikummi-palvelua**, jossa tuetaan sekä työnantajaa että työntekijää haasteissa, jotka voivat liittyä kielitaitoon tai muihin tekijöihin. Vieraskielisten työllistymisen esteenä on usein se, että hakijan suomen kielen taito ei ole työnantajan mukaan riittävä. Palvelussa tutustutaan yritysten rekrytointitarpeisiin ja työympäristöön. Yritykselle etsitään sopiva ehdokas, ja kielikummit tukevat asiakkaan kielitaidon kerryttämistä työsuhteen tai työkokeilun aikana. Tavoitteena on, että työsuhte jatkuu palvelun päätyttyä.

Hankinnoilla työllistäminen on yksi keino tukea haastavassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Hankinnoilla työllistäminen tarkoittaa työllistämisehdon sisällyttämistä tarjouspyynn-

töön ja hankintasopimukseen, kun kaupunki tekee hankintoja. Ehto velvoittaa sopimuskumppanin työllistämään muita heikommassa työmarkkina-asemassa olevan työnhakijan. Vantaalla on työllistetty hankinnoilla jo kymmenen vuoden ajan. **Löytö-hankkeessa** on kehitetty hankinnoilla työllistämisen prosessia. Hankkeessa on koulutettu hankinta-asiantuntijoita, lisätty tietoa ja kuultu palveluntuottajien haasteita. Työllistämisehdon käyttö on lisääntynyt tasaisesti, ja sitä on liitetty myös uudenlaisiin hankintoihin. Toisaalta palveluntuottajat ovat ilmaisseet huolensa siitä, että työllistämisehdot voivat joissain tapauksissa hankaloittaa toimintaa ja jopa estää kilpailutukseen osallistumisen. Myös yritysten tasavertaisuuteen on kiinnitettävä huomiota, kun prosessia kehitetään.

Konserniyhteisöjen vastuullisuustoimet

Vantaan kaupunkikonserniin kuuluu emokaupungin lisäksi noin 50 yhteisöä. Tähän lukuun sisältyvät tytäryhteisöt, osakkuusyhteisöt ja kuntayhtymät. Vantaan kaupunki on vastuullinen ja eettinen yhtiöiden omistaja, joka on sitoutunut edistämään kestävä kehitystä tukevaa toimintaa yhtiöidensä kautta. Kaupunkikonsernilla on merkittävä vaikutus sidosryhmiin toiminnan, talouden, henkilöstöjohtamisen ja hankintojen kautta. Omistajaohjauksella kannattaa edistää kestävä liiketoimintaa konserniyhtiöissä, sillä konserniyhtiöiden toiminnalla on suoraan vaikutusta myös kaupungin omistuksen arvoon.

Kestävän liiketoiminnan edistäminen konserniyhtiöissä tarkoittaa ensisijaisesti sitä, että tytäryhtiöiden tulee tunnistaa oman toimintansa aiheuttamat ympäristövaikutukset sekä toimia talou-

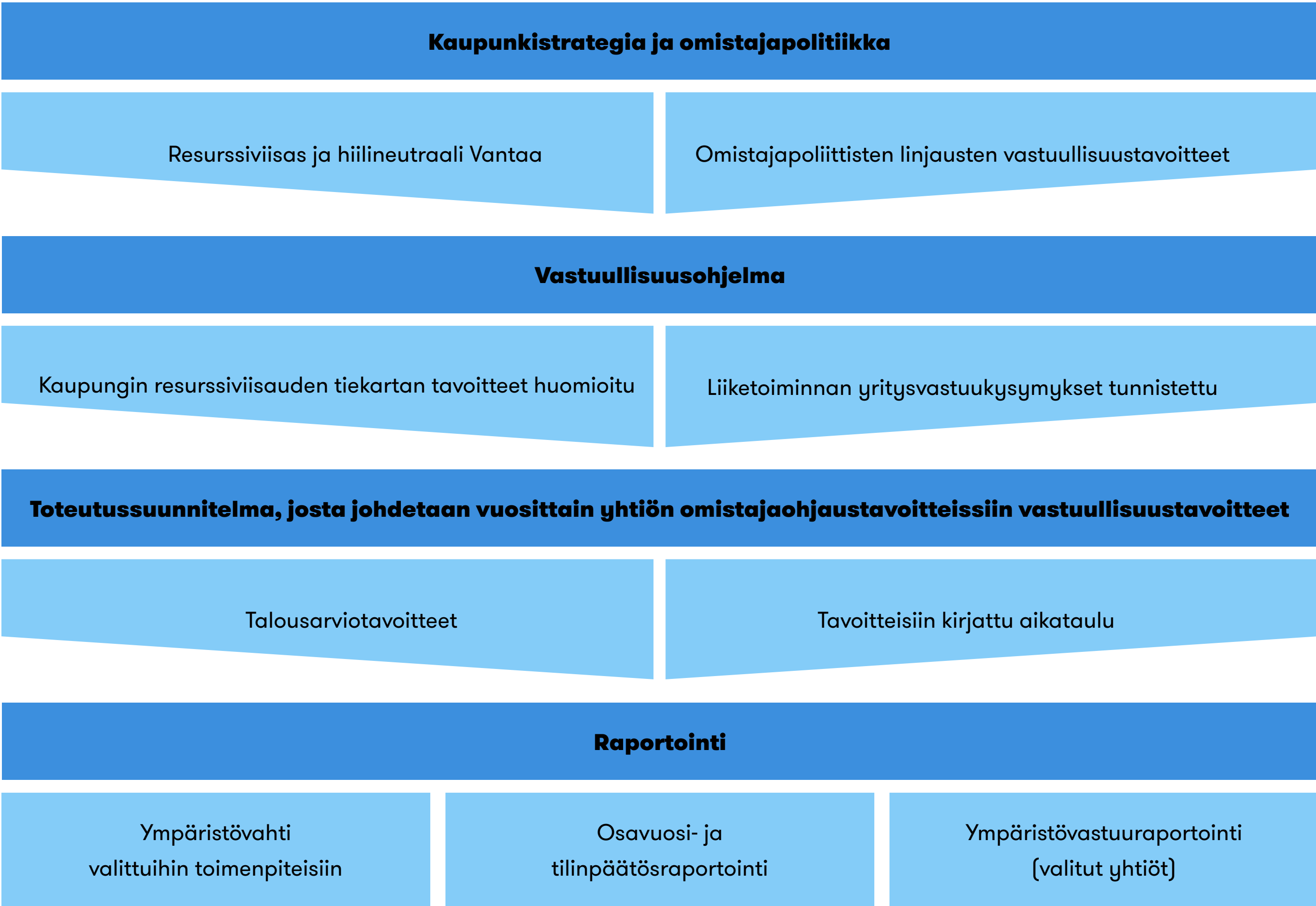
dellisesti ja sosiaalisesti vastuullisella tavalla. Yhteisökohtaisissa omistajapoliittisissa linjauksissa kullekin yhtiölle on asetettu erityinen vastuullisuuteen liittyvä teema tai tavoite, joka määrittää, millaisia pitkän aikavälin vastuullisuustavoitteita kaupunki omistajana yhtiöille asettaa.

Vantaan kaupunkistrategian mukaisesti kaupungin suuret konserniyhtiöt laativat vuoden 2023 aikana omat vastuullisuusohjelmansa, joiden yhtenä keskeisenä tavoitteena on edistää kaupungin hiilineutraalisuustavoitetta ja resurssiviisauden tiekartan tavoitteita. Eri konserniyhteisöillä on näiden yhteisten tavoitteiden lisäksi omia painotuksia, joita tässä esitellään tässä raportissa viiden suurimman konserniyhteisön osalta. Konserniyhtiöt raportoivat keskeisistä vastuullisuustoiminteistaan myös tilinpäätösten toimintakertomuksissa.

Seuraavan sivun kuvassa on havainnollistettu vastuullisuustavoitteiden jalkautusta ja raportointia Vantaan kaupungin konserniyhteisöissä.

Vantaan Energia Oy on Suomen yksi suurimmista kaupunkienergiayhtiöistä, joka tuottaa sähköä ja kaukolämpöä sekä myy lämpöpalveluita. Konsernin tavoitteena on olla hiilinegatiivinen vuonna 2030, luopua fossiilisten polttoaineiden käytöstä vuonna 2026 ja tuottaa 95 prosenttia sähköstä ilmasto-neutraalisti vuoteen 2026 mennessä. Vantaan Energia Oy onkin olennaisessa osassa koko Vantaan kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisessa. Vantaan kaupunki omistaa yhtiöstä 60 prosenttia ja Helsingin

Vastuullisuustavoitteiden jalkautus ja raportointi Vantaan kaupungin konserniyhteisöissä



kaupunki 40 prosenttia. Vantaalle Vantaan Energia Oy:n omistus on strateginen omistus, jolla kaupunki turvaa vaikutusmahdollisuutensa paikallisen energiainfrastruktuurin ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Vantaan Energia Oy edesauttaa toiminnassaan energiatehokkuuden kohentamista ja edistää vahvasti kiertotaloutta. Konserni luopui kivihiilen käytöstä keväällä 2022. Se on myös laajentanut jätevoimalaansa, joka otettiin käyttöön syksyllä 2022.

Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy on Vantaan kaupungin täysin omistama tytäryhtiö, joka tukee Vantaan kaupunkikonsernin toimialoja ja niiden asiakkaita tuottamalla ateria-, puhtaus-, kiinteistö- sekä aula- ja turvapalveluita. Vantti on avainasemassa ateriapalveluiden hiilijalanjäljen pienentämisessä. Vantti on laatinut oman ympäristöohjelman, jota päivitetään ja arvioidaan vuosittain. Vantti tukee Reilun kaupan kaupungin toimintaa muun muassa kilpailuttamalla elintarvikkeiden tukkusopimuksissa Reilun kaupan tuotteita, ja sillä on myös Ekokompassi-ympäristösertifikaatti. Vantin ateriapalveluissa tehdään aktiivista kehittämistyötä yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa esimerkiksi ruokahävikin vähentämiseksi.

Vantti on myös merkittävä työllistäjä, joka työllistää yhteensä 870 henkilöä. Vantti kuuluu henkilöstömääränsä perusteella Suomen suurimpiin kuntaomisteisiin yhtiöihin. Vuosien 2021–2022 aikana Vantti on panostanut työntekijöidensä osaamisen kehittämiseen muun muassa tarjoamalla noin 170 henkilölle oppisopimuksella mahdollisuuden kehittää ammattitaitoaan ja tukenut heikomassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä tarjoamalla työtä noin 60 henkilölle.

VAV-konsernin ensisijainen tarkoitus on tukea Vantaan kaupungin asuntopoliittisia tavoitteita. VAV on kokonaan Vantaan kaupungin omistama konserni, jonka muodostavat emoyhtiö VAV Yhtymä Oy ja kolme tytäryhtiötä: VAV Asunnot Oy, VAV Palvelukodit Oy ja VAV Hoiva-asunnot Oy. VAV omistaa ja hallinnoi vuokra-asuntoja sekä rakennuttaa uusia asuntoja vantaalaisten kasvaviin tarpeisiin. Vuonna 2022 VAV:n asunnoissa asui noin 19 000 vantaalaista. Tämä tarkoittaa, että VAV:n asukkaana on lähes joka kymmenes vantaalainen.

VAV:n vuokra-asunnot mahdollistavat kohtuuhintaisen asumisen pieni- ja keskituloisille kotitalouksille Vantaalla. VAV tukee myös Vantaan kaupungin strategian toteutumista alueellisen segregaat-ion ehkäisemiseksi ja ennaltaehkäisee osaltaan asunnottomuutta Vantaalla. VAV Palvelukodeille valmistui loppuvuodesta 2022 Asunto ensin -asumistukiyksikkö Vantaan Koivuhakaan. Se mahdollistaa tuetun asumisen monelle pitkäaikaisasunnottomuudesta kärsineelle ihmiselle sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujalle.

Kestävän ja energiatehokkaan rakennus- ja korjaustoiminnan, luontoarvoiltaan monimuotoisen viherhoidon ja vastuullisesti toimivan palvelukumppaniverkoston kehittäminen ovat keskeisessä asemassa VAV-konsernin liiketoiminnassa. Haasteita kiinteistöalan vastuullisuustyölle tuottavat eri osa-alueiden mahdolliset ristiriitaiset tavoitteet. VAV punnitsee jatkuvasti vaihtoehtoja korjata vanhaa ja rakentaa uutta. Vuoden 2022 aikana VAV oli mukana Motivan energiansäästöön tähtäävässä Astetta alemmas -kampanjassa ja panosti energiansäästöön niin, ettei asumismukavuus kärsinyt.

Kiinteistöissä laskettiin esimerkiksi yleisten tilojen lämpötiloja ja laitettiin asukasaktiivien tuella lenkkisaunat tauolle.

VTK Kiinteistöt Oy vuokraa kaupungille ja muille Vantaalla toimiville toimijoille kiinteistöjä, rakennuksia ja huoneistoja sekä toimii rakennuttajana ja kiinteistökehittäjänä. VTK-konserni kehittää kiinteistöihinsä vastuullisia ja energiatehokkaita ratkaisuja sekä rakentaa ja peruskorjaa resurssiviisaasti ja kiertotalouden huomioiden. VTK-konsernille on myönnetty Ekokompassi-ympäristösertifikaatti. Yhtiön sitovana tavoitteena oli saavuttaa kolmen prosentin energiansäästö CO₂-päästöistä vuonna 2022 verrattuna vuoden 2018 päästötasoon. Säästötoteuma oli 17 prosenttia. Merkittävin säästö muodostui lauhdelämmön hyödyntämisestä liikuntakiinteistöissä syksystä 2021 alkaen. VTK-konsernin kiinteistöissä siirryttiin kokonaan uusiolämmön käyttöön syksyllä 2022, ja valaistuksia on muutettu LED-valoiksi useissa kiinteistöissä. VTK konserni toteuttaa Vantaan kaupungin energiansäästöohjelmaa 2022–2023 muun muassa toimitilojen, sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen taloteknisillä säästötoimenpiteillä sekä ulkovalaistuksen valaistusajkojen optimoinnilla.

Mercuria kauppaoppilaitos Oy on Vantaan kaupungin ja Helsingin Kauppiaitten Yhdistys ry:n omistama osakeyhtiö, joka tarjoaa liiketoiminnan koulutusta nuorille ja aikuisille. Mercurialla on tärkeä tehtävä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä, vastuullisuuskasvatuksessa, opiskelijoiden työelämään siirtymisen tukemisessa ja työllistymisen edistämisessä. Haasteena tässä työssä on suuret erot opiskelijoiden opiskeluvalmiuksissa, opiskelijoiden elämänhallintaan liittyvät haasteet ja koronapandemian aiheuttama oppimisvajae.

Vuosien 2021–2022 aikana Mercuria on toteuttanut vastuullisuuskampanjoita ja osallistunut ympäristövastuullisuuteen liittyviin teemaviikkoihin. Se on osallistunut myös lukuisiin hankkeisiin, kuten Tools to Prevent Racism (menetelmä, jolla pyritään vähentämään rasismia oppilaitoksissa), #vaikutammeyhdessä (opiskelijatoimikuntatyön kehittäminen ja yhteisöllisyyden lisääminen), Ohjaus tavoittaa (opinto-ohjauksen kehittäminen ja ohjauksen laadun parantaminen) ja VASKI – vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus.

Kaikki Vantaa-konserniin kuuluvat **kiinteistöosakeyhtiöt** ovat laatineet PTS-suunnitelman ja toteuttavat korjauksiaan ja resurssiviisaalla tavalla sekä rakennuksen käyttöään huomioiden. Lisäksi **kiinteistö- ja pysäköintiyhtiöt** kartoittavat parhaillaan sähköautojen latausinfraan lisäysmahdollisuuksia kiinteistöillään ja käynnistävät selvitysten perusteella hankkeita latausinfraan lisäämiseksi.



KANSAINVÄLINEN VANTAA

+ läpileikkaavat
tavoitteet



Kansainvälinen Vantaa

Vantaa on Suomen kansainvälisin kaupunki, ja vantaalaisista noin 23 prosenttia puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea. Kansainvälisyys merkitsee Vantaalla myös sitä, että kaupunkia kehitetään kansainvälisenä ja innovatiivisena lentokenttäkaupunkina; Vantaalla sijaitsee Suomen ainoa kansainvälinen lentokenttä. Kaupunkiin pyritään houkuttelemaan lisää kansainvälisiä yrityksiä ja investointeja, ja kansainvälistä yhteistyötä tehdään aktiivisesti erilaisten verkostojen kautta. Kansainvälinen Vantaa -teema linkittyykin vahvasti muihin tämän raportin teemoihin, kuten Elinvoimainen ja osaava Vantaa -teemaan, jonka alla avataan muun muassa yritysyhteistyötä ja kansainvälisille osaajille suunnattuja palveluita.

Vantaan väestö kasvaa ennen kaikkea maahanmuuton ansiosta, ja muuttajien asettuminen Vantaalle pyritään tekemään entistä helpommaksi. Kotoutumiseen ja täysipainoiseen osallisuuteen vaikuttavat monet asiat, ja esimerkiksi koulujen ja työllistymisen osalta näitä on käsitelty tämän raportin muissa osissa. Suomesa kotoutumislakiin on tulossa muutos, jonka myötä kotoutumispalveluiden kokonaisvastuu siirtyy valtiolta kunnille. Kokonaisuuteen vaikuttavat myös muut viimeaikaiset ja tulevat rakenteelliset muutokset: TE24-uudistus, jossa työllisyydenhoidon vastuu siirtyy entistä vahvemmin kunnille ja hyvinvointialueiden työn käynnistyminen, jossa sosiaali- ja terveystalvet siirtyivät pois kunnilta hyvinvointialueiden vastuulle. Toimiva yhteistyö kunnan sisällä eri toimintojen välillä sekä kunnan ja hyvinvointialueen välillä tulee olemaan avainasemassa kotouttamisen kokonaisuuden kehittämisen kannalta.

Yhdenvertaisuuden edistäminen on kansainvälinen Vantaa -teemassa keskeisessä asemassa. Yhdenvertaisuus liittyy kaikkien vantaalaisten täysipainoiseen osallisuuteen ja yhdenvertaiseen kohteluun kaikilla elämän osa-alueilla. Siihen liittyvät myös kaupungin toimet esimerkiksi moni- ja selkokiehisen viestinnän kehittämiseksi ja monikulttuurisuusosaamisen kehittämiseksi kaupunkiorganisaatiossa. On tärkeää, että Vantaan kaupunki on yhdenvertainen myös työnantajana.

Kansainväliset verkostot ja yhteistyö

Vantaa osallistuu aktiivisesti kansainväliseen toimintaan, joka tukee vastuullisuutta. Yhteyshenkilöt raportoivat vuosittain verkoston toiminnasta, jotta verkostojen yhteistyö hyödyttää kaupunkia laajemmin, ja tehty työ on dokumentoitu.

Esimerkkejä kansainvälisistä verkostoista, joihin Vantaa kuuluu:

Eurocities

Vantaa on jäsen n. 200 suuren eurooppalaisen kaupungin Eurocities-verkostossa. Verkoston toiminta on laajaa ja edistää esimerkiksi hiilineutraalisuutta, biodiversiteettiä, terveellisiä elinympäristöjä, kaupunkien kulttuuriympäristöjä sekä eri-ikäisten ja -taustaisten kaupunkilaisten osallistumista ja inklusiivisuutta. Hyviä käytäntöjä jaetaan verkoston forumeilla ja työryhmissä.

UNICEFin Child Friendly Cities

Vantaan kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä Suomen UNICEFin kanssa ja sitä myötä myös kansainvälistä yhteistyötä muiden maiden Child Friendly Cities -tiimiläisten kanssa. Vantaan on muun muassa esitellyt omia hyviä käytäntöjään kansainvälisesti.

Nordic Safe Cities

Vantaa on jäsenenä 20 pohjoismaisen kaupungin verkostossa, jossa jaetaan ja kehitetään hyviä toimintatapoja ekstremismin torjumiseksi, turvallisuuden lisäämiseksi ja vastakainasettelun vähentämiseksi. Verkostossa huomioidaan erityisesti nuorten toiminta turvallisemman ja inklusiivisemmän kaupunkitilan edistämiseksi.

Kansainvälistä yhteistyötä tehdään Vantaalla myös hankkeilla. Elinkeinopalveluiden yhteyteen perustettiin vuonna 2021 **hanketoimisto** tukemaan EU-hankerahan aikaisempaa tehokkaampaa hyödyntämistä. Projektit soveltuvat urbaanin kaupungin kehittämiseen ja ne tuovat tulevaisuuden haasteisiin vastaamisessa tarvittavaa innovatiivisuutta. Hanketoimisto pyrkii lisäämään EU-hankkeiden määrää ja laatua. Keskeistä on myös yhteiskehittämisen vahvistaminen, jota hanketoimisto tukee tuomalla kansainvälisiä kumppanuuksia kaupungin toimialojen kehittämiseen ja innovointiin.

Hanketoimisto tuo hankerahoituksen mahdollisuuksia toimialoille, ylläpitää ja kartoittaa hankkeisiin soveltuvien verkostojen tehokasta hyödyntämistä ja koordinoi kaupunkialueen EU-rahoitukseen perustuvien hankkeiden valmistelua. Se tukee kumppanuuksia ja yhteiskehittämistä yritysten, oppilaitosten, tki-toimijoiden ja kaupungin kesken. Hanketoimiston tuoma vaikuttavuus lisää kustannustehokkuutta ja auttaa kaupunkia vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. EU-hankerahoituksen edellyttämä innovatiivisuus mahdollistaa asioita, joita ei muutoin saavuteta. Kaupunkistrategiaa tukeva hankeportfolio vahvistaa kaupungin systeemistä kehittämistä, ja uutta oppivat työntekijät tuovat strategista kyvykkyyttä kaupungin toimintaan.

Hanketoimiston resurssit ovat pienet; se toimii yhden työntekijän vajaan työajan puitteissa. Resurssien lisääminen toisi merkittävästi lisää vaikuttavuutta, avaisi uusia mahdollisuuksia yhteistyön laajentamiselle ja toisi tukea myös käynnissä oleville projekteille. Vantaa on kiinnostava kumppani kansainvälisellä tasolla, erityisesti sen jälkeen, kun se valittiin Euroopan nousevaksi innovaatiokaupungiksi. Hanketoimiston verkostoituminen tuo kaupungille myös viestinnällistä arvoa.

Arvoa kansainvälisyydestä: kaupunki työnantajana

Kaupunki on merkittävässä asemassa yhdenvertaisuuden edistäjänä työnantajana. Vantaan kaupungilla työskenteli vuoden 2021 lopussa yhteensä 11 671 henkilöä, joista 7,3 prosenttia oli vieraskielisiä. Vieraskielisten osuus kaupungin henkilöstöstä on noussut

tasaisesti usean vuoden ajan, vuonna 2020 se oli 6,5 prosenttia. Määrissä on suurta vaihtelua eri toimialojen välillä, ja suurin vieraskielisten osuus on ollut sosiaali- ja terveystoimessa. Suuri osa tämän toimialan toiminnoista ja henkilöstöstä on siirtynyt vuoden 2023 alusta hyvinvointialueelle.

Kaupungilla pyritään jatkuvasti aktiivisesti nostamaan vieraskielisten osuutta henkilöstöstä. Tätä varten pyritään vaikuttamaan rekrytoiviin esihenkilöihin, joiden tietoisuutta lisätään erilaisten syrjimättömyyteen, yhdenvertaisuuteen ja monimuotoisuuteen liittyvien koulutusten kautta osana muuta rekrytointikoulutusta. Anonyymi rekrytointi on yksi tapa edistää yhdenvertaisuuden toteutumista rekrytointiprosessissa, ja tämä työkalu on Vantaalla käytössä. Anonyymien rekrytoinnin käyttöä pyritään jatkossa lisäämään.

Myös rekrytointi-ilmoitusten kielellä ja kuvituksella on merkitystä sille, ketkä paikkaa hakevat. Hakijoille pyritään välittämään kuva Vantaasta vastuullisena työnantajana, joka haluaa eri taustoista tulevia hakijoita. Eri palvelualueilla tehdään yhteistyötä koulutusorganisaatioiden kanssa esim. oppisopimusten muodossa, ja näin parannetaan vieraskielisten työllistymistä kaupungille. Vantaan henkilöstön osaamista kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusasioissa pyritään lisäämään paitsi rekrytointeihin, myös kuntalaisten kohtaamiseen ja palveluihin liittyen. Kansainvälinen Vantaa -strategiaryhmän aloitteesta koottiin kaupungin eri toimialojen edustajista työryhmä suunnittelemaan ja tuottamaan **Kielellinen ja kulttuurinen monimuotoisuus Vantaalla -verkkokoulutus**, joka julkaistaan vuonna 2023.



Onnistumisia

Monikielistä, selkeäkielistä ja monikanavaista viestintää on kehitetty ja kehitetään aktiivisesti, ja kaupungin viestintä tavoittaa nyt aiempaa paremmin monimuotoisen väestön. Tsemppari-malli ja monikielisen neuvonnan avaaminen Vantaa-infojen yhteyteen parantavat kuntalaisten tiedonsaantia ja edistävät yhdenvertaista osallisuutta.

Koulutuksen tavoitteena on antaa kaupungin työntekijöille tietoa maahanmuutosta Suomen ja Vantaan kontekstissa, käydä läpi yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon, kulttuuri- ja kielitietoisuuden kohtaamisen ja hyvien väestösuhteiden merkitystä muunkielisten kuntalaisten kohtaamisessa ja esitellä eri toimialojen tärkeimmät muunkielisille kohdennetut palvelut.

Kansainvälinen viestintä

Kansainvälisessä kaupungissa julkisten toimijoiden on tärkeää viestiä siten, että viestit saavuttavat mahdollisimman hyvin monimuotoisen väestön. Viestinnällä tuetaan osallisuutta ja ihmisten tietoisuutta esimerkiksi kaupungin palveluista. Saavutettava viestintä tukee yhdenvertaisuutta ja hyvinvointia, ja koronapandemian aikana monikielinen viestintä oli koko väestön terveyden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Viestinnän kehittämisessä paitsi monikielisyys, myös monikanavaisuus on tärkeää, jotta se saavuttaa kaikki väestöryhmät, ja tämä tarve korostui pandemian aikana. Viestejä



Kehityskohteita

Vantaan kaupunki pyrkii työnantajana olemaan yhtä kansainvälinen kuin kaupungin väestö on. Vieraskielisten osuutta kaupungin työntekijöistä pyritään kasvattamaan erilaisin toimin.

käännetään eri kielille, mutta myös suomen kielen selkeäkielisyyteen kiinnitetään huomiota, mikä hyödyttää myös muita kuin vieraskielisiä kuntalaisia.

Kaupunginhallitus päätti tammikuussa 2023, että kaupungin viestinnässä pyritään viestimään suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja selkosuomeksi. Palvelualueille on lisätty budjettiin resursseja ruotsin ja englannin kielen käännöksiä varten. Esimerkiksi uutisia ja nettisivuja tullaan jatkossa kääntämään entistä enemmän ruotsiksi ja englanniksi.

Uudistunut **Vantaa.fi-verkkopalvelukokonaisuus** on rakennettu lähtökohtaisesti kolmikieliseksi, rakennekielet ovat suomi, ruotsi ja englanti. Vuoden 2022 verkkosivujen kehityksessä mahdollistettiin myös muiden kuin rakennekielten merkitseminen sisällölle (kieliattribuutti), jotta esimerkiksi ruudunlukijat ja analytiikkatyökalut osaavat tulkita myös niiden osalta tekstiä oikeassa kielikontekstissa. Lisäksi asiasanataksonomiaan lisättiin termit valituille

kielille, jotta sisällöistä voidaan muodostaa selailijalle kielikohtaisia listauksia.

Kieliversioiden löydettävyyden parantamiseksi tuotettiin tekninen valmius minikielivalikkoon pääkielivalikon (FI, SV, EN) rinnalle. Minikielivalikkoon tullaan lisäämään myös selkosuomi. Keväällä 2023 verkkosivuille lisättiin automaattisia konekäännöksiä tuottava toiminnallisuus, jolla käyttäjä voi kääntää minkä tahansa sivun haluamalleen kielelle.

Vuoden 2022 aikana Vantaan kaupunki on järjestänyt kaksi **selkeän kielen koulutusta** henkilöstölle, joista yksi oli suunnattu viestinnän asiantuntijoille ja toinen kaikille avoin. Molemmat koulutukset olivat hyvin suosittuja, ja selkeän kielen koulutusta kaupungin henkilöstölle jatketaan vuonna 2023.

Vantaan Sanomat aloitti vuonna 2022 painetun **selkokielisen paikallislehden** julkaisemisen yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa. Lehden pilottikokeilu aloitettiin lokakuussa 2022. Kerran kuussa ilmestyvä lehti kertoo vantaalaisille ajankohtaisista asioista, tapahtumista ja ihmisistä selkosuomeksi. Lehti on Vantaalla ensimmäinen laatuaan.

Kotouttaminen

Kotouttamisen kokonaisuutta ja sen tavoitteita ohjaa Vantaalla **kotouttamisohjelma**. Uusi kotouttamisohjelma on tehty vuosille 2023–2026, aiempia vastaavia ohjelmia on kutsuttu termillä moni-

kulttuurisuusohjelma. Kotouttamisohjelman visiona on vieraskielisten parempi integraatio ja osallistuminen yhteiskuntaan. Tämä pitää sisällään ajatuksen kaksisuuntaisesta kotoutumisesta, jossa kotoutumisen edellytyksenä ei ole pelkästään vieraskielisten sopeutuminen ja osallistuminen vaan myös vastaanottavan yhteiskunnan kyky oppia monikulttuurisuuteen ja moninaisuuteen niin työelämässä kuin muissakin yhteyksissä. Kotouttamisohjelmassa kaupungin roolia ja tavoitteita suhteessa monikulttuurisuuteen ja yhdenvertaisuuteen on avattu työnantajana, palveluiden tarjoajana, tavaroiden ja palveluiden hankkijana sekä päätöksentekijänä ja osallisuuden edistäjänä.

Kotouttamisen kokonaisuuden kannalta on olennaista tehdä yhteistyötä monien eri tahojen kanssa, jotta palvelut saavuttavat ne, jotka niitä tarvitsevat. Maahanmuuttajien omat järjestöt ja yhdistykset ovat aktiivisia toimijoita, joiden kautta tavoitetaan tehokkaasti eri kieliryhmiä. Näillä yhdistyksillä paljon kieli- ja kulttuuri-osaamista, jota kaupungin kannattaa hyödyntää, ja ne tarjoavat myös täydentäviä palveluita.

Vantaalla on kehitetty ja tiivistetty maahanmuuttajajärjestöjen ja kaupungin välistä yhteistyötä **Tsemppari-työmallin** avulla. Järjestöjen tiloissa toimivat tsempparit auttavat asiakkaita esimerkiksi hakemusten ja lomakkeiden täyttämisen, tarjoavat tukea julkisiin palveluihin hakeutumisessa ja antavat neuvontaa asiakkaiden omalla kielellä ja suomeksi. Tsemppari-mallin kautta julkisia palveluita tuodaan lähemmäs asiakkaita ja parannetaan vieraskielisten osallisuutta ja hyvinvointia. Malli lisää järjestöjen osaamista kotou-



Onnistumisia

Vanhemmat mukaan kouluun ja työelämään -hankkeessa on luotu malli kotona olevien maahanmuuttaneiden vanhempien saamiseksi mukaan koulutukseen ja työelämään, mikä edistää yhdenvertaisuutta, hyvinvointia ja sukupuolten tasa-arvoa. Erityisesti maahanmuuttaneet naiset ovat hyötynneet palvelusta.

Vuonna 2021 perustettu hanketoimisto tukee EU-hankerahoituksen aiempaa tehokkaampaa hyödyntämistä ja tukee kumppanuuksia ja hankeyhteistyötä.

tumisen tukemisessa. Mallia on kehitetty Tsemppari-hankkeessa ja sitä edeltäneissä Tsemppari yhdessä ja Tsemppari töihin -hankkeissa.

Tsemppari töihin -hankkeessa korostui työllistymisen tukeminen. Hankkeessa muun muassa kehitettiin yhteistyössä Sodexon kanssa rekrytointimallia, jossa työnhakija sai mahdollisuuden tutustua yrityksen eri tehtäviin seuraamalla työntekijän mukana kahden päivän ajan. Näin hän sai kuvan alasta ja tehtävistä, pääsi esittämään kysymyksiä ja pohtimaan esimerkiksi mahdollista kouluttautumista, ja työnantaja pääsi tutustumaan potentiaaliseen hakijaan.



Kehityskohteita

Hanketoimiston resurssien lisääminen toisi vaikuttavuutta ja lisää mahdollisuuksia uusiin avauksiin kansainvälisten hankkeiden kautta. Se mahdollistaisi myös parempaa tukea käynnissä oleville projekteille.

Suuret rakenteelliset uudistukset muuttavat kotouttamistyön kokonaisuutta ja siihen liittyviä vastuita Suomessa. On tärkeää edelleen edistää ja kehittää poikkipolttavaa yhteistyötä ja yhdyspintoja hyvinvointialueen kanssa.

Tsemppari-malli on lisännyt luottamusta järjestöjen ja kaupungin toimijoiden välillä ja siten vahvistanut väestösuhteita. Siitä on poikkinut useita eri hankkeita, joita järjestöt ja yhdistykset ovat olleet aktiivisesti suunnittelemassa ja toteuttamassa yhdessä kaupungin kanssa. Tsemppari-mallissa kehitetty kumppanuusmalli ja verkostotyö on välittynyt ja laajentunut esimerkiksi Neuvova Vantaa -hankkeeseen.

Neuvova Vantaa on maahanmuuttaneiden neuvonnan kehittämishanke (2020–2023). Hankkeen asiakkaita ovat kaikki vieraskieliset vantaalaiset ja vieraskielisten ohjaus- ja neuvontatyötä tekevät Vantaalla. Tavoitteena on tukea vieraskielisten neuvonnan saavu-

tettavuutta ja ohjauksen sujuvuutta Vantaalla vakiinnuttamalla monikielistä neuvontaa. Hanketta rahoittavat Työ- ja elinkeinoministeriö ja Vantaan kaupunki.

Koronapandemia toi monikielisen tiedon ja jalkautuvan neuvonnan tärkeyden uudella tavalla esiin. Hankkeen koordinoimana avattiin syksyllä 2021 **Vantaan monikielinen neuvonta** Vantaa-infon yhteyteen. Monikielisen neuvonnan asiantuntijat tarjoavat henkilökohtaista neuvontaa Vantaan kaupungin ja eri viranomaisten palveluihin liittyen. Neuvontakielinä ovat suomi, ruotsi, englanti, viro, venäjä, arabia, somali, dari ja farsi. Monikieliset neuvojat palvelevat Myyrmäen ja Tikkurilan Vantaa-infoissa ja International House Helsingissä. Hankkeessa pilotoidaan lisäksi ryhmämuotoista ja jalkautuvaa neuvontaa ja monialaista yhteistyötä.

Koulut ovat merkittävässä osassa kotoutumisen tukemisessa, ja tämän raportin Hyvinvointia rakentava ja sosiaalisesti kestävä Vantaa -osiossa on käsitelty monikulttuurisuutta ja monikielisyyttä Vantaan perus- ja toisen asteen opetuksessa. Vantaalla on kehitetty mallia, jossa myös maahan muuttaneet vanhemmat pääsevät hyötymään peruskoulujen opetuksesta ja samalla heidän kiinnittymisensä suomalaiseen yhteiskuntaan vahvistuu. **Vanhemmat mukaan kouluun ja työelämään -hanke** on suunnattu maahan muuttaneille vanhemmille, ja sitä toteuttavat Vantaan osaamiskeskus, Vantaan perusopetus ja Careeria. Hankkeessa vanhemmat osallistuvat osan viikosta perusopetuksen tunneille yhdessä koululaisten kanssa ja osan viikosta he opiskelevat omassa ryhmässään hankkeen S2-valmentajan johdolla. Lasten-

hoito on järjestetty oppituntien ajaksi, jotta myös pienten lasten vanhemmat pääsevät mukaan.

Toiminnan kautta osallistujien suomen kielen taito vahvistuu, ja he saavat tukea jatkokoulujen suunnittelussa sekä koulutukseen ja työelämään pääsemisessä. Samalla he saavat tietoa suomalaisesta koulutuksesta ja yhteiskunnasta, mikä auttaa kotoutumisessa ja omien tavoitteiden pohtimisessa. Vanhemmat, jotka muuten saattaisivat viettää päivänsä kotona, saavat toiminnasta tärkeän vertaisyhteisön ja kokemuksen osallisuudesta. Toiminta vahvistaa myös kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja maahan muuttaneiden vanhempien mahdollisuuksia tukea lapsiaan koulunkäynnissä.

Osallistujat ovat mukana opetuksessa yhden lukuvuoden ajan, ja kevätlukukauden aikana he pääsevät tutustumaan työelämään esimerkiksi työkokeilujen kautta. Kevään lopussa osallistujille pyritään löytämään jatkokoulun opiskeluun tai työelämään. Onnistumisprosentti onkin korkea: noin kahdeksan kymmenestä löytää sopivan jatkopolun. Kotona olevien vanhempien tavoittaminen ja saaminen mukaan toimintaan, etenkin kun heidän suomen kielen taitonsa on usein heikkoa, on kuitenkin haastavaa. Se vaatii



koulujen vahvaa sitoutumista toimintaan, koska usein paras tapa tavoittaa vanhemmat on välittää tietoa heidän lastensa kautta.

Hanke on tarkoitettu kaikille maahan muuttaneille vanhemmille, mutta suurin osa osallistujista on äitejä. Maahan muuttaneiden naisten työllistymisen ja kotoutumisen tukemiseen on kiinnitetty viime aikoina erityistä huomiota esimerkiksi kotoutumislain kokonaisuudistuksen yhteydessä, sillä maahan muuttaneiden naisten työllisyysaste on Suomessa alhaisempi muihin Pohjoismaihin verrattuna ja myös alhaisempi kuin maahan muuttaneiden miesten tai Suomessa syntyneiden naisten. Hanke tukeekin erityisesti maahan muuttaneiden naisten suomen kielen oppimista, kotoutumista sekä koulutukseen ja työelämään pääsyä.

Ukrainan tukeminen

Vantaan kaupunki on tukenut Ukrainaa Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainaan 24.2.2022.

Vantaan kaupunginvaltuusto päätti 28.2.2022, että Vantaan kaupunki tukee Ukrainaa 150 000 euron lahjoituksella. Samassa kokouksessa kaikki valtuustoryhmät tekivät yhteisen pöytäkirjalausuman, jossa ne osoittivat yhdessä tukensa ukrainalaisille ja tuomitsivat Venäjän hyökkäyksen. Lausumassa tuettiin pakotettomia edistämään sotatoimien loppumista. Lisäksi edellytettiin, että Vantaan kaupunki varautuu humanitaarisen avun jatkamiseen ja sotaa pakenevien pakolaisten vastaanottamiseen. Lausumassa huomioitiin myös, että monikulttuurisessa Vantaan kaupungissa

asuviin tavallisiin venäläisiin ei pidä kohdistaa syrjintää tai eristämistä Venäjän johdon tuomittavien sotatoimien takia.

Vantaan kaupunki perusti huhtikuussa 2022 Ukrainian Help Center yhdessä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa. Keskuksen tarjontaan on kuulunut tukea, neuvontaa, aineellista apua ja kohtaamisia. Vantaan kaupunki tukee myös muun muassa vuonna 2023 Ukrainalaisten yhdistys Suomessa ry:tä Korson logistiikka-keskuksen toiminnassa 60 000 eurolla. Avustus kohdistuu pääosin tilavuokriin. Vantaalla oli vuoden 2022 lopussa noin 1 150 ukrainalaista pakolaista.

Vantaa on muun muassa Eurocities-verkoston toiminnassa osallistunut eurooppalaiseen yhteistyöhön Ukrainan tukemiseksi. Helmikuussa 2023, osana Eurocitiesin ja Euroopan parlamentin lanseeraamaa eurooppalaista Generators of Hope -kampanjaa, Vantaa keräsi yhteistyössä Helsingin ja Espoon kaupunkien kanssa 117 generaattoria, aggregaattia, lämmitintä tai muuta laitetta Ukrainaan. Lahjoittajina toimivat yritykset, yhteisöt ja yksityishenkilöt.



PÄÄTELMÄT

Päätelmät

Vantaalla tehdään paljon työtä kestävän kehityksen tavoitteiden eteen. Palveluita ja yhteistyön ja osallisuuden muotoja kehitetään aktiivisesti. Kehittämistyötä tehdään kaupunkiorganisaatiossa monin eri tavoin, esimerkiksi hankkeiden kautta, joita on käynnissä jatkuvasti suuri määrä. Kasvavana kaupunkina Vantaan organisaatiossa näkyy joustavuus ja tahto kokeilla rohkeasti uusia ratkaisuja. Koronapandemian aikana kyettiin reagoimaan nopeasti muuttuneisiin tarpeisiin ja olosuhteisiin. Toisaalta vähäiset resurssit kaikkialla kaupunkiorganisaatiossa rajoittavat kehitystyön mahdollisuuksia ja aiheuttavat haasteita monin paikoin.

Kestävän kehityksen tavoitteiden integroiminen strategiaan ja säännöllinen VLR-raportointi kertoo Vantaan sitoutumisesta vastuullisuustyöhön ja sen systemaattiseen edistämiseen. Kuitenkin vastuullisuustyön koordinoinnissa ja johtamisessa on vielä paljon parantamisen varaa, sillä sitä tehdään pienillä resursseilla, hajanaisesti ja ilman pysyviä rakenteita. Kestävän kehityksen tavoitteet ja tietoisuus niistä ei myöskään välity käytännön kehittämistyöhön eikä tätä työtä jäsennetä kestävän kehityksen tavoitteiden kautta, vaikka se tosiasiassa edistääkin niitä.

Vastuullisuustyötä ja sen koordinaatiota kehitetään Vantaalla edelleen. Pitkäjänteinen vastuullisuustyö ja kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen poikkihallinnollisessa yhteistyössä vaatii resursseja, johtamisen rakenteita ja kaikkien toimialojen sitoutumista. Ymmärrystä kestävän kehityksen tavoitteista ja vastuullisuustyön kokonaisuudesta ja sen merkityksestä pitää

lisätä kaupunkiorganisaation sisällä. Poikkihallinnollisen vastuullisuustyön resurssit ja johtaminen eivät tähän mennessä ole olleet sellaisella tasolla, joka mahdollistaisi systemaattisen vastuullisuustyön kehittämisen. Määräaikaisen vastuullisuusasiantuntijan päätehtävä on ollut VLR-raportin kokoaminen, ja määräaikaisuuksien takia kokemukset ja opit raportoinnin prosessista ja tuloksista ovat saattaneet mennä hukkaan. Tähän on tulossa merkittävä parannus vuonna 2023 uuden vakituisen vastuullisuusasiantuntijan vakanssin myötä.

Tiedolla johtamisessa on Vantaan kaupungilla kehitettävää sekä kaupunki- että toimialatasolla. Toimiva ja vaikuttava tiedolla johtaminen vaatii yhteisen ymmärryksen lisäämistä, koordinaatiota ja yhteensovittavaa johtamista sekä resursseja. Tiedolla johtamisen rakenteita kehitetään jatkuvasti. Tämän kehitystyön yhteydessä on tärkeää pohtia, miten kestävän kehityksen tavoitteet ja niihin liit-

tyvät indikaattorit saataisiin nykyistä paremmin kytkettyä tiedolla johtamisen prosesseihin.

Kestävän kehityksen tavoitteet eivät ole systemaattisesti siirtyneet strategiatasolta strategiaa toteuttaviin ohjelmiin. Ohjelmat ovat keskenään erilaisia eivätkä kaikilta osin keskustele keskenään. Tiiviimpi koordinaatio eri ohjelmien kokoamisessa auttaisi tunnistamaan päällekkäisyyksiä ja katvealueita sekä löytämään kohtia, joissa ohjelmien ja tavoitteiden keskinäinen linkittyminen voisi avata uusia yhteistyön mahdollisuuksia ja tapoja lähestyä suuria asiakokonaisuuksia ja ilmiöitä.

Strategiaa toteuttavien ohjelmien ja niiden tavoitteiden osalta pitäisi Vantaalla tehdä systemaattiset arviot siitä, miten ne vaikuttavat kestävän kehityksen tavoitteisiin. Tällöin havaittaisiin myös negatiiviset ja ristiriitaiset vaikutukset. Esimerkiksi kaupungin kas-

vuun ja uusien yritysten houkutteluun liittyvät tavoitteet saattavat olla ristiriidassa ympäristöön liittyvien tavoitteiden kanssa. Jos nämä vaikutukset arvioitaisiin kokonaisvaltaisesti, saataisiin kattavampi kuva siitä, miten kestävän kehityksen tavoitteita kokonaisuutena edistetään kaupungilla ja missä kohdissa olisi mahdollista ja tarpeen muuttaa suuntaa, jotta kaikki tavoitteet voivat toteutua. Vastuullisuustyön parempi koordinaatio voi auttaa tässä tavoitteessa ja tuoda välineitä kestävän kehityksen tavoitteiden integroimiseen kaikkeen kaupungin toimintaan.

Strategiassa on määritelty läpileikkaavia kestävän kehityksen tavoitteita, joiden tulisi näkyä kaikkien strategiateemojen alla ja kaikissa strategiaa toteuttavissa ohjelmissa. Näiden tavoitteiden integroimisessa ohjelmiin on suuria puutteita. Esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoa ei voida edistää ilman, että tunnistetaan ne kohdat, joissa epätasa-arvoisia rakenteita on ja suunnitellaan toimenpiteitä, joilla tasa-arvoa aktiivisesti edistetään. Usein tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ajatellaan toteutuvan sillä, että esimerkiksi palveluissa kohdataan kaikkia sukupuolesta ja muista tekijöistä riippumatta. Tällöin ei kuitenkaan ole analysoitu sitä, miksi tosiasiallinen pääsy ja hyötyminen palvelusta voi jäädä joillekin toteutumatta. Yksi merkittävä osa-alue tasa-arvon kannalta on työelämä, ja Vantaan kaupungilla pitäisi pohtia laajemmin sitä, miten elinvoimatyössä voidaan ottaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasiat huomioon ja edistää näitä tavoitteita.

Sukupuolen osalta tulee ottaa huomioon myös sukupuolten monimuotoisuus. Vantaan kaupungin strategiaa toteuttavissa ohjelmis-

sa ja muissa dokumenteissa vallitsee yleisesti ottaen kaksijakoinen sukupuolikäsitys, jossa moninaisuutta ei huomioita, ja joka siten peittää alleen epätasa-arvoisia rakenteita ja jopa vahvistaa niitä. Vantaan kaupungilla on vielä työnsarkaa sukupuolinäkökulman integroimisessa ja tasa-arvon edistämisessä. Puhetapoihin ja sanavalintoihin on tärkeää kiinnittää huomiota, jotta emme sulje moninaisuutta keskustelun ulkopuolelle. Esimerkiksi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asema pitää tehdä näkyväksi, jotta sitä voidaan aktiivisesti parantaa.

Sukupuolen ohella ja siihen linkittyen on tärkeää pitää jatkuvasti mielessä myös muut tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavat tekijät, esimerkiksi ikä, kieli, kulttuuritausta, sosioekonominen asema, terveydentila ja perhetilanne. Nämä tekijät linkittyvät yhteen monimutkaisilla tavoilla, eikä esimerkiksi naisia tai miehiä voi ajatella yhtenäisenä joukkona. Kun Vantaalla kehitetään tasa-arvon edistämistä ja tasa-arvonäkökulman huomioimista kaikessa toiminnassa, on tärkeää sisällyttää muut eronteot huomioiva intersektionaalinen lähestymistapa.

Hankemuotoinen kehittämistyö, joka tämän raportin toimenpiteissä on vahvasti esillä, ei ole välttämättä paras tapa edistää kestävän kehityksen tavoitteita. Se mahdollistaa joustavuuden ja resurssit tietynlaiseen kehittämiseen, mutta hankkeiden kesto on lyhyt eikä niissä tehty kehittämistyö ja saadut opit ja tulokset aina jää pitkäaikaiseen käyttöön. Hankkeissa tehtävä työ jää helposti pistemäiseksi eikä se linkity muuhun kaupungilla tehtävään työhön tavalla, joka pitkäjänteisesti edistäisi kestävän kehityksen tavoitteita. Van-

taalla hankkeisiin rekrytoidaan usein määräaikaista hanketyöntekijöitä, joiden mukana lähtee paljon tietoa ja opittuja asioita pois kaupunkiorganisaatiosta hankkeen päätyttyä. Hankkeiden vaikutavuutta lisäisi esimerkiksi hanketoimiston parempi resursointi ja vakituiset työsuhteet, joiden puitteissa hanketyöntekijät voisivat siirtyä joustavasti toiseen hankkeeseen edellisen päätyttyä, ja heidän osaamisensa ja hiljainen tieto pysyisi organisaatiossa.

Tässä raportissa korostuvat Vantaan kaupunkiorganisaation toimet kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi. Jatkossa on tärkeää lähestyä kestävää kehitystä entistä enemmän koko kaupunkialueen yhteisenä asiana, jota edistävät myös yritykset, koulutusorganisaatiot, yhteisöt, järjestöt ja muut tahot sekä kuntalaiset. Yhteistyön lisääminen ja tietoisuuden edistäminen kestävän kehityksen tavoitteista koko kaupunkialueella voi tuoda uudenlaisia ratkaisuja ja uudenlaista sitoutumista näihin yhteisiin tavoitteisiin, ja kaupunkiorganisaatio toimii tässä tärkeänä kokoavana voimana, esimerkkinä ja tiedon jakajana.



vantaa.fi

